

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

BIBLIOTHEEK
SNELLAERT.

BIBLIOTHEEK GENT

1706

De Nederduytsche
GRAMMATICA

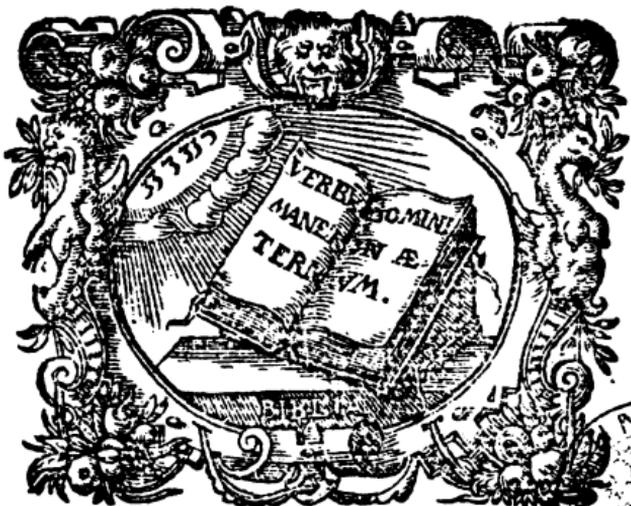
Ofte

Spraec-konst/

Daer in de gemeyne deelen der Neder-
duytsche spracke (nae de manier der
Grieken ende Latijnen) be-
schreven zyn.

DOOR,

CHRISTIAEN van Heule,
Mathematicus.

TOT LEYDEN,

By Daniel Koels Boek-verkooper/
Anno 1626.

Horatius

*Multa renascentur qua iam cecidère, cadentque,
Qua nunc sunt in honore vocabula si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & ius, & norma lo-
quendi.*

A E N D E N

Godzaligen ende Geleerden Heere,
MR. ANTONIS de HVBERT
Advocaet.

HET tegenwoordich voornemen behoorde ons wel te recht, by een yghelic van haet ende laster te bevrijden, dewijle wy aen eene zo verlatene, ende nodige zake, onze hulpsame genegentheyt betoonen, maer door dien het dagelick gebeurt, dat eene goede wille, nochte ook zelfs eene rechte zake, ons van de quaetwillicheyt der wangunstigē en kan bevrijden, zo bieden wy het tegenwoordigen aen *Vuer E.* zeckerlik achtende dat wy door de groote *ervarentheyt vuer E.* inde Nederduytsche sprake (welke in verscheyde plaetsen van Nederlant ver-, breyt is) eene bevrijdinge tegens alle quaetwillige tongen zullen geniēten, ende dewijle by *vuer E.* een *overvloedigen ijer*, tot de bevorderingē onzer Tale blijkt, door dien *vuer E.* ook zelfs het Nederduyts verijkt ende verciert heeft, met de berijmde Psalmē naden Oorspronkelicken Text zoo hebben wy gehoort, dat deze onze aanbiedingē *vuer E.* niet verworpelick zijn en zal. Het welk ook vorders staet te dienen om onze moederlicke Tale, eenmael tot een gewenst eynde te brengen, ende bevelen, voorts *vuer E.* in het schut ende scherm des Alderhoogsten.

CHRISTIAEN van HEVLE

Mathematicus, vuer E. toegeneygde Dienaer.

Aen den Lezer.

Dewijl eene sprake in een oordentlik onderscheyt der woorden bestaet, zo moet alle misoorden, nootfakelik eene onbescheyden heyt in het spreken veroorzaken, dit heeft ons Beminde Lezer beweegt, om zulk eene verwerringe, door eene Tael beschrijvinge te voorkomen, een werk welk ook eenige Amsterdamsche Tael-schrijvers over eenige jaren voorgenomen hebbē maer overmits zy in dat werk, verscheyde deelē (na ons goetdunken) voorby gaen ofte nalatē, zo hebbē wy alle de delen der Sprakonst na de manier der Latijnen beschreven, op dat de gene welke inde Latijnsche *Grammatica*, eenige kennisse hebben na eene gemeyne ende gewoone orden zich in dit tegenwoordig zullen mogen oefnen en den onervarenen en zal ook zonder twiffel de langbeproufde oorden, der Latijnen, niet onvruchtbaer zijn.

Overmits wy mede getracht hebben alle Konstwoorden (die tot dezer zake behooren) in het Nederduyts te vertalen, zo zouden het wel mogen wesen, dat eenighe door hare nieuwicheyt, oneygen ofte verwerpelik zoude mogen, schijnen, hierom wouden, wy den goeden Lezer wel gewaerschout hebben, dat hy in dat deel, niet en oordeele, het gegene dat nieuw is, gebrek te zijn, ook zouden wy den goeden Lezer wel willen waerschouwen van eene manier welke allienelik by de schrijvers in onze Tale gebruykt wort, welke men-gansch in het gemeyn spreken nae laet. Want van outs ende noch tegēwoordich hebben de Nederlanders eenige manieren gebruykt, die den Grieken ende Latijnen eygen waren, ende dit geschiet inde gevallen vanden

Gever,

A E N D E N L E Z E R .

Gever, Aenklager ende Ofnemer (gelijk men dat naemt) ende het onderscheyt dezer gevallen, en is beneffens dat het vreemt is, ook zonder een zeker ende ervaren oordeel niet wel mogelijk te onderscheyden.

Voorts hebben wy doorgaens de beromste schrijvers zo oude als nieuwe nae-gevolgt, ende nouwelikx iet door eygen oordeel gestelt, indien nu yemant acht dat by ons yet vreemts ofre verworpelich aengeteykent is, zulk een mach bedenken, dat wy in ons voornemen, bedwongen geweest zijn, ons zelve nae het gemeyn gebruyk ende niet het gebruyk, na ons eygen oordeel te vougen. Dat nu eenige Voortreffelicke personen, alle gevallen (behalvè den Barer) verwerpen, gelijk als daer is, De beroemde *Symon Stevijn*, welke het wonderlik vermogen, onzer Tale door zijne schriften bethoont heeft, ook *Jacob Kats*, welke door zijne Rijmē, grooten Lof verkregen heeft, welke Schrijvers de Geleerden *Hugo de Groot*, in veelē dīngen naer, volgt, zo laten wy nochtans dat geschil, in het oordeel van alle geleerden.

De nutticheyt die de goede Lezer, eyndelik hier door wel zoude mogen bekoomen, is de grondige kennisse aller woorden ende redenen, het welk vervolgens (door Godes zegen) eenen wech ofte opene deure tot alle wetenschappen opent, Vaert wel.

Probè Erudito, & Exer- citato Viro.

Christiano ab Heulen.

Q*ui patrium proprio reddens idioma nitenti,
Peregrina nostro verba proscrisbis solo,
Verbaque germanum cogis genuina sub agmen,
Non nomine tantum, at re, quoque Christianus es:
Flumina enim pura pandens illimnia lingua,
Fatis, frequentes ut redundent rivuli,
Vnde exsueca sitim restringere Patria possit,
Civisque civi sapiusculè Barbarus.
Ergo te Patria prognatum in commoda civem,
Dignum coronâ quis negarit civicâ?*

Idem Eidem.

L*Ofwârdich is de man, den welken vreemde zaken
Niet achteloos in't zijn, of onbedreven maeken:
Maer die zijn eygen Hoff, gaet om en om bezien,
Op dat hy 'tgoede bouw, en 't quaet kruyt mocht
uytwien,*

*Wie zal dan, wârde vriend, in uwen Lof niet treden
Met toe genegen zin? die niet en hebt geleden
Dat in u eygen Tael oogschijnig wert gespoort,
Van 'tovertollig wiet het spreiden voort en voort,
Dat ons nieuws-giericheyt of walgelik afneygen,
Een eyndelik verderf aen onze Tael quam dreygen,
Hebt gy nu gantsch herbout, gehavent en gesnoeyt,
De spitse distels ook en netels uytgeroeyt.*

En't geen was als verstickt, verflentst en ongehegent,
 Hebt gy met zoeten dauw besproeyt en ook beregent:
 Dies brengt gy 'tVaderlant in zulken groote schult,
 Die ik vrees dat gy niet ten vollen innen sult,
 Dewijle gy hier in, V hebt na wensch gequeeten,
 Laet vry de bleyke Nijt haer mager hert op-eeten:
 Of die verwoeden Hont, schoon hier beneden bast,
 V goede naem en lijd daer door int minst geen last.
 Want Zy is zo verhoogt, dat haer het nijdich keffen,
 Of bitse schimpershaest in 't minste niet kan treffen:
 Gaet maer vrymoedich voort; gy kont indien gy
 wilt;
 Gy zijt doch wel gebercht met Pallas goeden schild.

DANIEL GALLVS.

Aen den zelveu.

Neer-Landers komt by een, brengt t'samen u be-
 denken, (ken,
 Om met volcomen Lof, den arbeyt te beschen-
 Van *Heulen* hier gedaen, int zouken vanden schat,
 Der Nederlantsche Tael, waer toe *Hy* wijst den pat,
 Met vlijtich door te zien, waer opmen houft te letten,
 En heeft het Al gestelt, in deze reyne wetten,
 En ons daer me' vereert, ô wat geschenk is dit!
 Het is een claer verhoog, van't lang verborgen wit,
 Wat zullen wy nu doen, wy zijn met recht verbonden
 Te eeren *zjne* vlijt, te volgen *zjne* vonden,
 Spant al gelijk te zaem, volgt *Heulens* vverde Leer,
 Zo ciert gy uwe Tael, V zelfs en *Hem* ter eer.

Errata.

**Blat 26. Regel. 18. Des vvijsheyt, moet zijn
Des vvijsheys.**

**Blat 71. moet tuffchen de 25 ende 26. Regel/
deze woorden komen / Silbe staet, zo is het een tey-
ken dat die.**

**Blat 77. Regel 4. Eenig vvoort, moet zijn Eenig
tyvefilbig vvoort.**

**Blat 105. Regel 24. In den menschen, moet zijn
In den mensche.**

1.

De Nederduytsche spraec- konst.

 De spraeckonst wozt in het latijn Grammatica genaemt / welk op het duptsch Letterkonst betepkent/maer om dat in dit werk de spraek meer aengeruert wozt/als wel het gene dat den letteren aengaet/ so heeft ons het woort Spraeckonst best behaecht.

Definitie

De spraekonst is zene wetenschap om wel te spreken.

De spraekonst wozt in vier deelen ghe-
deylt / Als Spellinghe; Oorspronkelickheyt,
Klankmaet ende Tlamenvouginge:

Orthogra-
phia, Ety-
mologia,
Profodia,
Syntaxis.

Van de Spellinge.

Aengaende het eerste deel welk is de spellinge/ daer afen hebben wy niet voozgenomen veel verscheydenheden aen te roeren/ dewyl ons oogmerk wel meest is van die dingen te handelen/ welke twiffelachtig ofte onbekent zijn/ maer aengaende de spellinge onzer woorden/ die is van verscheyde Geleerden grondig bescheyen/ ende ook is het daeglicx gebuyk in veele deelen onberispelic/daerom sullen wy daer af alleenelic een weynich aenroeren.

In onze spraek gebuyken wy deze letteren/ Als A B C D E F G H I j K L M N O P Q R S T U V W X Y Z deze letteren worden aldus uptgespooken/A Be Ce De E e F Ge Ha i je ka el em en o pe que cr es te u va wa

26 De Nederduytsche
 ex, de y en is anders niet dan eene dobbele
 i, ende de ze is by de Latynen so veel als
 eene dobbele s, ende wy houden die als eene
 swaere uptspraak van eene s.

Onderscheyt der Letteren.

Vocales aut
 Consonan-
 tes. De letteren zijn klinkers ofte **Meklin-**
kers/daer zijn vyf **klinkers**/als **A E I O U**
 de andere letteren zijn al **Meklinkers**.

Vocales.
 Consonan-
 tes. De **klinkletters** worden also genaemt/
 om dat zy in haere uptspraak klinken/ en-
 de de **Meklinkers** klinken althijt nae een der
klinkletteren/ende worden om die oorzake
Meklinkers genaemt.

Besiet Pon-
 tus de He-
 uijter. Tot het onderschept van eenige woor-
 den/ hebben wy eene i ende je, de i is een
 klinker ende je is eē meklinker/die i hoozt-
 men in het uptspreken van Ik, in, iemand,
 ende je hooztmen in jan, ja, jok, jonst.

Vocalis
 Consonans. Also hooztmen ook in Vree ende ure, het
 onderschept van de u welken klinker is/
 ende van V welken meklinker is.

In het uptspreken der letteren/ woozt
 ook de o in het een woozt/ anders dan
 in het ander uptspreken/ merk in
 Kool, Kool, Hop ende op, Och ende om, Een
 bok, ende stok, Wolk ende volk, deze ver-
 schepdenheyt van het uptspreken der o,
 maekt somtijt een ander woozt/ als Rook
 welk is Reuk, ende Rook van byant/ also/
 ook Ik boot ende Een boot, Een Rok ende Ik
 rok, dit onderschept zoudemen met dit een
 by tepken onder aen de o konnen stellen/
 maer wy en hebben de o welke meest van
 haren

Daren klank afwicht/ in geen gemeyne letteren gestelt.

Van de Tweeklanken.

Als in eene silbe twee klinkletters by elkaar staen / zo worden beyde die klinkletters Tweeklanken genaemt/ ook komen in eene silbe wel drie klinkletteren/ welke dan Drieklanken zijn/ doch wy sulden die beyde onder het woort Tweeklanken begripen.

De diph-
tongis.
Vocales

Triph-
tongi

De Tweeklanken sijn deze/ als A, Ae, Ai ofte Ay, Au, Aeu ofte Aeuw, Ey, Eu, Ie, Ieu ofte Ieuw, Oe, Oy ofte Ooy, ou Ou, Euijende uy, aen dezer tweeklanken recht gebruik is zeer veel gelegen.

Van de uytspreekke der tweeklanken.

De Ae, willen de Amsterdamsche letterkonstenaers/ als het blatē van een schaep uytgesprokē hebbē/ en stellē aa in de plaetse daer de oude Schrijvers A E gestelt hebben/ ende spreken oock AA uyt gelijk men A E is gewoon uyt te spreken/ ende de Ae houden sy als de H der Gzicken/ ende spelen daer mede Paert, Staert, Baerjende diergelijke/ het welk men niet de oude spellinge niet en heeft konnen doen.

De pro-
nunciatio-
ne A E.

Maer om dat alle nieuwichz in het gemeyn/ een groot op sicht heeft/ ende om dat wy in dit tegenwoordig werk/ nootwendig verschede nieuwicheden / als tegens onzen dank hebben moeten voortbrengen/ daerom zo hebben wy / eene veranderinge gestelt die in zeer weynig woordē halt/ de

4. De Nederduytsche
 tweeklank A E aldus schryvende **Æ** ende
 schryven Part, stert, Bar, de A aen de E vou-
 gende/ dit mozt oock by Kilianus/ ende in
 de oude speelen van Gent gebzupt.

Ai ofte **Ay**, De Ai ofte Ay hooztmen in Hay, Kay, de
 A hozt uptsprekende.

Acy, Maer in Acy hooztmen de A gedupzig/
 als Saey, macy, dracy, kracay.

Au, De Au is hozt in Snau, Gau, Kau.

Aeuw, Maer Aeuw is lang/ als in Blacuw, Graeuw
 Racuw, Paeuw.

Ey, De Ei ofte Ey hooztmen in Geyt, Reyken,
 Reyn.

Dier zoudemen altijt beter eene j gebzup-
 ken/ maer het zoude groote veranderinge
 in het gezicht maeken.

Eu, De Eu hooztmen in Heur, Deur, Neus,
 Reus.

Eeuw ofte
Eeu, De Eeuw hooztmen in Leeuw, Schreeuw
 Sneeuw.

ie, De ie hooztmen in het geroup der kie-
 witten/ende oock in Zie, Bie, iet, Niet, iemant.

Ieuw ofte
ieu, De ieuw, hooztmen in het uptspreken
 van Hieuw, Nieuw.

Oc, De Oc hooztmen in der Ossen en Koepen
 gelupt oock in zoet, Goet, Boet.

Oey, De Oey hooztmen in Koeyen, bloeyen,
 Roeyen: Men zoude oock Koejen, bloejen,
 Roejen mogen schryben.

Merk.

Op de kracht van de y dient hier in dit
 Crempel ende in de volgende gelet / waer
 in dat men bekint dat onze y die wy ooy
 plegen te noemen / niets dan eene dubbele
 y en is.

Spraeckonst.

De Ooy ofte Ooy hooztme in Mooy, Rooy, ^{s.} Ooy ofte
Dooy. ^{ou.}

De ou hooztme in de Blaemſche upt- ^{ou.}
ſpraek van Hout, Sout, Gout, ook in het ou
Der Francopzen/ook hooztmen die in Grou
Vroug, voug.

Men zoude nae onze uptſpraek Hoout,
Stoout, Soout, mogen ſchryven/om het ver-
ſchepden uptſpreken van de ou te onder-
ſchepden/maer dewyl / het vermeerderen
van eene o zeer groote veranderinge zoude
maeken/ zo hebben wy ou ende ou, (welk ou. ou.
is als oouw) met een Bptepken van een
ander o onderſchepden / gelijc men vor-
ders in onze ſpellinge mach afnemen.

De Euy hooztmen in leuyheyt, ſteuyten, ^{Siet Pontus}
Fleuyten, ook in de Zabantſche uptſpraek/ ^{de Heuyter}
van uyl, Vuyl, Luyden, welke woorzen wy
Euyt, Veuyt, Leuyden. zouden ſchryven.

De uy hooztme in Huys, Muys, Luyt, wel- ^{uy.}
ke woorzen men beter aldus zoude mogen
ſchrybē/Huus, Muus luuden, maer het is een
kleyn gebzek/ ende de veranderinge zoude
zeer groot zjn.

Merk.

Somtijts verandert in de ghekoppelde
woorzen de z in eene s merk in zin ende
Anderſins, Gezicht ende Opſicht, ook in Boo-
ze, Boos, V Vijze; ende V Vijs.

Als ook hooz eene k ende c ſtaet/zo is de
c zo veel als eene k als Stricken, Strecken,
wozt uptgeſpookē als Strikken, Srekken,
hier in en hebben wy de oude gewoonte/
niet verandert / hoozts kan men hier aen
klaerlic zien / hoe onoodelic de c in beele
plaet-

6. De Nederduytsche
plaetsen by eene k gestelt wozt/ ziet hier af
bozder in het verdobbelen der letteren.

Dit hebben wy alleen van de spellinghe
willen aen wijzen/ ende wenschen dat de
goede Lezer/ de nutticheyt van het booz-
verhaelde aenmerke/ boozts van verschey-
den Letterstrijt/ die daer by belen om ge-
ringedingen zyn/ die hebbē wy als onno-
dig booz by gegaen.

De Etymo-
logia.

Het tweede deel van de
oorspronkelicheyt.

In dit deel wozt het onderschept der
woozden verhandelt.

De woordē zyn Veranderlik ofte Onber-
anderlik.

Articuli.
Nomina.
pronomina
Verba.
Participia.

De Veranderliche woozden zyn/die men
op het eynde kan buigen ofte veranderen/
gelijc daer zyn de Ledekens, Naem-woor-
den, Voornaemen, Werkwoorden ende Deel-
nemingen.

Adverbiū.
Præpositio.
conjunctio
Interjectio.

De Onveranderliche woozde zyn/welke
op het eynde niet verandert nachte gebooz-
gen en konnen wozen/ gelijc By-woort,
Voorzettinge, Koppelinghe ende Tusschonstel-
linghe, deze negen soozten van woozden/
wozden de deelen van eene reden genaemt/
want van ofte met deze woozden wozen
alle redenen ghestelt ofte gemackt.

De articulis

Van de Ledekens.

Deze woozden De, Het, Een ende Eene
wozden Ledekens geuaemt/om datter by
nae geen zelfstandige woozden en zyn/wel-

ke zonder een van deze Ledckens uptghe-
spzoocken konnen worden / want men en
zegt niet / Dat is mensch, man, vrouwe, beest,
maer men zegt / Dat is Een mensch, Een man,
Eene vrouwe, Een beest, ziet hier af woꝝder.

Nomina
substantiva

Vande Naem-woorden.

De nomi-
nibus.

Naem-woort is een woort / welk een
ding benaemt.

De Naem-woortē moeten aedgemerkt/
worden / in haere Hoedanicheyt, Geslacht,
Soorte, Getal, Figuyr, Geval ende Buyginge.

Qualitas,
genus, spe-
cies, nume-
rus, figura,
casus, decli-
natio.

Vande hoedanicheyt.

Een naemwoort is Eppen ofte Gemeyn/
een eppen naemwoort is / welk een ding
alleen toekomt / als Petrus, Keulen, Rijn.

Proprium,

Een gemeyn naemwoort is veelen din-
gen gemeyn / als Mensch, Stat, Revier.

Appellati-
vum.

Een gemeyn naemwoort is zelfstandig/
ofte bybouglik.

Een zelfstandig naemwoort is / welk
doorzich zelf / in zene reden bestaet / als
Mensch, Part, Boom, Dier.

Nomē sub-
stantivum.

Een by-bouglik woort is / welk dooz-
zichzelf niet en bestaet / maer het welk tot
een zelfstandig woort / gebougt wort / als
Goet, VVit, Swart, Schoon.

Om de zelfstandige vande Byvou-
liche woorden te onderscheyden.

Alle naemen van die dingen welke we-
zen hebben / zyn al zelfstandige woorden.

8. De Nederduytsche

Men kan deze woorden ook op eene andere wijze onderschepden / als tot Exempel / men begeert te weten of Goet een zelfstandig / ofte een Byvoeglic woort is / stel nu het woort Goet voor eenig bekend zelfstandig woort / genomen Man zo is het te zaemen Goetman, deze woorden slupten nu eenigzins by malkander / daerom zo is Goet een Byvoeglic woort / want twee zelfstandige woorden by malkander gestelt zijnde / en vogen geensins / het en zy datter een woort af gemaakt werde.

Adjectivū.

Een ander Exempel.

Men begeert te weten of Rechtvaardicheyt een Zelfstandig ofte een Byvoeglic woort is / stel dan dit woort voor een zelfstandig woort / ghenomen Man, soo is het Rechtvaardichz. man, in deser woorden koppeling / en is nu geen gebougligheyt / daerom zo is Rechtvaardicheyt een Zelfstandig woort.

Nomen.
adjectivum
est comparabile & incomparabile.

Gen Byvoeglic naemwoort is Vergrootelic ofte Onvergrootelic.

Gen Vergrootelic Byvoeglic woort is / welk een grooter / ende ook een grootst woort heeft / als Geleert, Geleerder, Geleertst ofte Geleerst, dit woorden Crappen der vergrootinge genaemt.

Gradus
comparatio
nis.

De Vergrootelicke woorden zijn Gemeyn ofte Byzonder.

Regularia.

De Gemeyne zijn / welke in het grooter Er, ende in het grootste se aennemen / als VVijjs, VVijzer, VVijst, Verstandig, Verstandiger, Verstandigst.

Irregularia.

De Byzondere vergrootelicke woorden

Spraeckonst.

zjn die/welke haer nae die oozden niet en
bypgen / als Goet, Beter, Best.

Quaet, Erger, Ergst.

Snel, Snelder, Snelst.

Fel, Felder, Felst.

De Onbergrootelike byvouglicke woorde Adjectiva
de zjn de deelninge die in En eyndigen/ incompa-
als Gehouden, Gekomen, Geroupen, ook alle rabilia.
deze namen des getals zjn onbergrootelic
als Een, Twee, Drie, Vier, etc.

Ook en worden deze woorde niet ver-
groot/als iemant, Niemant, Al, Ider, Beyde,
Geen, Ander, Alleen, Zulk, Eygen, Zelf, ende
diergelike.

Van het geslacht der woorden. De genere.

Het onderschept des geslachts/moet men
waernemē/om de gebouglikheyt der Zelf-
staandige en der Byvouglicke naemwoor-
den.

Daer zjn drie geslachten der woorde/
namelic Mannelic, Vrouwelic, en Generley. Masculinū

Wooz de woorde van het manlic ende
van het vroulic geslacht stelt men het Le-
deken DE als De meester, De vrouwe, ende
hooz de woorde van het generley geslacht

stelt men het Ledekē Het als Het beest, Het
velt. Articulus.

Het Ledeken Een behoort tot het manlic
ende tot het generley geslacht/als Een man
Een beest, ende het ledekē Eene behoort tot
het vroulic geslacht/ als Eene vrouwe,
Eene deucht, deze ledekens woorde zeer ver-
schepden na pder geslachts aert gebuykt/
dat zal in de Bypginge der woorde aen-
gemezen worden. Indeclinacione.

Werk.

Siet Heyn-
sius.

Enige geleerden begeeren dat men vooz
de woorden van het manlic geslacht/ wel-
ke met eene H ofte met eene hlinkletter be-
ginnen Den zonde stellē/ als Den outaer, Den
omwegang, Den Hemel, ende alffer ver schep-
de byvougliche woordē vooz de zelfstandi-
ge staen/ zo heeft het byvouglic woort welc
by het zelfstandig woort staet/ alleenlic
eene N op het eynde/ als de hooge ende hey-
ligen Outaer, de schoonen Hemel.

Deze manier woort by de Gzickē gebzuykt
ook schijnt het dat men Den dach ende Den
douw behoozt te zeggen.

Werk.

Adjectiva.

Daer zjn enige welke achten dat men
Den behoozde vooz het Ledeken des man-
uelicken geslachts te houden/ ende willen
ook mede/ dat alle Byvougliche woorden
van het manlic geslacht in En behoozen te
eyndigen als volcht.

Siet Cats
en Grotius.

Manl.

Wzoul.

Gener.

Den,

De

Het

eenen,

eene,

een,

mijnen

mijne

mijn,

zijnen

zijne

zijn

goeden

goede

goet

vroomen

vroome

vroom.

Wp bekeunen wel dat verschepte byv-
gingen der woorden den ongeleerden Ne-
derlanders/ een verzietsel schijnē te wesen/
waer van zy mede gansch geen kennisse
endzaegen/ maer om dat zulcken manier
tegenwoordig in geen gemeyn gebzuykt en
is/ nochte ook noyt en schijnt geweest te
hebben/ gelijk ons verschepte oude schrif-

ten / dat met verwonderinge hebben doen geloobē / ende dat byzonderlik by die welke acht op de taele gehad hebbe / zo en hebben wy ons tegens dat out ende noch het tegenwoozdig gemeyn gebzuyk niet dooven stellen / alhoewel het zelveft ons boozniemen grweest is / te doen / maer dooz het nozdeel eeniger hoochgeleerden / hebbe wy bewogen geweest / dat naer te laeten / gelijk men ook ziet / dat de Geleerden Aldergronde / Wttenhove / Kooznhert / Wepsius / Kilianus / ende andere ook gedaen hebben.

Enige woorden behooren by de drie geslachten / ende sommige hebben een twyffelachtig geslacht / ende sommige en hebben maer een geslacht.

Van woorden die drie geslachten hebben.

Dubium

By de drie geslachten behooren alle Byvonglicke woorden / als Goede, behoort tot het manlic ende byvoulie geslacht / ende Goet behoort tot het gnerley geslacht.

genus.
Omnia ad-
jectiva.

Werk.

Enige naemwoorden des mannelicken geslachts mogen / een byvonglic woort by haer lyde / met eene E ende zonder E op het eynde / te weten / als het Ledeken Een boozdeze woorden komt / maer als booz die woorden het ledeken De gestelt woort / zo moeten die woorden de e op het eynde behouden.

Als Een goet man, ende Een goede man, Een groot meester, en Eē groote meester, ende het valt aengenameer / dat mē by die woorden / altijt de e in het byvonglic woort naelaet: De woorden des mannelicken geslachts /

12. De Nederduytsche
 flachts / die alzoo twee verscheppene by-
 vouglicke woorden mogen liden / zyn deze
 Man, meester, Koning, Knecht, Dienaer, Dis-
 cipel, Heer, Propheet, Helt, Navolger, Bouk,
 Mensch, Priester, Vrient.

Om datter groote verscheppenheit is
 in het onderschz des geslachts van de By-
 vouglicke woordē / so zullen hier noch eeni-
 ge dingen / tot behulp der leerlingen vooz-
 gestelt worden.

De Byvouglicke woorden eyndi-
 gen bynae in alle letteren / als Goet ofte
 Goed, Goede, Zalich of Zalig, Zalige, Bly, Bly-
 de, Vry, Vrye, Deugdelic, Deugdelicke, Vroom,
 Vroome, Grof, Grove, Schoon, Schoone, Eer-
 baer, Eerbaere, VVijs, VVijze, VVit, VVirte.

Daer zyn ook eenige Byvouglicke woord-
 den die in sch eyndighen / als Philoophsch,
 Romeynsch, Geldersch, welke zeer qualic
 eene E op het eynde mogen hebben / als zy
 by de voozverhaelde byzondere woorden
 des mannelicken geslachts gestelt wordē /
 als te zeggen / een Philozoophsche, Romeyn-
 sche ende Geldersche man, dit en sluyt so wel
 in de oozē utet als Een Philozoophschē, Ro-
 meijnschen ende Gelderschen man, om dezen
 klank wat aengenaemer te maeken / soo is
 in het gebzuyk gekomen / dat men zegt Gel-
 dersman, Duytschman ofte Duytsman, Frans-
 man, dit is heel aengenaem / ende beballic /
 maer eene diergelijke uytspzaek en kan op
 alle naemen niet vugen / het kan wezen
 dat de ongewoonte onze oozen doet twijf-
 selen.

Alzo schijnt het so wel te vallē / dat men
 zegt

zegt Den goedertieré man, als De goedertiere man, ook Den byzonderé man, als De byzondere man, maer ick zoude booz best achten/ indien wy ons gehoort na gemeyne regelen gewenden.

Daer zijn eenige Byvoeglike woordē/ welke byde drie geslachte (in den Roemer) in nominativo. zonder veranderinge gestelt worden/ gelijk alle vergroote woorden/ als Beeter, Beste, V Vijzer, V Vijste, want mē zegt/ Een beeterman, Een beter vrouwe, Een beter beest, en De beste man, De beste vrouwe, Het beste beest.

Ook worden de Deelnemingen des tegenwoordigen tijts zonder veranderinghe by de drie geslachte gestelt/ als De loopende man, De loopende vrouwe, Het loopende beest, hier af mach men vorder by de Deelnemingen zien. Participia presentis temporis.

Ook zijn van de zelve soorte deze optellende woordē/ als Eerste, Tweede, Derde, etc. ook De zelve, ende Het zelve.

Voede Deelnemingen die in En eynigen onderschepden worden/ dat moet by de Participia Werkwoorden gestelt.

De verschepdenheyt des geslachts inde Doornaemen hebben wy hier wat breder Pronomina. ghestelt / om dat die schepdinge wat dapperder valt.

Manel.	Woul.	Gener.
Die	Die	Dat
V Vie?	V Vie?	V Vat?
V Velke	V Velke	V Velk
Mijn	Mijne	Mijn
Dijn	Dijne	Dijn

14	De Nederduytsche	
V	Vwe	V
Onze	Onze	Ons
Deze	Deze	Dit
Geene	Geene	Geen.

Nomina
dubij gene-
ris.

**Van vvoorden die een twijffelachtig
geslacht hebben.**

**De Naemwoozden die een twijffelachtig
geslacht hebben/ zjn de geene van wel-
ke twijffel is/ onder welk geslacht zj be-
hooren/ als Lof, wil, wagen, tijt, stont, dag,
ende diergelijke.**

Nomina
unius gene-
ris.
Ex termi-
natione.

**Van vvoorden die maer een ge-
slacht en hebben.**

**Deze woozden worden dooz gemeene
regelen/ ende ook aen haere Eendinge on-
derscheyden.**

1. Regel.

**Alle woozden ofte naemen die men allee-
nelic den mannen geeft/ die behooren tot
het manlic geslacht/ als Petrus, Paulus, Mars,
Timmerman, Smit, werker.**

2. Regel.

**Alle naemen die alleenelic den vrouwen
gegeven worde/ die behooren tot het vrou-
lic geslacht/ als Maria, Venus, Moeder, Zu-
ster, Nayster, Breyster, hier wort het wort
VVijf, uptgenomen/ welli van het gener-
lep geslacht is.**

3. Regel.

Omnia in-
finitiva.

**Alle werkwoozden in de onbepaalde ma-
nier/ wanneer zj dooz zelfstandige geno-
me worde/ als Werken, Loopen, Rusten, Lij-
den,**

den, die behooren tot het generley geslacht.

Hier by behooren ook alle Werkstammige die met Ge, De, ofte Ver, beginnen/ende welke niet in Inge en eynbigen/ als Het gewerk, Het gedraeg, Het begriip, Het beloop, Het vermaen, Het verhael.

Verbalia.

Ook behooren hier onder alle woorzen die beyde zelfstandig ende ook bybouwlic zyn/ als Het Recht, Het romt, Het geliic.

Tot het generley geslacht behooren ook alle Werkleynde woorzen/ als Manneken, Boomken, Dierken, Huysken.

Diminuti-
va.

Ook behooren hier by alle deze woorzen des getals/ in het eenboudig getal/ als Twintich, Vijfentwintich, Dertig, Veertich, Hondert, Duyfent, etc.

Noch alle naemē der winden/ als Noort, Oost, Zuyt, V Vest, maer als men zegt Noort-oost, Zuytwest, &c, zo wozden die zonder ledkens uptgespooken/ ende als men zegt Noordenwint, Oostenwint, zo behooren die onder het manlic geslacht.

Ook zo behooren tot het generley geslacht de Bywoorde/ als die vooz zelfstandige genomen wozden/ als Het buyten, Het binnē, Het ja, Het neen, Het onder, Het boven.

Adverbia.

Gracismus

Van de Eyndinge der vvoorden.

De nominū
terminatio-
ne.

1. Regel.

Alle Naemstammige woorde die in Heyt eynbigen/ behoore tot het vroulic geslacht/ als V Vijfheyt, Schoonheyt, Goetheyt.

Denomi-
nativa.

Ook alle Werkstammige die in Inge ende isse eynbigen/ als Loopinge, Gevinge, Lijdinge, Gevangnisse, Getuygenisse.

Verbalia.

Men

**Men bint getuygenisse ook by het gener-
ley geslacht.**

**Denomi-
nativa.**

**Ook behooren tot het vroulic geslacht/
alle Naemstammige woorzen / die in de
plaetse van Heyt hebbē Te. dat is / als men
stelt Sterkte, Groote, Scherpte, Plompte, in de
plaetse vā Sterkheyt, Grootheyt, Scherpheyt,
Plompheyt.**

**Denomina-
tiva.**

**Tot het vroulic gheslacht behooren de
Naemstammige woorzen / welke in y epn-
digen / als Brouwerij, Visscherij, Hoverdij.**

**Oock behooren tot het vroulic geslacht/
de Latijnsche ofte Francopsche woorzen/
welke in ic epndigen / als Gracie, Blamatie,
Executie,**

2. Regel.

Verbalia,

**Tot het generley geslacht behooren de
Werkstammige woorzen / welke in Ment
epndigen / als Testament, Tractement, deze
zyn al byremt.**

**Woozts van woorzen welke onder deze
genaemde regelen niet en vallen / is achter
een register / op het epnde des boukr gestelt.**

Werk.

**Dit onderschept der geslachten en be-
houft in den rijn althit niet nagevolgt te
wozden / want om die oorzake zouden de
Sijmers al te nouw gebonden zyn / in het
waernemen der voeten / de wyl dan dat ee-
nen af bydenk van onze sprackr tierlickheyt
zoude veroorzaken / so wozt den Sijmers /
eene volle vryheyt gelaten / om de byoug-
like wozden somtijts te verkozen.**

Van de Soorten der Naemyvoorden.

Woozte

Soozte is hier de Hert ofte de Afkomst Discrimen
 waer van eenige woorden komen, ofte ge- Speciei.
 boogen worden.

Daer zijn twee Soozte der Naemwooz- Species duo
de/ de eerste soozte zijn/ Erste ofte Ezont- Primitiva
woozde/ de andere soozte zijn Afkomstige/ Derivata.
ofte upspruytende woozden.

De Ezontwoozden zijn/ welke van gee- Primitiva
n woozden en komen/ als Steen, Yser, Kalk.

De Afkomstige woozde zijn/ welke van Derivata
een ander woozt komen/ als Steenachtig,
Yserachtig, Kalkachtig.

Daer spruyten eenige woozden van Nomina
Naemwoozden ofde van Werckwoozden. verba.

Van de Naemwoozden/ spruyten vijf-
derley woozden/ als 1. Vaderstammige, 2. 1 Patroni-
Volkstammige, 3. Ervende, 4. Verkleynde mica.
ende 5. Naemstammige. 2 Gentilia
 3 Possessiva
 4 Deminu-
 tiva.
 5 Denomi-
 nativa.

Van de Vaderstammige.

De Vaderstammige woorden genaemt/
welke van de Vaders ofte Ouders afko-
men/ ende betepkenen de Zonen en Doch-
ters/ Nichten ofte Neven ende de nakome-
lingen/ als Aeneadische, dat beduyt een van
Aeneas geslacht/ also ook Een Christen, ook
Een Cicronische, een Platonische, doch deze
laetste woorden/ woorden in onze taele/ wooz
zulke personen verstaen/ die den naem ha-
rer meesteren draegen.

Van de Volckstammige.

De Volkstammige woorden zijn/ wel-
kenen Vaderlant ofte een Volk beduyden/
als

Gentilia

De Posses-
sivis.

Van de Ervende woorden.

De Ervende woorden zijn/ welke eenen
Erbelicken naem/ van de woorden daer 3p af
af komen/ ontfangen/ als Koninglic, van
Koning, Vaderlic van Vader, Broederlic van
Broeder.

De Dimi-
nutivis.

Van Verkleynde woorden.

Verkleynde woorden zijn/ welke eene
Verkleyninge van de woorden daer 3p af
komen/ bedupden/ als Steenken, Bouksken,
Herteken, Armken.

Denomi-
nativa.

Van Naemstammige woorden.

De Naemstammige woorden zijn/ wel-
ke van Naemwoorden komen/ ende het en
zijn geen Vaderstammige/ noch te Volk-
stammige/ noch te Ervende/ noch te ook
Verkleynde woorden/ als Gerechtigheyt,
welk komt van het Naemwoort Gerechtig
Zalicheyt van Zalig, Goetheyt van Goet.

De verba-
lis.

Van de Werkstammige woorden.

Van de Werkwoorden / spruyten de
Werkstammige woorden/ als Lezinge, en-
de Gelees, van Leezen, Loopinge en Geloop,
van Loopen, Bereydinge, Bereytsel, van Be-
reyden, Schijninge, Schijnzel, ende Geschijs,
van Schijnen.

De Nume-
ris.

Van het Getal.

Daer zijn twee namen des Getals/ te
weeten/

Weeten/het Enkel ende het Veelvoudig.

Het Enkel ofte Eenvoudig Getal is/ Singularis.
het welk van een ding spreekt/ als Mijn
Vader.

Het Veelvoudig Getal is/het welk van
veele dingen spreekt/als Onze Vaders, onze
Landen. Pluralis.

Merk.

Enige woorden en woorden in het Veel-
voudig Getal niet uytgesproken/ als

Aerde,	Honger	Onrecht
Adel	Huyfraet	Onwil
Baet	Iemant	Pap
Bloet	Ys	Pracht
Cijs	Int	Raet
Deeg	Ioc <i>locus</i>	Recht
Doop	Kley	Regen
Doot	Kout	Roet
Dorst	Krijt	Rom
Dooy	Leet	Room
Douw	Lijm	Roest
Dronk	Lijt	Ruft
Druc	Look	Salaet
Echt	Lucht	Schamp
Ernst	Meel	Schic
Eysch	Melk	Schijn
Etter	Merg	Slaep
Gelt	Mest	Slijk
Gift	Min	Slijm
Glans	Moetwil	Smaet
Gom	Moes	Snap
Gras	Niemant	Snic
Grouw	Nijt	Snot
Heyl	Noen	Solfer

Spec	Sweet	Vlas
Spijt	Toorn	Vlijt
Spoet	Troost	Vorst <i>Frigus</i>
Spot	Tucht	Waen
Stank	Vaek	VVensch
Stof	Venijn	VVolle
Strooy	Vlouk	VVouker
		Zcep.

Verbalia.

Hier by behooren ook veel **Werkstammige** woorden / die met GE, BE, ende Verbeginnen / als Geklap, Verhael, Bedrogende diergelijke.

Hier by behooren ook de naemē der **Metaelen** / als Gout, Zilver, Loot, Tin.

Ook veel naemen der **Oruchten** / als Rogge, Geerst, Haver, Linnen, Hooy, Riet, Oest.

Ook eenige naemen van **Orchtige waeren** / als Melc, Honich, Azijn, Boter, Pek, Oly.

De naemen der **Steden** / **Landen** ende **Gebieren** / en mogen niet wel in het **Veelboudig** uytgespookten woorden / als Roomen, Rijn, Leyden, Amsterdam.

Alzo ook veel **byemde** namen / als Paulus, Petrus, Christus, Barnabas.

Daer zijn eenige woorden in het **Veelboudig** getal / welke in het **Enkel** getal niet uytgespookten en worden / als Ouders, Voorouders, Herzenen, de Liedē ofte Luyden.

De Nominū Figura.

Van de Figuyr des Naemwoorden.

In de woorden komen **driederley** figuren / als Enkele, Dobbele, ofte Gekoppelde, ende **Drievoudige** woorden.

Een

Een Enkel Naemwoort is / het welc Nomen
van geen twee woorden te zamen gekop- Simplex.
pelt en is / als Ziel, Mensch, Beest, Goet.

Een Dobbel woort is van twee woort- Composi-
den te zamen gekoppelt / als Groot-moe- tum.
dich, God-zalig, Lief-hebber.

Een Drievoudig woort komt van een De Com-
Dobbel woort / sommige der Drievoudi- positum.
ge woorden zijn Afkomstige / als Groot-
moedicheyt, Godzalicheyt, ende sommige
zijn van drie verscheyde woorden te zamen
gekoppelt / als On-her-varen, On-ver-win-
nelic, On-be-zorgt.

Van het Geval.

De Casibus

Daer zijn zes Geballē der Naemwoor- Nominati-
den / als Noemer, Baerer, Gever, Aenklager, vus, Geniti-
Rouper, Ofnemer, van deze Geballen woz- vus, Dativ.
den de Noemer ende de Rouper / rechte ge- Accusativ.
ballen / maer de andere worden gebogene Vocativus,
geballen genaemt. Ablativus.

De Noemer is een gebal in het welk / een
ppelic Naemwoort niet gebogen en is / als
Vader, Mensch, Hemel, Goet, Swart, Besten,
Vrouwen.

In den Baerer is eene buppinge / welke Genitivus.
upt de Naemwoorden spruyt / als Des Va-
ders, des Hemels, der Vrouwe.

In den Gever is eene buppinge / welke Dativus.
geschied in het woort / aen het welk iet ge-
geben wort / als Ik geeve den Man, Men
geeft den armen Dieren.

In den Aenklager / is eene buppinge / Accusativ.
welke geschiet in het woort / aen het welk
eene werkinge / gedaen wort / als Hy sloug
den

De Nederduytsche
den goeden Man, ick hieuw den Boom ter
Neer.

Vocativus. In den Rouper blijven de woorden on-
berandert/ gelijk in de Roemer/ als ô Man-
nen, ô Vrouwen.

Ablativus. In den Ofnemer/ worden de woorden
Præpositio geboogen/ met de Doozettinge Van, als

Casus. vanden Man, van den Velde, in het vervolg
zullen deze Geballen/ niet haer gebuyk in
het lang verklaert worden.

Merk.

Omnia, No- Alle Zelfstandige woorden/ worden al-
mina, Sub- leenlic in den Baerer gebogen/ in het Een-
stantiva, voudig/ maer in het Veelvoudig en wo-
Monoptota den die in geen gebal geboogen.

sunt in Sin-
lari, & in
Plurali Ap-
tota.

Behalven.
God heeft somtijts in den Geber Gode,
ook zijnder eenige woorden des generlep
geslachts/ die in den Geber gebogen wo-
den.

Adjectiva. De Bpouglicke woordē van het Man-
lic geslacht/ worden in den Baerer/ Geber/
Aenklager ende Ofnemer gebogen/ ende
de Geber/ Aenklager en de Ofnemer zyn
den Baerer gelijk.

Adjectiva, De Bpouglicke woorden van het Vou-
Fœmigena, lic geslacht/ en worden in het Eenvoudig/
aptota sunt in geen gebal geboogen.

Adjectiva, De Bpouglicke woorden van het ge-
Neutrius, nerlep geslacht/ en worden niet dan in den
Generis. Baerer geboogen.

Monopto-
ta sunt.
Præpositio-
nes.

Behalven.
Eenige worden ook in den Geber ende
Ofnemer geboogen/ dooz doozsaeke van
eenige Doozettingen.

In het

In het Veelvoudig.

In Plurali.

Als de Bpouglicke woorden booz, Goden, Engelen, Menschen ofte Booze geesten, genomen wordē/ geen Zelfstandige woorden by haer hebbende/ zo hebbē die in Roemer eene N op het epnde/ als de Dooden, de Edelen, de Boozen, de Zotten, de Heyligen, de Swarten, maer alffer by de Bpouglicke woorden Zelfstandige komen/ zo epndigen die in den Roemer in E, als De Doode, Menschen, de Edele mannē, de Booze geesten.

Adjectiva pro Substantivis.

Merk.

Deze Bpouglicke woorden/ Eenige, Zommige, Veele, VVeynige, geene, Die, Deze, VVic, VVelke, Mijne, uwe, Dijne, Onze, Diergelijke, Zulke, Andere, Sodanige, vallen somtijts hart / als die met eene N op het epnde in den Roemer uptgesproken worden/ al ist dat zo in de plaetse der Zelfstandige gestelt worden.

In den Baerer heeft het Ledeken DE Ingenicivo, eene Bupginge/ als der Dooden, der Edelen, der Sorten, ende der doode Menschen, der Edele Mannen, ook zo vint mē wel Der dooder Menschen, der Edeler Mannen; maer men zal deze woorden/ als Eenige, Zommige, Veele, VVeynige, Die, Deze, VVelke, Mijne, uwe, Dijne, Onze, alffer geene Ledekens booz en staen/ alijt met eene R op het epnde in den Baerer binden.

Ingenitivo.

In den Geber hebben de Bpouglicke woorden eene N op het epnde/ als den dooden Menschen, den Edelen Mannen, maer indien men van de Bpouglicke woorden de

C 4

N in

Casus, Singu-
laris.

N in den Geber afnaeme/zo zoude dit Ge-
bal van de andere Gebalien/ ende ook van
het Eenboudig onderschepdē zijn/dan zou-
demen in den Geber hebbē den goede Men-
schen, den Edle Mannen, zo woxt de Roem-
mer Baerer ende Geber bynae zo wēl by
ons als by de Latijnen ofte Grieken on-
derschepden.

Merk.

Dit waernemen der Geballen in het
Veelboudig/ is by de Gude althit gebzucht
geweest/ ook by Kooznert/ Aldegonde/
Gzotius/ Ampsingius/ ende andere.

Ablativus.

De Ofnemer is gemeynlich den Roem-
mer gelijk/ ende somtijts den Geber.

Accusati-
vus.

In het Veelboudig zijn de Bpougliche
woozden/ in den Roemer/ Aenklaeger/ en-
de Gouper gelijk.

De Declin-
atione no-
minum &
Articularū.

Breder Verklaeringe

Van de Buyginge der woorden, ende eerst
van de Buyginge der Ledekens.

Van het Ledeken DE des Mannelicken
geslachts.

Eenboudig.

Veelboudig.

Nominati.
Genitivus
Dativus
Accusativ.
Ablativus

Noemer DE
Baerer Des
Gever Den
Aenk. Den
Ofn. Van den

DE
Der
Den
De
Dē ofte Vanden.

De Buyginge van het Ledeken DE des
Vroulicken geslachts.

Eenboudig.

Veelboudig.

Nosmer DE

DE

Baerer

Baerer	Der	Der
Gever	De ofte	Der ofte
Aenk.	De	Ter
Ofne.	Vande	De ofte

Vanden.

Merk.

By eenige Erbarenen wort het Ledeken DE, des Vrouwelicken geslachts Der in den Gever gestelt / om dat het Geval van den Gever / nootzaekelic behoort uptgedrukt te worden / maer om dat het Ledeken DE, in den Baerer Der heeft / zo verepscht de gelegentheyt der zacke / dat de Buyginge in den Baerer ende in den Gever verscheyden is / daerom hebben wy in den Gever Ter gestelt / alhoewel het woorden Ter somwilen in eenen heelen anderen zin gedrukt wort / gelijk men hier naer in de Tsamenbuoginge kan zien.

Insyntaxi.

De Buyginge van het Ledeken Het.

Eenboudig.

Noemer	Het	In het	veelboudig
Baerer	Des	is het	ledeken van't
Gever	Het	manlic /	vroulic en
Aenk.	Het	generley	gheslacht
Ofne.	Van Het	ebeneens.	

De Buyginge van het Ledeken Een des Mannelicken geslachts.

Noemer	Een
Baerer	Eenes ofte Eens
Gever	Eenen
Aenk.	Eenen
Ofne.	Van eenen.

De Buyginge van het Ledeken Eene, is alleenlic in den Baerer / ende is Eener.

Ingenitivo.

Het Ledeken Een van het Generley geslacht/ heeft in den Baerer Eens ofte Eenes ende de Gever/ Aenklager/ Ofnemer zijn den Roemer gelijk.

Declinatio
Substanti-
vorum no-
minum.

Van de Buyginge der Zelfstan- dige woorden.

Genitivus

De Zelfstandige Naemwoorden nemen in den Baerer eene S tot haer/ als De Vader is in den Baerer des Vaders, de boom, des Booms.

Behalven.

Nomina,
Generis,
Feminini.

De woorden van het Vrouwlic geslacht/ en veranderen in geen Geval/ Van alleenlic in de Ledekens/ ende als zy eene Saennemen/ zo moeter ook wel het woordken Des vooz gestelt/ als des V Varelts, des Lochts men vint ook des V Vijsheyt, deze manier en mach niet dan op zekere Doetstappen der Geleerden na gevolgt worden.

Merk.

De Buyginge in den Baerer schijnt nae eenige Vaderstammige/ ofte ook nae eenige Bpougelike woordē te trecken/ want als men zegt Vaders goet, dat is by nae zo veel als Vadersch ofte Vaderlic goet, also ook V Varelts verderf, dat is/ by nae zo veel als Wareltsch Verderf.

Nomina.

Eenige Naemwoorden die geen S in den Baerer aen en nemen.

In genitivo

Hert heeft in den Baerer des Hertens, God heeft Gods ende Godes, Heer, Heeren, Kruys, Kruyces, V Vil, V Villes, Mensch heeft Menschs, Mensches ende Menschen.

Ook

Ook hebben zommige woorden in de plaetse van de S eene X. als Volc, heeft Volkx, Lijk, Lijkx, dit schijnt te zyn/om dat de uytspreek wat lichter zoude vallen.

De Zelfstandige woorden/ welcke in S. epudigen / worden bequasmelic in plaetse van den Baerer in den Ofnemer uytgesproken / als van het Huys, van het Mes, valt in het gehoor wel zo aeuigenaem / als dat mē zoude zeggen des Huyzes, des Messes

De Latijnsche woorden die in S epudigen / die mogen in den Baerer wel zonder veranderen blyden / als Paulus Brieven, Christus lieden, Herodias dochter.

De vzeemde Namen die in O epudigen / die nemen in den Baerer Os, tot haer / als Pharao heeft Pharaos, Cupido, Cupidoos, Apollo, Apolloos.

De vzeemde Namen die in A epudigen / die nemen tot haer Es in den Baerer / als Diana, heeft Dianaes, Iuda, Iudaes.

Men vint ook dat Ian in de Baerer heeft Iannen, Pieter, Pieteren, Vrouwe, Vrouwen, Propheet, Propheeten, Nicht, Nichten, maer deze manier schijnt verwozpelic te wezen.

Merk.

Weele Geleerden/ houden de Latijnsche Supgingen / in het Nederduyts vooz een cieraet/ ja zelf zo houden zy het naelaeten van die Supgingen vooz eene ongeleert- heyt / ende woestheyt/ daermen nochtans zonder byzondere leeringe ofte onderwijss der Latijnsche spreek die niet en kan verstaen.

Daerom en zoudemen zo wel de Gzickse ende

Genitivus
Ablativus

Ingenitivo,
Siet Heyn-
sius in Chri-
stus Lof-
sang, ook
Grotius in
den Godf-
dienst.

Ingenitivo.

Barbarif-
mus.

en de Hebreeuse Buppingen in onze spraek niet behouden/ men en vint ook niet dat eenig Volk de vzeemde woordē met vzeemde Buppingen/ in haere Tael behouden hebben/ behalven de Latijnen/ welke de Griekse Buppingen/ dik wils/ als haere eigene gebuykt hebbe/ maer haere spraeken hebben in die zaekē/ eene groote overeenkomende gemeynschap: Daerom zoa hebben wy hier de Buppinge der vzeemde woorden na onzes spraek aert gestelt.

Ziet Heyn-
sius, Grotius,
Amplius
gius.

De bleef van de Buppingen der Zelfstandige woordē/ in het Eenvoudig/ mach men upt het volgende Woordbeelt afnemen.

Eenvoudig.

Veelvoudig.

Noemer	de Man	de Mans ofte Mannē
Baerer	des Mans	der Mannen
Gever	den Man	den Mannen
Aenk.	den Man	de Mannē ofte mans
Ofn.	van den Man	van de Mannen ofte van den Mannen.

Eenvoud.

Veelvoud.

Noemer	de Vrouwe	de Vrouwen
Baerer	der Vrouwe	der Vrouwen
Gever	de Vro. ofte Ter Vro.	den Vrouwen
Aenk.	de Vrouwe	de Vrouwen
Ofnemer	vande vrouwe	van de ofte den Vrouwen.

Eenvoud.

Veelvoud.

Noem.	het Vels	de Velden
Baerer	des Velts	der Velden
Gever	het Velt ofte den Velde	den Velden
Aenk.	het Velt	de Velden
Ofn.	van het velt. of vandē Velde,	van de ofte de Velden.

Merk.

Daer zijn eenige woorden des generley geslachts/welke in den Geber ende Ofnemer eene E aennemen/ als Velt, Velde, Hof, Hoove, Dier, Diere, ende vooz deze woorden moet dan altyt het woozdeken Den komē/ als den Velde, den Hoove ofte van den Velde van den Hoove, van den Diere.

Van het Veelvoudig getal der

Zelfstandige woorden.

Alle Zelfstandige woorden hebben/ in het Veelvoudig EN ofte S, op het eynde/ als Man heeft Mans ende Mannen.

Alle Gensilbige Raemwoorden hebben/ Monosyl-
in het Veelvoudig EN op het eynde/ als laba.
Vier, Vieren, Been, Beenen, Dier, Dieren, maer
3p en hebben nimmermeer eene S op het
eynde/ behalven Man, Wijf, Maet, en Kok.

Alle Zelfstandige woorden welke in E eynden/ die nemen tot haer N in het Veelvoudig/ als Eynde, Eyndē, Vraege, Vraegen.

De Zelfstandige woorden die boozes in F, N ende R, eyndigen/ die eyndigen in het Veelvoudig/ in S ende N, als Man, Mans, ende Mannen, Meesters ende Meesteren, Wijf, Wijfs ende V Vijven, Keuken, Keukens ende Keukenen, Ketten, Ketens ende Ketenen, behalven de verklepnde woorden/ als Manneken, heeft Mannekens, Boomken, Boomkens, deze hebben alleentlic eene S in het Veelvoudig.

Van de woorden welke haere laetste

Letteren op het eynde veranderen.

De

De Naemwoozden welke F op het eynde in het Genvoudig hebben/ die veranderende F in eene V, als V Vijf, V Vijven, Lijf, Lijven.

Als op het eynde eenes woortz/ eene Z zoude staen/ zo wozt daer eene S boozgeftelt/ als V Vijs booz V Vijz, Boos booz Booz.

Monosyllaba, Consonantes.

Van de woorden welke haere laetste Letteren verdobbelen.

Alle Genfilbige Zelfstandige woorden welke op het eynde twee ofte meer Me-klinkers hebben/ die en verdobbelen haere laetste letteren niet als Bant, heeft Banden, Hant, Handen, Vlecht, Vlechten.

Monosyllaba, Vocales.

Alle Genfilbige Zelfstandige woorden/ welke twee klinkletteren hebben/ die en verdobbelen haere laetste letteren niet/ als Weer heeft Weeren, Part, Parden, Dwael, Dwaelen, Zaeg, Zaegen.

Substantiva.

Alle Zelfstandige woorden van twee ofte meer silben/ welke op het eynde eene korte silbe hebben/ die en verdobbelen haere laetste Letteren niet/ als Tafel heeft Tafelen, Wortel, Wortelen, Teyken, Teykens, Teykenen.

Vocalis.

Alle Genfilbige woorden/ in de welke maer eñ klinker en is/ ende die op het eynde/ maer eenen Me-klinker en hebben/ die verdobbelen haere laetste Letteren/ als Lip, Lippen, Top, Toppen, Zin, Zinnen, Wit, Vitte, Dul, Dulle.

Als de laetste silbe van eenig woort/ maer eenen klinker en heeft/ ende in C ofte K eyndigt/ zo verdobbelt/ de laetste Letter

ter in het Veelvoudig/als Vriendelik, Vriendelikke, Genougelik, Genougelikke.

Merk.

Also zietmen dat deze woorzen/ de laetste Letteren verdobbelen om dat in die woorzen maer een Klinker en is / ende om dat 3p maer eenen MeKlinker op het eynde en hebben/maer hoewel in de voozverhaelde woorzen / twee Kaen behoorden gestelt te worden/ zo hebben wy om die groote veranderinge des gezichts/de Letter C somtijt vooz eene K gestelt/ gelijk wy ook op eene andere plaetse gezept hebben.

Indien nu eenige woorzen in de laetste silben twee Klinkletteren hebben / die en Vocalis zullen haere laetste Letter niet verdobbelen/ ende indien de laetste silbe van eenige woorzt twee oft meer MeKlinkers heeft/ zo en zal de laetste Letter in het Veelvoudig Inplurak. niet verdobbelt worden/ en indien de laetste silbe van enig woorzt lang is/ en niet van eenen Klinker/ende maer eenen MeKlinker en heeft / zo zal de laetste Letter althijt in het Veelvoudig verdobbelt worden/ gelijc als de voozgenaeemde eensilbige woorzen.

Hier worden eenige woorden Anomala, uytgenomen.

Daer zijn eenige woorzen/ die maer eenen Klinkletter/ ende niet van eenen MeKlinker en heeft/ welke haere laetste Klinkletter niet en verdobbelen/ maer nemen Vocalis, eenen Klinker tot haer/ als Dach heeft Dagen, Dac, Daeken, Dal, Daelen ende Dallen, Cat,

Gat, Gaeten, Gebet, Gebeden, Graf, Graeven, Hof, Hooven, Hol, Hoolen ende Hollen, Lot, Looten, Lid, Leden, Pad, Paeden, Stat, Steeden, staf, Staeven, Schip, Schcepen, Slag, Slaegen, Slot, Slooten, Spit, Speeten, wech, weegen, vat, vaeten, Smit, smeeden, Gebod, Gebooden, God, Gooden, Glas, Glaczen, Trec, Treeken, Schof, Schooven, Zog heeft Zugen, Vlot heeft Vlooten, weg, weegen, Spel, Speelen, Kot, Kooten.

Anomala.

Daer zijn ook eenige Zelfstandige woorden / welke in het Veelvoudig den gemeenen Regel niet en volgen / als Kint heeft Kinderen ende Kinders, Bert, Berders ende Berderen, Blat, Bladeren ende Bladers, Kleet, Kleederen, Kleeren, Rad, Raderen, ende Raders, Liet, Liederer, Lam, Lammeren, ende Lammers, Gemoet, Gemoederen, Ey, Eyerer, ende Eyerer, Runt, Runderen ende Runders, Pharizeus ofte Pharizeer heeft Pharizeen, Meyt heeft Meyssens, Rabour, Rabouwen, Loof, Loovers ende Loveren, Kalf, Kalveren ende Kalvers.

Van de Veranderinge eeniger

Letteren in het Veelvoudig.

In Plurali.

De woorden die in ch epndigen / veranderen in het Veelvoudig / ende ch woort eene G, als Heylich, Heylige, Zalich, Zalige, Goedich, Goedige.

Voorts verbobbelen de Wpbouglicke woorden haere laetste Letteren / ofte en verbobbelen die ook niet / na dat hare laetste silben zijn / ende volgen daer in den Regel die van de Zelfstandige woordē / aengeleykent is.

Daer

Daer zijn veel **Spvougliche/woozden** die in het **Eenvoudig** eene **T** op het **epnde** hebben / in welke plaetse **D** in het **Deelvoudig** gestelt/ wort. Hier af volgen eenige regelen.

1.

Als de **T** achter eene **S**, in het **Eenvoudig** komt/ zo blijft de **T** zonder veranderen in het **Deelvoudig** / als **Kist, Kisten, Beest, Beesten.**

2.

Als achter **Ch**, ofte **G** eene **T** staet/ zo en verandert die niet/als **lacht, lachten, Slecht, Slechten, Veicht, Vlechten.**

Behalven.

leucht, Deucht, Maecht, Vreucht, Voogt.

3.

Als op het **epnde** eenes **woozts** eene **T** achter eene **F** komt/ zo en verandert de **T** niet/ als **Graft, Graften, Kreeft, Kreeften.**

Behalven.

Bedrouft, Bedroufde.

4.

Als op het **epnde** eenes **woozts** / achter **uy** ofte **ui** eene **T** staet/ zo en verandert de **T** niet/ als **Buyt, Buyten, Ruyt, Ruyten, Fleuyt, Fleuyten, behalven Huyt, Huyden, Kruyt, Kruyden, Bruyt, Bruyden.**

Enige erbarenen hebben om deze oorzake/ in het **Eenvoudig**/ althijt zulke **Letteren** willen stellen/ gelijck in het **Deelvoudig** geschreven wordt/ schrijvende **Sward, Geleerd, Bemind**, met eene **D** op het **epnde**/ om dat men in het **Deelvoudig** zegt/ **Swarden, Geleerde, Beminde**, maer om dat wy

zeer

Siet Gro-
tius ende
Kilianus

34

De Nederdnytsche

zeer veel swaere silben hebben / zo hebben
onze Woorzouders / de swaere Letteren die
wy van natuꝝ hebben / zo veel als het ij-
delic is geweest / altyt in lichte Letteren
verandert.

De gene die altyt in de woorzen eene
Letter in het Eenvoudig willen stellen /
gelijc men in het Veelvoudig gebzucht / die
willen dat men die woorzen ebenwel zacht
uptspreekt / als tot Woorzeelt / zo willen
dat men Mind, gelijc Mint uptspreekt / maer
het heeft ons beter behaecht / de woorzen
te spellen gelijc men die uptspreekt / hier in
volgen wy Pontus de Dupter / Aldegou-
de Kroonhert / Depnsius / ende alle gemey-
ne oude Schrybers.

Post con-
sonantem.

Als achter eenē ^{s.}Weklinker eene T komt
zo verandert die in het Veelvoudig / in D,
als Bant, Banden, Hont, Honden.

Behalven.

Amt	Hert	Lont	Stert
Begcert	Hort	Munt	Swart
Blont	Kaert	Naekt	Taert
Bont	Kalant	Pint	Tent
Bult	Kant	Poort	Vent
Elephant	Klont	Quant	Vilt
Fielt	Kourt	Rent	VVant
Gors	Kort	Smert	VVort

Dier by behoozen ook alle woorzen die
in Ment epndigen / als Testament, Tracte-
ment.

6.

In de volgende woorzen mozt de T in
het Veelvoudig in eene D verandert.

Armoet

Spraeckonft.

35.

Armoet	Gloet	Out	Vloet
Bloet	Gor	Quaet	Vraet
Broot	Gout	Ract	Vroet
Breer	Kout	Riet	VVaet
Daet	Liet	Root	weyt
Draet	Loot	Smaet	wijt
Eet	Luyt	Strijt	wreet
Glat	Noot	Tijt	Zaet.

7.

Ende in de volgende woorden en verandert de T niet.

Baet	Haet	Maet	Pract
Beet	Herout	Moeyt	Privaet
Bloor	Kijt	Naect	Proffijt
Boot	Kloot	Piloot	Quijt
Groet	Konfijt	Placaet	Roet
Goyt	Kout	Pleyt	Schoot
Goot	Krijt	Plaet	Sleer
Granaet	Lact	Poot	Zoet.
Groot			

Van den Baerer in het Veelvoudig. Genitivus
Inplurali.

Veel Zelfftandige woorden/ die in het Veelvoudig in EN ofte S eyndigen/ die hebben in den Noemer zeer bequamelic/ de woorden met eene S op het eynde/ ende in den Baerer EN op het eynde/ als De meesters, Der meesteren, De herders, Der herderen, die woorden luyden ook zeer wel met EN op het eynde in den Geber/ welke in den Baerer eene EN begeren.

Vande Byvouglicke woorden in De Adjectivis in singulari.
het Eenvoudig.

De Byvouglicke woorden van het Manlic

lic geslacht nemen eene N in den Baerer/
Geber/ Aenklaeger ende Ofneemer/ op het
epnde/ als Goede, Vroome, heeft in alle die
Geballen/ Goeden, Vromen.

Ingenitivo

De Spbaugliche woordē van het Vrouw-
lic geslacht/ en veranderen niet.

Dativus
Accusati-
vus, Ablati-
vus.

De Spbaugliche woorden van het Ge-
nerley geslacht/ zyn in den Baerer/ als den
Baerer des mannelick geslachts/ als Goet
Vroom, heeft in den Baerer Goeden, Vroom-
men, voorts zo is de De Geber/ Aenklae-
ger ende Ofneemer den Noemer gelijc/ maer
als men in den Geber ofte Ofneemer / het
Ledeken Den voort de woorden van het
Gouerley geslacht stelt/ zo moet de Geber
ende Ofneemer/ den Baerer gelijc zyn/ ge-
lijc men upt de gestelde Woordbeelden mach
afnemen.

Van de Spbaugliche woorden in het
Veelvoudig/ is boven verhaelt.

De Prono-
minibus.

Van de Voornaemen.

De Doornaemen zyn woorden / welke
voort eenen naem ofte in de plaetse van een-
nen Naem gestelt worden/ althijt eenen zee-
keren persoon ofte ding aenwijzende/ ende
zyn deze/ Ik, Hy, Zy, Die, Deze, VVie, VVeli-
cke, Mijn, Dijn, Onze, V, Geene.

Pronomina

De Doornamen worden aengemerkt in
Baerer Geslacht, Soorte, Getal, Figuyr, Buy-
ginge, Persoon ende Beduydinge.

De genere

Van het Geslacht.

Alle de Doornamen zyn van allerley ge-
slacht/

slacht/ eenige worden zonder op het eynde te veranderen in alle geslachten gebuycht/ als Ik, Gy, Zy.

De geene die veranderen/ sijn bobē verhaelt/ in het onderschepden der geslachten/ van alle de woorden in t'gemeyn.

Van de Soorten.

De specie

Daer sijn Eerste Dooznamen/ende daer sijn Afkomstige Dooznamen.

Pronomina.

De Eerste Dooznamen sijn Ik, Gy, Hy, VVie, VVelke.

Primitiva.

De Afkomstige Dooznamen sijn/ Onze, Mijn, Dijn, u, Deze, Zijn, deze sijn van de eerste Dooznamen gesproeten.

Derivativa

Van het Getal.

De Numero.

De Getallen der Dooznaemen sijn twee/ het Enkel als Ik, ende het Veelvoudig/ als VVy.

Van de Figuyr.

Een Dooznaem is Enkel/ als Ik ofte Dobbelt/ als Ik-selvf, Die-selvf, Hy-selvf, Sy-selvf, Die-geen, Dat-geen, Het-geen.

Simplex
Compositū

Van de Buyginge.

De declinatione.

Om dat de Dooznamen wat anders dan de andere woorden geboogen wordē/ daerom is hier haere verschepdenh3. wat byzonder gestelt.

Het Eenvoud.
Noemer Ik, Ego

Deels.
VVy, Nos
Bacrer

Baerer	Mijns ofte Mijnes	Onzer
Gever	My	Ons
Aenk.	My ofte Mijn	Ons
Ofn.	Van my	Van ons.

N	Gy, Tu	Gy ofte Gyly, Vos
B	Dijns ofte Dijnes	uwer ofte uieder
G	Dy	u ofte u Lieden
A	Dij	u ofte u Lieden
O	Van dy	Van u ofte Van u lieden.

Merk.

Op onze Doozouders / zo heeft men Du gebzupht in de plaetse van Gy, ende het woꝝdeken Gy, betekende zo veel als Gy liedé tegenwoꝝdich doet / dit gebzuph verbaelt de Beroemden Aldegonde in zijne Psalmen / waer in hy ook getracht heeft / die woꝝden tot haer out gebzuph te bzen-gen / ende alhoewel zulx in reden gegront is / ende de noot zulx in onze Taale wel verepscht / zo wort dit als verwoꝝpen / bukten het gebzuph gelaten.

Op hebben hier boven Gy lij gestelt in de plaetse daer men Gy lieden is gewoon te zeggen / om dat het woꝝt Gy lieden zeer lang by de Werkwoꝝden valt / ende om dat Gy lij ook by de Gude Nederlanderz gebzupht is geweest.

Siet Pontus
de Heviter.

	Eenboudig.	Weelboudig.
N.	Hy <i>Ipse</i>	Zy ofte Zy lieden <i>Ipse</i> .
B.	Zijns, Zijnes	Haerer
G.	Hem	Hun
A.	Hem	Hen
O	Van hem	Van hun.

Enige Geleerdé wille hier in de plaetse
van

van Haerer stellen Hunner, om den Baeret
des Mannelicken geslachts/van den Baer-
rer des Vrouwelicken geslachts/te onder-
scheiden.

Eenboudig.

Veelboudig.

N. Zy *Ipsa* Zy ofte Zy lieden *Ipsa*
B. Haers ofte Haerer ofte Heurer
G. Haer ofte Heur (Heurer Heur ofte Heurl.
A. Haer ofte Heur Heur ofte Heurl.
O. Van Haer ofte Van heur H. ur ofte Heurl.

Als men de Woornamen Hy ende Zy al-
dus onderschept / so kan men het onder-
schept welk de Latijnen in die woorden
maekē/ ook mede bequaemelic onderschep-
den/ als Haere Vaders, PATRES EORVM, Haer-
rer Vadersen, PATRVM EORVM, Heure Vaders,
PATRES EARVM, Heurer Vadersen, PATRVM
EARVM.

Merk.

Deze Bupgingen als Heures, Heur, Heu-
rer, die gebuyken wy/ als men van Vrouw-
wen spreekt / maer als men van woorden
des Vrouwelicken geslachts spreekt / so
stelt men de woornamen Haer, Haerer, &c.

B. Zijns ofte Zijnes	<i>Sui</i>
G. Zich	<i>Sibi</i>
A. Zich	<i>Se</i>
O. Van Zich	<i>a Se</i>

Deze woordkens worden alleenelic by
het Mannelic ende Generley geslacht ge-
buykt.

Deze Woornamen des Vrouwelickē ge-
slachts/ als Onze, Mijne, Dijne, Vwe, Deze,
Zijne,

Zijne, hebben in den Baerer/ Onzer, Mijner, Dijner, Vwer, Dezer, Zijner, den Geber is den Roemer gelijk/ook houden eenige Erbarenen / den Geber / den Baerer gelijk/ voozt en worden deze woorden des Vrouwelicken geslacht / in den Heuklager ofte Onnemer niet verandert.

In dativo.

Voozt heeft Die in het Manlic geslacht / in den Geber Dies ende Diens, en Die heeft in het Vrouwlic geslacht Dier, ende Dat ofte Dit en veranderen in geen Geval/want mē zegt Dat Diers aert, Dit Beests wārde, voozt heeft Dat in het Weelboudig Die, ende Dit heeft Deze, het geen hier niet aengetepkent en is/ wozt na de gemeyne manier gebougen.

De personis

Van de Persoonen.

Daer zijn drie Persoonen.

De eerste is die spreekt/ als Ik.

De tweede Persoon is tot welken men spreekt als Gy.

De derde Persoon is van welken men spreekt als Hy met alle de andere Woonnamen.

De significacione.

1 De monstrativa.

2 Relativa.

3 Interrogativa.

4 Possessiva

Van de Beduydinge.

De Beduydinge der Woonnamen is verschepden/ daer zijn 1. Wijzende, 2. Betreckerlike, 3. Vragende ende Ervelicke.

Wijzende Woonnamen zijn/ welke eenen tegenwoordigen Persoon ofte zaeketoonen/ als Ik, Gy, Hy, Die, Dat.

Betreckerlike Woonnamen zijn de geene/ die

die een gezept woort als herhaelen / als **Relativa**,
 VVelke, VVelkers, VViens, Die, Die geene.

Wragende booznaemen zyn / met de wel- **Interroga-**
 ke men vzaegt / als VVic? VVelke? VVar? **tiva**.
 VVelk? **Merk.**

Dier boozen is het woort VVelke, onder
 de betreckelicke Booznamen gestelt / maer
 dat is in cene andere bedupdinge.

Ervelicke booznamen zyn / welke eene **Possessiva**.
 Ervinge betepenen / als Mijn, Dijn, Zijn,
 Onze ende V.

Van de Werkwoorden.

Een Werkwoort is een woort / welck
 eene Werkinge betepent / ofte die men zelf
 doet / ofte die men lijd / ofte die van een an-
 der gedaen wort.

De Verbis-

De Werkwoorden / moeten aengemerkt **Qualitas ge**
 worden in Hoedanicheyt, Geslacht, Figuyr, **nus, Figura,**
 Persoon, Manier, Tijd ende Vervouginge. **persona,**
modus, tem

Van de Hoedanicheyt.

pus, conju-
gatio.

De Werkwoorden zyn Persoonelic ofte
 Onpersoonelic / eē Persoonelic werkwoort
 wort genaemt / welck booz zich eenen zeeke-
 ren Persoon heeft / ofte dat van eenen zee-
 kerem Persoon spreekt / als Ik bemin, Gy
 mint, Hy mint.

Verbum
personale.

Een Onpersoonelic werkwoort is dat **Verbum**
 booz zich zelf geene zeekere benaminge van **impero-**
 eenen zeekerē Persoon en heeft / nochte dat **nale.**
 van geen zeekerem Persoon en spreekt / als
 Het regent, Het vriest, Men zeyt, Men lijd.

Daer is oock een Zelfstandig werk-
 woort /

Verb. sub-
stantivum.

42. De Nederduytsche
woort/ als VVezen ofte Zijn, ende VVordē,
ook woorden deze Werkwoorden ende het
Werkwoort Hebben, helpende werkwoor-
den genaemt.

Verba aux-
iliaria.

Van het Geslacht.

De genere.

Daer zijn drie geslachten der Werk-
woorden/ als Het werkende, Het lijdende,
ende Het derde geslacht, pderg aert woort
van de Werkwoorden uptgedrukt.

De verbis
activis.

Van de Werkende woorden.

Alle werkende Werkwoorden / die be-
teykenen eenē werkinge/ tot eenigen Per-
soon ofte tot eenich ding / als Ik beminne
mijnen Vader, Ik drinck Bier, Ik ploug het
Lant.

De verbis
passivis.

Van de lijdende Werkwoorden.

De lijdende Werkwoorden/ worden al-
tijt met het Zelfstandig werkwoort upt-
gespooken/ als Ik worde geslaegen, Ik wor-
de geleert.

De verbis
neutris.

Vande VVerkwoorden des der- den geslachts.

De Werkwoorden des derde geslachts/
die en bedupden geene Werkinge nochte
lijdinge als/ Ik schijn, Ik blinck, Ik bloeye
Hier by behoort ook het Zelfstandig
werkwoort/ met de werkwoorde Bestaen,
Onstaen, Staen.

De nume-
ris.

Van de Getallen.

Daer

Daer zijn in de Werkwoordē twee Gestalten/ het Eenvoudig/ als Ik bemin, ende het Dzelvoudig/ als Wy beminnen.

Van de Figuyr.

De figura.

Een Werkwoort is Enkel/ als Minnen ofte Dobbelt/ als Ontmianen, Beminnen.

Van de Persoonen.

De personis

De Persoonen der Werkwoorden/ zijn drie/ De eerste Persoon/ als Ik bemin, V Wy beminnen, De tweede/ als Gy bemint, ende Gy lij bemint, De derde/ als Hy bemint, ende Zy b minnen.

Van de maniere der Vervougingen.

De conjugationum modis,

Daer zijn vijf manieren in de Werkwoorden waer te nemen/ als de De verbondigende manier/ als Pieter leert zijne lesse.

Indicativus

De Gebiedende manier/ als Leer gy dijne Lesse.

Imperativ.

De Wenschende manier/ als Och of ik mijne Lesse leerde.

Optativus.

De Ondervouglische manier/ als Op dat ik mijne Lesse leere, in deze manier komen altijd eenige woordē/ die als eene dzingende oozsaake van het Werkwoort zijn/ als Op dat, Om dat.

Subjunctiv

De Onbepaelde manier is/ de welke geen zeeheren Persoon/ nochte geen getal en begrypt/ als Minnen, Leeren, Draegen,

Infinitivus

Van den Tijd.

De tempore.

De

De Tijden der Werkwoorden/zijn tijt.

Præfens im
perfectum.

De Tegenwoordige tijt/ als Ik werk.

De Onvolkomen voozleden tijt / als Ik minde.

Præteritum
plusquam
perfectum.

De Voozleden tijt/ als Ik hebbe gemint.

De meer als Voozleden tijt/ als Ik hadde gemint.

Futurum
imperfectū.

De Toekomende tijt/ als Ik sal minnen of te Ik zoude minnen, maer het schijnt dat in onze spraake een onvolkomen Toekomende tijt zoude zijn/ gelijk de Gzicken hebbe/ want als men zegt/ Ik zoude minnen, dit en schijnt zo verre niet toekomende te zijn/ als Ik zal minnen.

De conjuga
tione.

Van de Vervougingen.

De Verbougingen zijn de veranderingen der Werkwoorde/welke door Manieren/ Tijden ende Persoonen/ geschieden.

Daer zijn vier Verbougingen.

De prima
conjugat.

In infiniti
vo.

Imperfectū

Van de eerste Vervouginge.

De eerste Verbouginge is/ als men in de Onbepaelde manier op het eynde EN naer laet/ ende daer DE in de plaetse stelt / zo heeft men een woort dat den Onvolkomen tijt updrukt/ als tot voozbeelt Bedelen is/ een woort van de Onbepaelde manier hier van de laetste EN genomen/ zo is het Bedel hier van op het eynde DE gestelt/ zo is het Bedelde, dit is het Werkwoort van de Onvolkomen tijt/ in den eersten Persoon/ als men ook by Bedel stelt eene T, zo is het Gebedelt, dit woort drukt den Voozleden tijt upt.

Imperfectū

Hier

Hier volgen de Werkwoorden / welke onder de eerste Verbouginge behooren.

Aerzelen	braynen	Eeren	Haegelen
Aezen	brullen	Effenen	Haelen
Banketeere	buygen	Eygenen	Handelen
Baeren	buyzen	Eggen	Haspelen
Babbelen	Cieren	Erven	Hayenen
Bedelen	Cijferen	Facten	Heelen
Baenen	Cingelen	Fantazeere	Hellen
Belgen	Cirkelen	Fatzoenee-	Heugen
Barinen	Daelen	ren	Herbergen
Bergen	Datgen	Flaewen	Hygen
Bellen	Dammen	Geelen	Hinckelen
Bernen	Deelen	Geeuwen	Hobbelen
Biezen	Deeren	Gieren	Hoereeren
Beteren	Deyzer	Glimmen	Hoetelen
Bloeyen	Delven	Glinsteren	Hoyen
bloozen	Derven	Gloeyen	Hoolen
beuzelen	Dienen	Gommen	Hongeren
boeyen	Dingen	Goddelen	Hooren
beven	Dobbelen	Gotgelen	Hoogen
banen	Doolen	Grabbelen	Hubbelen
baekeren	Donderen	Graeven	Huyren
blauwen	Deugen	Gracuwen	Huylen
bobbelen	Douwen	Grendelen	Hullen
bollen	Douwen	Greyden	laeren
booren	Draelen	Grimmen	laegen
borgen	Draeyen	Groeyen	lammeren
bbuwen	Dreygen	Groenen	Ydelen
breyen	Droogen	Grollen	Yzen
brieven	Droomen	Grouwen	Innen
brillen	Dubben	Guychelen	longen
broyen	Dunnen	Gunnen	Kackelen
brouwen	Dwaelen	Haekelen	Kaelen

Kaerden

46	De Nederduytsche		
Kaerden	kolven	Luymen	Ordineerē
Kalven	kondigen	Luysteren	Orgelen.
Kammen	koppelen	Maenen	Paelen
Kastijen	krabbelen	Maeyen	Paeren
Kavelen	krackeelen	Maelen	Paeyen
Kaeuwen	kraeyen	Mangelen	Paleeren
Keelen	krouwen	Meerderen	Passeeren
Keeren	krielen	Meesteren	Pauzeren
Kennen	krommen	Meynen	Peelen
Kermen	kroonen	Mengen	Peylen
Kernen	kruyen	Meugen	Peynzen
Ketelen	kruymelen	Mennen	Peekelen
Ketenen	Laeyen	Metselen	Peezen
Keuten	Langen	Mijden	Peuzelem
Kittelen	Lasteren	Minnen	Pijnen
Klaeren	Laeuwen	Moeyen	Pijnigen
Klaegen	Laeven	Morren	Plaegen
Klateren	Laveeren	Morwen	Plaesteren
Klaeuwen	Leegen	Naegelen	Plegen
Kleeven	Leemen	Naeyen	Plougen
kleynen	Leenen	Naemen	Ployen
klieven	Leeren	Neyen	Pluyzen
klemmen	Legeren	Nestelen	Plunderen
klonteren	Loyen	Nevelen	Poogen
klooven	Loeyen	Niezen	Poeyeren
klouwen	Looven	Nieuwen	Popelen
kluyven	Lieven	Nouwen	Porren
knabbelen	Leeven	Noemen.	Practizeerē
knaegen	Lijmen	Oeffenen	Prangen
kniepen	Loeren	Offeren	Priemen
knorren	Loochenē	Olyen	Prouwen
koelen	Loonen	Oordeelen	Puylen.
koertizeerē	Looteren	Ouwen of	Quackelen
koesteren	Lubben	te ouden	Queelen
kolcuren	Luyzen	Openen	Quellen

Quif.

Quispelen	Scheelen	Sluymen	Steenen
Raemen	Schellen	Smallen	Stemmen
Raczen	Schemeren	Smeeren	Stennen
Rammelen	Schermen	Smooren	Stieren
Rantsoene- ren	Scherven	Snaeren	Stijven
	Scheuren	Snaeteren	Stijleeren
Razereen	Schijven	Sneeuwen	Stillen
Ratelen	Schilderen	Snellen	Stippelen
Redenen	Schillen	Sneeven	Stoffeeren
Regelen	Schimmelē	Snoeyen	Stooren
Regeleeren	Schoeyen	Snoeren	Stormen
Regenen	Schouwen	Snuyven	Stooven
Reynigen	Schooven	Sollen	Stouwen
Reyen	Schrabben	Soudeeren	Straelen
Reyz:en	Schrammē	Sorteeren	Streelen
Recken.	Schreeuwē	Spacieren	Strengen
Rellen	Schreyen	Spaeren	Stronkelen
Rennen	Schrobben	Spannen	Stroyen
Resteeren	Schrouven	Speelen	Stroomen
Rijmen	schrompelē	Spellen	Struykelen
Ringelen	Schrooen	Spennen	Stuyven
Rochelen	ofte schroō	Speuren	Swermen
Roemen	Schroomē	Spiegelen	Sweeren
Roeren	Schuyven	Spijzen	Swerven
Rouwen	Schuylen	Spoeyen	Swieren
Rollen	Schuyffelen	Spoelen	Swijmelen
Rommelen	Schuyven	Spooren	Taelen
Rompelen	Schuymen	Spouwen	Teelen
Rondeelen	Schouwen	Sprenkelen	Teeren
Rooven	Slabben	Stallen	Tellen
Ruymen	Slaeven	Stamelen	Temmen
Runnen	Slingeren	Stapelen	Termen
Schaduwē	Slouven	Steenigen	Tieren
Schaeven	Slooven	Steelen	Tillen
Schaemen	Slimmen	Stellen	Timmeren

Tintz

48	De Nederduytsche		
Tintelen	Vijlen	waeteren	wilderēn
Touven	Vijzen	walgen	wimpelen
Toogen	Vingeren	waggelen	winkelen
Tollen	Vlammen	wallen	winteren
Tonnen	Vleyen	walmen	wispelen
Toomen	Vhemmen	wankelen	wisselen
Toveren	Vloeyen	wandelen	wodkeren
Tournoyen	Vloyen	wannen	woelen
Traenen	Voederen	weegen	wonderen
Traegen	Voeren	weenen	woonen
Treuren	Voelen	weyen ofte	worgen
Trommelē	Vogelen	weyden	worstelen
Trouwen	Vollen	weyfelēn	wrougen
Truggelen	Volgen	wiegen	Zaegen
Tuygen	Vorderen	weynigen	Zaeyen
Tuynen	Vormen	wellen	Zalven
Tuymelen	Vraegen	wennen	Zaligen
Twijffelen	Vredigen	wemelen	Zegelen
Twijnen	Vreezen	wentelen	Zegenen
Vademen	Vryen	werren	Zeylen
Veelen	Vrougen	wervelen	Zengen
Veegen	Vroomen	werven	Zemelen
Veynzen	Vuylen	weeven	Zoenen
Vellen	Vullen	wiekelen	Zoetelen
Veylen	Wackeren	wiegen	zoogen
Vergen	Wacgen	wiggelen	Zoomen
Verwen	Wacyen	wien	Zuyren
Villen	waenen	willen	Zoeten.

Merk.

Alle de werkwoorden welke eenen doobelen ~~W~~erkliker hebben/ die verliezen een ~~W~~erkliker in den onvolkomen in den volkomen tijt.

Van

Van de tweede Vervouginge.

Conjugat.
Secunda.

De tweede Vervouginge is / als men van de onbepaalde manier / de laatste EN na-
laet / ende in die plaetse Te stelt / zo heeft men een woort dat den Onvolmaecten tijt
uptdykt / als tot voozbeelt / als men van
Bracken, de laatste En ofneemt / zo is het
Brack, hier op het eynde Te gestelt / zo is het
Brackte, dit is een woort van den onvolko-
men tijt / als men van de E van Brackte af-
neemt / zo is het Brackt, hier vooz van Ge
gestelt / zo is het Gebrackt, dit is het werk-
woort van den voozleden tijt.

Imperfectū

Præteritum

Onder deze Vervouginge / behooren de
naerbolgende werkwoerden.

Baeken	Buyschen.	Hissen	Klesfen
Backen	Daucken	Hoopen	Klinken
Baffen	Danffen.	Hucken	Klocken
Banken	Decken	Hurten.	Klossen
Bassen	Dijken	Ianken	Kloppen
Biechten	Diepen	locken	Koppen
Blaeken	Doopen	Kaetsen	Kooken
Bleyken	Droopen	Kalken	Knappen
Blicken	Drucken	Kampen	Knassen
Blocken	Duyken.	Kacken	Knerffen
Bluffchen	Eyichen	Kooken	Knicken
Bocken	Fleuyten	Kappen	Knippen
Braeken	Gaepen	Kicken	Koppen
Brassen	Gecken	Kippen	Knoopen
Bieffchen	Giffen	Klacken	Kraeken
Brocken	Glippen.	Klampen	Kranken
Bruyken	Haeken	Klappen	Krenken
Bucken	Hincken	Kleppen	Krochen
		E	Krop-

	50	De Nederduytsche	
Anomala	Kroppen	Plecken	Schocken
	Kruylen	Plucken	Schraepen
	Kuypen	Pochen	Schricken
	Kuysschen	Pocken	Schertsen
	Kussen	Poffen	Stricken
	Lachen	Poppen	Suffen
	Laeken	Pompen	Slaepen
	Lappen	Porssen	Slappen
	Leeken	Precken	Sleepen
	Lecken	Pronken	Slemmen
	Lijken	Quaken	Slicken
	Lesschen	Queeken	Slippen
	Lispen	Quetsen	Sliffen
	Lonken	Raken	Sluymen
	Lossen	Raepen	Sloffen
	Macken	Keyken	Storpen
	Melken	Recken	Sluypen
	Merken	Rucken	Smaeken
	Meten	Rijken	Smeeken
	Micken	Roocken	Smucken
	Miffen	Rocken	Smuyken
	Muffen	Ronken	Snacken
	Naeken	Rooken	Snappen
	Noopen	Ruysschen	Snicken
	Packen	Rippen	Snoupen
	Pappen	Schaeken	Snorken
	Passen	Schaffen	Specken
	Pecken	Schalken	Spitsen
	Picken	Schampen	Staeken
	Perffen	Schanffen	Stampen
	Piepen	Scheepen	Stappen
	Piffen	Scheppen	Stelpen
	Placken	Scherpen	Sterken
	Plassen	Schicken	Sticken
	Plompen	Schimpen	Stoppen
			Straffen
			Strecken
			Stricken
			Stroopen
			Stoppen
			Stuypen
			Swacken
			Swalpen
			Swerken
			Swijken
			Taeken
			Toetsen
			Tolken
			Toppen
			Tappen
			Treffen
			Trompen
			Troppen
			Tucken
			Tuyschen
			Valschen
			verschen
			viſſchen
			vlocken
			vlecken
			vlouken
			vonken
			vrolicken
			Waeken
			wasschen
			wecken
			weyken
			wenschen
			winken
			wippen

wif-

wiffchen   wreken.   Zeyken   Zakken.
 wolken   Zeepen   Zoppen.

Van de Derde Vervouginge.

Conjugatio
 tertia.

De derde Verbouginge is als men van het woort der Onbepaelde manier/de achtste N ofneemt / ofte in de plaetse der N, stele DE, zo heeft men twee verscheydene woorden die den Onvolkomen tijt uytbzuken/ als Achten, heeft in den onvolkomen tijt Achte ende Achtede, ook worden alle Werkwoorden in deze Verbouginge op tweederley wijze uytgesproken/ als Ik acht, ende Achte, Ik Arbeyt ende Arbeyde.

Infinitiv.

Imperfectū

Als men voorts van de onbepaelde manier EN ofneemt/ ende de vermeerderende silbe Ge voogstelt/ zo heeft men een woort van den Voogleden tijt/ als Geacht, Ge-

De infini-
 tivo.

Præteritum

Onder deze Vervouginge, behooren de naervolgende Werkwoorden.

Achten	Bloeden	botten.	Hechten
Arbeyden	Blooten	Dichten	Heyden
Bacter	Boerden	Dooden	Hoeften
Baeden	Boeten	Dorsten	Hoeden
Bedden	Boorden	Duchten	Herten
Beelden	Braeden	Dulden	Horten.
Beijaerden	breeden	Fruyten	Kaerren
Beyden	branden	Groeten	Koeten
Bersten	breyden	Grooten.	Kaerden
Blinden	brodden	Haeften	Korten
Blaten	broeyen	Haeten	

E 2

Koeten

52	De Nederduytsche		
Koffen	Planten	Smeeden	Vluete en
Kooken	Pleyten	Smetten	Vleyden
kladden	Potten	Spitten	Vlooten
kleeden	Praeten	Spotten	Vloeden
kneeden	Printen	Spruyten	Vluchten
kouten	Putten	Steniten	Voeden
Lasten	Quisten	Stichten	Vrachten
Lesschen	Raeden	Storten	Wachten
Letten	Rechten	Stouten	wetten
Lichten	Reeden	Sweeten	weyden
Leyden	Richten	Swichten	wenden
Looten	Roesten	Tanden	wetten
Luyden	Ronden	Tasten	wieden
Lusten	Rooden	Tempeests	wyden
Luchten.	Rotten	Trachten	witten
Mesten	Rusten	Troosten	woeden
Mijden	Schaeden	Tuchten	woesten
Moeden	Schatten	Tuyten	wonden
Moorden	Schudden	Twisten	Zaeden
Muyten.	Schutten	Oijten	Zetten
Nyden	Scheyden	Vasten	Zoeten
Nooden	Schorten	Vaeten	Zichten.
Nutten.	Slachten	Vesten	
Oogsten	Smachten	Vetten	

Conjugatio quarta.

Vande vierde Vervouginge.

In de vierde Vervouginge hebben alle werkwoorden inde laetste silbe op een naer eene dobbele i, als Byten, Blijken, Blijven, als men van deze woorden de laetste EN ofneemt/ ende in de plaetse van ij stelt EE, zo heeffmen het woort van den onvolkomen tijt / als Beet, Bleet, Bleeft, als men nu tot het werkwoort des onvolkomen tijts En achter ende GE voozstelt/ zo heest men een

een woort des voorledē tijts/ als Gebeten Prateriū
Geblecken, Gebleeven.

Onder deze Vervouginge, behooren
de naervolgende werkwoorden.

Bijten	Krijgen	Schijnen	Strijken
Blijken	Krijten	Schrijven	Strijden
Blijven	Lijden	Schrijden	Swijgen
Drijven	Nijgen	Slijpen	Wijken
Glijden	Nijpen	Snijden	wijzen
Grijpen	Pijpen	Smijten	wrijven
Kijken	Prijzen	Spijten	wijten
Kijven	Rijzen	Stijven	Zijpen.

Daer zijn noch eenige Werkwoorden/
die onder de geseide Vervougingen niet en
hallen / welke de Amsterdamsche Tael-
schryvers / onder gemeyne regelen willen
begrijpen/maer om dat de onvolkomē tijt/
van die Werkwoorden/ niet en kan uptge-
dukt worden/ ten sy door byzondere aen-
tepkeningen / ja self by naer van pder
woort / so achten wy die zonder Regel te Anomala
zijn / ende daerom so zijn die vervolgens/
met haere veranderingen aengetepkent.

Ende sijn deze.

Bak, Bakte, Gebakt ende Gebacken,
Blaes, Blies, ende Bloes, Geblaezen,
Bederf, bedorf, bedorven,
Bie, bood, gebooden,
Bedrieg, bedroog, bedroogen,
Brengh, bracht ofte brocht, gebrocht,
Breek, brak, gebrooken,
Beveel, beveelde ofte beval, bevolen,
Bid, bad, gebeden,

Anomala

Bin, bonn, gebonden,
 Begin, begon ofte begonst, begonnen,
 Buyg, boog, geboogen.
 Draeg, Droug, gedraegen,
 Ding, dong, gedongen,
 Denk, dacht ofte docht, gedocht ofte gedacht,
 Doe, dede, gedaen,
 Dwing, dwong, gedwongen,
 Drink, dronk, gedronken,
 Dring, drong, gedrongen.
 Eet, At, Gegeten,
 Genees, Genas, Genezen,
 Geef, gaf, gegeven,
 Gae, ging, gegaen,
 Glij, gleden, gegleden,
 Glim, glom ofte glimde, geglommen,
 Geniet, genoot, genooten,
 Giet, goot, gegooten,
 Houde, Hild, Gehouden,
 Houw, hieuw, gehouwen,
 Hebbe, hadde, gehad,
 Heet, hiet, geheeten,
 Help, hiep, geholpen.
 Hang, hing, gehangen,
 Kan, Konst, gekonnen,
 Koom, quam, gekoomen,
 Kies, koos, gekoozen,
 Koop, kocht, gekocht,
 Kruyp, kroop, gekroopen,
 Klink, klonk, geklonken,
 Klim, klom, geklommen
 Krimp, kromp, ofte krimte, gekrompen,
 Lach, Loug, gelacht,
 Loop, liep, gelooopen,
 Laet, liet, gelaeten,

Lees,

Lees, las, geleezen,
 Lig ofte leg, lag, geleege,
 Lieg, loog, geloogen,
 Mach, Mocht, gemogen,
 Neem, Nam, genomen,
 Roup, riep, geroupen ofte geropen,
 Ruyk ofte riek, rook, gerooken,
 Sreek, Stak, gesteecken,
 Slae, sloug, geslagen ofte geslegen,
 Stae, stont, gestaen,
 Schelde, scholt, gescholden,
 Scheer, Schoer, geschooren,
 Zie, zag, gezien,
 Schep, Schiep, geschaepen,
 Stoot, stiet, ofte stootte, ofte stootede gestooten
 Scheyde, Scheyde, gescheyden,
 Schiet, schoot, geschooten,
 Snuyt, snoot, gesnooten,
 Zit, zat, gezeeten,
 Slaep, sliep, geslaepen,
 Sluyt, sloot, gestooten,
 Schuyf, Schoof, geschooven,
 Sterf, storf, gestorven,
 Smelt, smolt, gesmolten,
 Steel, stal, gestoolen,
 Stink, stonk, gestonken,
 Sweeg, swolg, geswolgen,
 Stuyf, stoof, gestooven,
 Swel, swol, geswollen,
 Swem, swom, geswommen,
 Zink, zonk, gezonken,
 Zing, zong, gezongen,
 Zouk, zocht, gezocht,
 Spreek, sprac, gesproken,
 Sweer, swoer, geswooren,

Anomala

Zit, zat, gezeeten,
 Zeynde, zont, gezonden,
 Spring, sprong, gesprongen,
 Spin, spon, gesponnen,
 Zuyg, zoog, gezoogen,
 Zuyp, zoop, gezoopen,
 Zegge, zeyde, gezeyt,
 Ziede, zood, gezooden,
 Trece, Troc, getrocken,
 Vergeet, Vergat, vergeeten,
 Vaer, voer, gevaeren,
 Vang, ving, gevangen,
 Vecht, vocht, gevochten,
 Val, viel, gevallen,
 Vliede, vlood, gevlooden,
 Vlieg, vloog, gevloogen,
 Verslint, verslont, verslonden,
 Vries, vroos, gevroozen,
 Verlies, verloos, verlooren,
 Vinde, vont, gevonden,
 Weet, wist, geweeten,
 VVassche, wiesch, gewasschen,
 VVas, wies, gewassen,
 VVerf, werfde, g:worven ofte verworven,
 VVerp, wierp, geworpen,
 VVring, wrong, gewrongen,
 VVerk, wrocht ofte wracht, gewrocht,
 VVin, won, gewonnen,
 VVeef, weefde, geweeven,
 VVinde, wont, gewonden,
 VVeet, wist, geweeten,
 VVorde, wert, geworden.

Merk.

Deze Werkwoorden/ als Began, Dwang,
 Drank, Vant, Wan, Swam, Zant, Zang, Span,
 Statf,

Starf, worden somtijts in den Onvolmaek-
ten tijt gebonden / maer van alle Werk-
woorden / wordt het veelvoudig na het een-
voudig genomen / als Ik begon, Wy begon-
nen, Ik dwong, VVy dwongen, dit en kan
met de voozverhaelde woordē niet gedaen
worden / want men en vint nergens Wy
beggannen, Wy swammen, Wy dwangen, daer-
om schijnen die woorden verwozpelic te
wezen.

In Imper-
fectum.

Merk.

De Werkwoorden verdobbelen eenige
Letteren in het veelvoudig / nae den aert
der Zelfstandige ende byvoegliche woo-
den / behalven Ik brak, heeft in het Veel-
voudig VVy braeken, Beval, Bevaelen, Mat,
Maeten, Stal, Staelen, Sprak, Spraeken, At,
Aeten, Genas, Genaezen, Quam, Quaemen,
Las, Laezen, Nam, Naemen, Stak, Staeken, Zag
Zaegen, Vergat, Vergaeten, Zatzeten, daer en
zijn ook geen Werkwoorden / die in het
veelvoudig / in den Onvolkomen tijt haere
Letteren verdobbelen.

Voortz worden alle Werkwoorden op
eenderley wijze verbougt / behalve de plaet-
sen der veranderingen / die boven aenge-
wezen zijn / aengaende nu alle de plaetsen
der Verbougingen / die hebben wy alleen-
lik / met eenige voozbeelden voozgesteld /
achtende dat men / de geheele gestaltenisse
van de veranderingen / daer upt na begeer-
ren zal kunnen afaemen.

De Vervouginge van het Werk-
woord hebben.

De verkondigende manier.

Indicativus
Præsens.

Ick hebbe ofte heb, Gy hebt, Hy heeft,
VVy hebben, Gy hebt, Zy hebben.

Imperfect. Onvolkomen tijt.

Ick hadde, Gy hat Hy hadde,
VVy hadden, Gy had, Zy hadden.

Præteritum Voorleden tijt.

Ik hebbe gehat, Gy hebt gehat, Hy heeft gehat
wy hebbé gehat, Gy hebt gehat, zy hebbé gehat

Plusquam Meer als voorleden.

Perfectum. Ik hadde gehat, Gy had gehat, Hy hadde gehad
wy haddé gehat, Gy had gehad, Zy haddé ge-

Futurum. Toekomende tijt. (had
Ik sal hebben, Gy zult hebben, Hy sal hebben
wy zullé hebbé, Gy zult hebbé, Sy sullen hebbé

Anders. (hebben
Ik zoude hebben, Gy zoud hebben, Hy zoude
wy zouden hebben, Gy lij zoud hebben, Zy
zouden hebben.

Imperativ. De gebiedende manier.

Præsens & Tegenwoordige ende Onvolkomen tijt.

Imperfectū Heb ofte hebbe gy, Dat hy hebbe, Dat wy
hebben, Hebbet gylj, Dat zy hebben.

**Daer zijn Spzakerbarenen / de welke
de gebiedende Werkwoorden / aen den
tweeden persoon in het Eendigendige / willen
hebben / altijd in Eendigendige / zeggende
Minne gy, Schrijve, Loope, Draege, VVande-
le gy, doch dit schijnt te hart te vallen / mis-
schien daerom / om dat wy de gebiedende
Werkwoorden noch niet en zijn gewoon
te hooren / daer zijn onder de Werde Ver-
bouginge verschepde Werkwoorden die de
Emogen op het eynde liden / maer alle die
gebiedende Werkwoorde / vallen zeer aen-
genaem /**

Spraeckonst.

59.

genaem/ als men die tptspreekt gelijc het
 woozt van den eersten Persoon in het een-
 houdig/ in de verkondigende manier/ ende
 in den tegenwoordigen tijt/ als Ik min ofte
 Minne, dit is het Gebiedende werk woozt
 gelijc/ als Min ofte Minne gy, Ik wandel, loop
 werk, ende wandel, loop, werk gy.

In singulari
 Primæ per-
 sonæ in In-
 dicativi tē-
 poris præ-
 sentis.

De wenshende Manier.

Tegenwoordige ende Onvolkomen tijt.

Modus op-
 rativus Præ-
 sens & Im-
 perfectum.

Och of.
 Ik hadde Gy had, Hy hadde
 wy hadden Gylj haddet Zy hadden,
 Anders.

Och
 Hadde ik, Had gy Hadde hy,
 Hadden wy, Haddet gylj, Hadden zy.

Voorleden ende meer als Voorleden

Perfectum
 & plusquâ
 perfectum.

Och of.
 Ik gehad hadde, Gy gehad had, Hy gehad had-
 de, VVy gehad hadden, Gylj gehad haddet,
 Zy gehad hadden.

De ondervouglicke manier.

Tegenwoordigen tijt.

Modus Sub-
 junctivus.

Op dat.
 Ik hebbe, Gy hebt, Hy hebbe
 wy hebben Gylj hebbet Zy hebben.

Onvolkomen.

Imperfectum

Op dat.
 Ik hadde, Gy had, Hy hadde,
 wy hadden, Gylj haddet Zy hadden:
 Anders.

Op dat.

Ik hebben zoude, Gy hebben zoud, Hy hebben zoude, VVy hebben zouden, Gyliz hebben zouden, Zy hebben zouden.

Perfectum.

Voorleden.

Als

IK gehad hebbe, Gy gehad hebt, Hy gehad heeft, VVy gehad hebben, Gyliz gehad hebben, Zy gehad hebben.

Plusquam
Perfectum.

Meer als Voorleden.

Als

Ik gehad hadde, Gy gehad had, Hy gehad hadde, VVy gehad hadden, Gyliz gehad haddet, Zy gehad hadden.

Toekomende.

Als

Ik hebben zal ofte zoude, Gy hebben zult, Hy hebben zal, VVy hebben zullen, Gyliz hebben zullen, Zy hebben zullen.

Modus In-
finitivus.

Onbepaalde manier.

Tegenwoord.

Doosleden.

Hebben,

Gehad hebben.

Participia.

De Deelnemingen.

Tegenwoord.

Doosleden.

Hebbende,

Gehad.

Volgt de Verbouginge van het Zelfstandig Werkwoord VVezen ofte Zijn.

Modus In-
dicativus.

De Verkondigende manier.

Tegenwoord.

Ik ben,

Gy zijt,

Hy is.

VVy zijn,

Gyliz zijt,

Zy zijn.

Imperfectu

Onvolkomen.

Ik

Ik was,
VVy waren;

Gy waert,
Gylj waert;

Hy was,
Zy waren.

Voorleden.

Preteritum

Ik hebbe geweest, Gy hebt geweest, Hy heeft
geweest, VVy hebben geweest, Gylj hebt ge-
weest, Zy hebben geweest.

Meer als Voorleden.

**Plusquam
Perfectum.**

Ik hadde geweest, Gy had geweest, Hy hadde
geweest, VVy hadden geweest, Gylj had ge-
weest, Zy hadden geweest.

Toekomende tijt.

**Futurum
Imperfectū**

Ik zoude zijn, Gy zoud zijn, Hy zoude zijn,
VVy zouden zijn, Gylj zoud zijn, Zy zouden
zijn.

Anders.

Ik zal zijn, Gy zult zijn, Hy zal zijn,
VVy zullen zijn, Gylj zult zijn. Zy zullen zijn.

Perfectum.

De Gebiedende manier.

**Modus Im-
perativus.**

Tegenwoord. ende Onvolk.

Zijt ofte VVeest gy, Dat hy zy,

Dat wy zijn, Dat Gylj zijt, Dat zy zijn.

De wenschende manier.

Tegenwoord. ende Onvolk.

**Modus Opt-
tativus, Pre-
sens & Im-
perfectum.**

Och of.

Ik waere, Gy waert, Hy waere.
VVy waeren, Gylj waeret, Zy waeren.

Meer als Voorleden.

**Plusquam
Perfectum.**

Och of.

Ik geweest hadde, Gy geweest had, Hy ge-
weest hadde, VVy geweest hadden, Gylj ge-
weest haddet, Zy geweest hadden.

Toekomende tijt.

Futurum

Och of.

Ik

62. De Nederduytsche
 Ik zijn ofte wezen zoude, Gy zijn ofte wezen
 zoud, Gylig zijn ofte wezen zoud.
 VVy zijn ofte wezen zouden, Gylig zijn ofte
 wezen zoud, Zy zijn ofte wezen zouden.

Subjunctiv
 Praesens.

Ondervouglicke manier.

Tegenwoord.

	Op dat	
Ik zy,	Gy zijt,	Hy zy.
VVy zijn,	Gylig zijt,	Zy zijn
	Anders	
	Als	
Ben ik,	Zijt gy,	Is hy,
Zijn wy,	Zijt gylig,	Zijn zy.

Imperfectū

Onvolkomen.

	Op dat	
Ik waere,	Gy waert,	Hy waere,
VVy waeren,	Gylig waeret,	Zy waeren.
	Anders.	
	Als	
VVaere ik,	waert gy,	waere hy.
waeren wy,	waeret gylig	waeren zy.

Preteritum

Voorleden.

	Als	
Ik geweest hebbe,	Gy geweest hebt,	Hy ge-
weest heeft,	wy geweest hebben,	Gylig ge-
weest hebbet,	Zy geweest hebben.	

Plusquam
 Perfectum.

Meer als Voorleden.

	Als	
Ik geweest hadde,	Gy geweest had,	Hy ge-
weest hadde,	wy geweest haddet,	Zy geweest
hadden.		hadden.

Futurum.

Toekomende.

Als

Als

Ik wezen ofte zijn zoude, Gy wezen ofte zijn zoud, Hy wezen ofte zijn zoude.

V Vy wezen ofte zijn zoude, Gylj wezen ofte zijn zoudet, Zy wezen ofte zijn zouden.

Anders.

Als

Ik wezen ofte zijn zal, Gy wezen ofte zijn zult Hy wezen ofte zijn zal.

V Vy wezen ofte zijn zullen, Gylj wezen ofte zijn zullet, Zy wezen ofte zijn zullen.

De Verbougingen zijn in de **Wenschou-** de ende in de **Onderbouglische** manier eben eens / behalven dat in de **Onderbouliche** manier meer **berschepde tijde / uptgedrukt** kunnen worden / ende de **Onderbougeliche** manier wozt van de **Verkondigende** manier / bpna ober al / met de **beranderinge / in het stellen der woorden / onderschepden / als tot Exempel / in de Verkondigende** manier zegt men in den **Onvolkomen tijt / Ik hadde, en in de Onderbougeliche** manier / zegt men **Als hadde ik, de rest is lichtelic / upt de gestelde Verbougingen af te nemen.**

Conjugationes in Optativo & Subjunctivo, Fere similes.

De Onbepaelde manier.

Tegenwoord.

Woorden.

Modus Infinitivus.

V Wezen ofte zijn,

Geweest hebben.

De Deelnemingen.

Tegenwoord.

Woorden.

Participia.

V Ezende ofte zijnde, Geweest ofte gewezen

Van het werkwoord Worden.

Het Werkwoord Worden, heeft in den **Onvol-**

In Imperfecto.

Onvolkomen voozleden tijt VVerden ende in de Gebiedende / Wenshende ende Onverbougelicke manier / zegt men VVerde ofte VVerden: Vooz dit Werkwoort VVerden, wozt by vele Schryvers / VVerden geschreuen / ende schryuē dan in den onvolkomen tijt VVierden, maer wy hebben Aldegonde / Depnfius / Kats / als goede voozgangers / hier in gevolgt.

Merk.

In participijs.

Alle de Werkwoortē der drie eerste Verbougingen hebbē eene D ofte T, op het eynde in haere Deelnemingen des Voozleden tijts / als Gemind, Gevraegd, Gewrocht, maer de andere Werkwoortē die bukten die drie Verbougingen vallen / hebben bynae al eens EN op het eynde der vooznaemde Deelnemingen / als Geloopen, Geklommen, Gevonden, deze Deelnemingen woorden mede in verscheyde geslachten onderscheyden / als Geminde, vooz het Manlic ofte Vrouwlic geslacht / ende Gemint, vooz het Generley geslacht / also ook Gevraegde, Gevraegt, Gewrochte, Gewrocht, maer de Deelnemingen welke in EN eyndigen / laeten de N naer in het Vrouwlic geslacht / ende het Manlic / ende Generley geslacht behouden de N in het Genboudig / als volgt.

Manlic.

Vrouwlic.

Generley.

Sic Pontus de Henyter ende Ampsingius.

Bedroogen,
Gebonden,
Bedwongen
Verscheyden,

Bedrooge,
Gebonde,
Bedwonge,
Verscheyde,

Bedroogen,
Gebonden,
Bedwongen
Verscheyden

Perticipia in Plurali.

In het Weelboudig / worden deze Deelnemingen zonder N nipt gesprooken / als
De

De bedrooge menichen, also ook De gebonde, Bedwonge, ende De vorschejde dingen, daer zijn ook veel Deelnemingen die in het Vrouwlic geslacht / ende in het Weelvoudig eene E aen nemen/als Verkorene, Verslagene Bezetone, Uytgelezene, Onderschejdene.

Participia
in Plurali.

Daer zijn eenige Bpougelicke woorzen welke in het Manlic ende Generley geslacht eene N op het eynde hebben/ als Aerden, Tinnen, Koperen, welker geslacht/ook mede gelijk de genaemde Deelnemingen onderschejden wort/ als

Manl.	Vrouw.	Generl.
Aerden,	Aerde,	Aerden,
Tinnen,	Tinne,	Tinnen,
Koperen,	Kopere,	Koperen,
Linden,	Linde,	Linden.

Ende in het Weelvoudig/ zegt men De Aerde, Tinne ende Kopere vaten, De linde Klederen, deze Bpougelicke woorzen zijn by Hilianus aengtephent.

Bpnde alle woorzen van het Manlic ende Generley geslacht / en mogen geene op het eynde lijden / ende de woorzen des Vrouwelicken geslachts begeeren eene op het eynde.

Foeminina
E apperunt E
sed masculi
na& neutra
ab E ab hor
rent,
Participia
temporis
presentis.

Van de Deelnemingen des tegenwoordigen tijts.

Deze Deelnemingen eyndigen in Ende, als Minnende, Leerende, VVenschende, deze woorzen worden by de drie geslachten gebuykt/ sonder in den Roemer te veranderen/ gelijk vooz by de verklaeringe der Bpougelicke woorzen is aengewezen/doch de

Deminu-
tiva.

verkleynde woorzen/ en konnt de E op het
eynde niet wel lyde/ als Een knagent muyl-
ken, is veel bevalliger in het gehoor/ dan
dat men zegt Een knagende muylken, also
ook als voor de **Beeluemingen** in Ende, het
Ledecken Het komt/ zo valt de laetste E veel
zachter/ dan indien daer het **Ledecken** Een
voor stont/ als Het loopende wilt, valt zach-
ter in geluyt/ dan Een loopende wilt, men
behoort te zeggen Een loopt wilt, also
ook Een groeyent Boomken, Een stervent
part, het schijnt of het **Generley** geslacht
de laetste E van deze **Beeluemingen** wel
eenigsmits soude kunnen ontbeeren.

Præposi-
tiones.

Van de Voorzettingen.

Eene **Voorzettinge** is een woorz/ welk
voor andere woorzen gestelt wort/ ende
geschiedt somtijts voor nebstellinge/ ende
soms tijts voor tsamevoeginge.

Daer zijn losse ofte **Gehoppelde** voor-
zettingen/ De losse voorzettingen zijn de
naevolgende/ als Tot, By, Voor, Tegens,
Nevens, Boven, Binnen, Buyten, Om, On-
trent, Tuschen, Op, Onder, Door, Nae, Naer,
Mer, In, Aen, deze woorzen begeeren na
haer den **Wenklager**/ deze voorzettinge Van
uyt, In, begeeren tot haer den **Onemer**/
ziet hier af vorder in de tsamevoeginge/
zommige van de genaemde **Voorzettingen**
woorzen/ wel **Gehoppelt** gebonden/ maer
deze naevolgende en bint menimmermeer
los ofte alleen/ als Be, Ver, Her, On, Ge, Ont,
wan, deze heeft men in **Bezien, Verzien, Her-
doen, Gewrocht, Ontdaen, wantrouw.**

Accusativ.
Ablativ.
Infyntaxi.

Van

Van Bywoorden.

De Adver-
bijs.

Bywoort is een woort dat by et Werk-
woort gebougt moet/ om eenige omstan-
dicheyt van het selve Werkwoort te ver-
klaeren/ de beteykeninge der Bywoorden
is zeer verscheppen/ als

Der Plaetse.

Locj.

Daer heen, Dit heen ofte Dit heenen, Van
daer, Tot daer, Ergens, Van ergens, Nergens,
Overal, Voor, Achter, Onder, Boven, Van on-
der, Van boven, Beneden, Van beneden, Ter
rechter, Ter sincker, Binnewaerts, Ginder,
Gins, Binnen, Hier, uyt, Buyten, By, Naeby,
Naer, Verre, Hierlangx, Daerlangx, Gintsheen,
Herwersheen, Van hier, Van daer, Daer heen,
Om, Ronsom, Vorder *Plura*, Voorder *Ante*,
Ter zijden, Waer.

Des Tijts.

Temporis

Nu terstont, Dadelic, Strakx, Flus, Tegen-
woordig, Huyden, Gister, Eergister, Morgen,
Overmorgen, Des morgens, Des avons, Laet,
Zelden, Nimmermeer, Hier, Naer, Eyndelic,
Ten eynde, Daeglikx, Tot dat, Ber dat, Voor
dat, Tijdig, Alle daeg, Datang, Wat eer, Dan,
Daer naer, Daer Voor, Dikwils, Meerichmael,
Altemet, Overlang, Eyndelic, Voortijden,
Voortijts, Noyt altijt, By daeg, By Nacht Al-
dan.

Vragende Bywoorden.

Interroga-
tiva,

VVaerom? Hoe? Hoezo? VVaerom niet?
Niet? Zouwt? Is het ook? En *Nohne?*

Bevestigende Bywoorden.

Affirmandi

F 2

Zecker,

Zeeker, Zeekerlic, VVaerlic, **hier in konnen ons veel Bpouglicke woorden dienen/ als Vast, VVaer, Getrouw, Oprecht, Onveranderlic, &c.**

- Negandi.** Loochenende Bywoorden.
Neen En *non*, Niet *non* Niets *nihil*, geensins geen.
- Numerandi.** Tellende Bywoorden.
Hoeveel mael? Eenmael? Tweemaal, Driemaal, (by het optellende Getal / moet men de selbe Mael, stellen) Dikwils, Menichmael, Zoveelmael, Elkemaal, Ten eersten.
- Quantitatis.** Bywoorden van Menigvuldicheyt.
Genoug, Een weynigken, Luttel, Veel, Te Luttel, Ten minsté, Zo veel, Meer, Min, VVat meer, **hier by behoozen ook VVeynig ende Overvloedig, het welke Bpouglicke woorden zyn.**
- Qualitatis** Bywoorden van Hoedanicheyt.
Wel, quaelic, VVijzelic, Armelic, Vroome-lic, Nærstelic, Fijn.
- Comparandi.** Vergelijkende Bywoorden.
Meer, Min, Beter, Erger, VVyzer, Voorzigtiger, **hier in konne bpnæ alle Bpouglicke woorden dienen.**
- Exhortandi.** Vermaende Bywoorden.
Lustich, Flux, Traeg, Klouk, Nærstich, Moedig, VVel aen, Op.
- Remitterdi.** Versachtende Bywoorden.
Schoonkens, Zachskens, Fracykens, Fijnkens, Alleynskens, Nauwelikx, Zoetkens, Teerkens, VVeynichskens.

Verbie-

Verbiedende Bywoorden.

Nies, Ent, Geensins.

Prohibendi.

Wenschende Bywoorden.

O, Och, Of, Of dat.

Optandi.

Twijfelachtige Bywoorden.

Mogelic, Misschien, Nauwelicx.

Dubitandi.

Bywoorden van Gelijckenisse.

Alzo, Ook, Als, Gelijk, Desgelijkx, Eveneens, Gelijkelic, Ongelijk, Ongelijkelic, Verscheydelic, Nae.

Similitudinis.

Verzamelende Bywoorden.

Tezaemen, Gelijkelic, In een, Te hoop, By malkander ende Malkanderen, Het een voor Ander, Over hoop.

Congregandi.

Scheydende Bywoorden.

Verscheydelic, Alleen, Ter zijden, uyt den weg, By malkander, Achter, Voor.

Separandi.

Toegevende Bywoorden.

Vel dan, Dat het zo zy, Laet dat zijn.

Admittendi.

Beel Spougliche woorden/konnen by woorden worden/ende epndigen wel meest in lic, ende zijn van het Generlep geslacht als Reynelic, Zuyverlic, Goedichlic, ook worden beel andere Spougliche woordē/voor Spwoorden gebuykt / nae de Szielsche manier/ als Hy heeft goed gedaen, voor Hy heeft welgedaen, Dat is zuyver gewracht, Hy spreekt klaer uyt.

Merk.

Als mē de grootste bergrootelicke woorden voor Spwoorden gebuykt / so neemt men alstij eens E van het epnde/ als Hy

Adjectiva
superlativa
pro adverbis.

De Nederduytsche heeft sterkst gewest, ende Hy heeft Schoonst gesproken, maer men en zoude niet mogen zeggen/ Hy heeft sterkste gewest, Hy heeft schoonste gesproken.

De **Wpwoorden** konnen van **Wpougliche woorzen** onderschepden wozden/ om dat de **Wpougliche woorzen** haer bequaemelic by **Zelfstandige woorzen** wugen/ het welk de **Wpwoorden** niet en doen/ ziet hier af/ haben/ van het onderschepd der **Wpougliche woorzen**.

De Con-
junctionib.

Van Koppelingen.

Koppeling is een woort/ welk de woorzen **Spzeuken** ofte **Gedenē** te zamen koppelt ofte **wugt**/ de beduydenisse dezer woorzen is zeer **verschepden**/ als

Copulative

Aenhechtende Koppelingen.

Ende, En, Ook, Met, Mede, Zo, Hier mede, Hier by, Hier toe, Vervolgens, Daer toe, Daer en boven, Zo veel, Als, Alzo, Insgelijcx, Dewijl, Dus, Om, Hierom zelf.

Disjuncti-
vz.

Scheydende Koppelingen.

Nochte *Neque*, En, Niet, Dan, Ofte *Vel* Of *Si* doch, Zelf.

Adversa-
tivz.

Strijdige Koppelingen.

Maer, Maer of, Of schoon, Alift, Hoewel, Alhoewel, Zelf, Nochtans, Dewijl, Evenwel, Nochte, Tsy, Genomen, Daerentegens.

Causales,

Oorzackelicke Koppelingen.

VWant, Dat meer is, Daer toe, Daer en boven, Daerom, Om dies wil, Insgelijcx, Dan, Zo dan, Naedemael, Op dat, Immers, Om dat,

Conditio-
nals.

Bespreekelicke Koppelingen.

By

By dien, Indien, Indien het, Zo het, Zo niet
niet, By aldien, Zo niet, Of

Merk.

Daer mogen ook veele Bpwoortē vooz
Koppelingen gebzupkt worden.

Van Tuffchenstellingen.

Tuffchenstellinge is een woort / welk
tuffchen eene Reden gestelt wozt / om eene
beweeginge des Gemoets ofte des Verten
te kennen te geben / deze zyn ook van ver-
fchepde betepkeniffen / als van Verwon-
deringe.

De Interje-
ctionibus.

Admiratio-
nis.

Hoe, Hoedus, Bey, Holla, Hou, ook van
Blifchap / als lou, Ha, van Droufheyt / als
Helaes, Eylacij, ô, Och, Toch, V Vee, Och arm,
voozts Fy, Foey, Fix, Y, Flux, &c, deze woort-
den vallen den Nederlanders vzeemt in het
Lezen / ende als geheel verwozpelic / maer
zj worden in andere Spraeken / als rechte
ende volkome worden gebzupkt.

Lætitia
Mœroris.

Van het derde Deel der Spraeckonst,
welk is de Klankmaet,

Profodia.
De Distin-
ctionibus.

Van de Byteykens.

Als dit ^ ofte / Bptepken boven eenige
silbe lang is / als Gewâs, Gelôop, Ieremiâs,
Dit? Tepken achter eene Reden ofte
Woozt komende / zo is het eene Wzgende
reden.

Dit ! Tepken achter eene Reden ofte
Woozt komende / zo beduylt het eene ver-
wonderinge.

Dit : Tepken achter eene Reden komen-
de / zo beduylt het eene verfwyginge / ook
wel een Redens epnde.

f 4

Dit

Dit / ofte , achter een Woorz ofte Beden komende / zo beduyt het eene Afschepdinge.

De Woorzen die tuffchen twee dufdanige ( ) Tefkenen komen/ die dienen tot de verklaeringe der Beden.

Dit - Tefken over eene filbe fttaande/ beduyt dat die filbe lang is/ ende dit o Tefken/ woort boven eene korte filbe gefteft.

Ook woort dit - Tefken zomtijts tuffchen de Bekoppelde woorzen gefteft/ als God-zalich, Oer-varen.

Ook woort dit Tefken boven eē woorz gefteft / als men van het woorz pet naer laet/als Deel' vooz, Deeze, Mijn' vooz, Mijns Merk.

Deze laetste Tefkens beroorzaeken dikwils eene verfwaringe in het Schryven/ daerom achten wy dat men die best zoude mogen naelaten/ het en waere zomtijts tot een nodig onderschept / gelijk als mede de Latijnen doen.

De Nominum Pronuntiatiōne.

Van den Klank der Silben.

Het gebeurt dikmael / dat elke filbe in haer zelven wel uytgespooken woort/ ende dat nochtans de klank niet goet en is/ als men verfchepde filben / naer malkander fpreekt/ als tot Woorzbeelt/ van het woorz Tafel, elke filbe verfchepden gefpooken zijnde/ zo en isser geen klank waer te nemen/maer als men in Tafel de filbe fel, hart uyt fpreekt/ zo heeft het woorz eenen quaden klank/ hier af volgen zenige Aentepkeningen.

In Monosyllabis.

In alle Eensilbige woorzen/ en valt in het

het uytspreekē ofte klinken/ geen herschepdenheyt/ ende alle Eensilbige woorden/ woorden in den Rijmi/ vooz lange ofte vooz korte silben genoomen.

Behalven.

In eenige Spwoorden ende koppelingen (ende dat zeer zelden) als

Doet dan, Gaet en doet, hier zyn de eensilbige/ woordkens Dan ende EN korte silben.

2. In alle woordē die drie ofte meer silben hebben/ en behouft men alleenlic maer op de twee laetste silben/ in het uytspreeken acht te nemen.

In Pronun-
tatione.

3. In alle woorden is eene lange Silbe.

4. Daer en zyn geen Tweesilbige woorden/ welke twee lange silben hebben.

5. Als in een woort eene Silbe vooz ofte achter eene lange Silbe staet/ zo is die silbe kort/ want in een woort en kunnen geen twee lange silben malkander volgen.

6. Alle Naemstammige woorden/ die in Heyt epndigen/ daer af is de silbe Heyt kort als Goedicheyt, Vriendelikeyt, maer Eyt is lang in Majesteit, Graviteit.

Denomi-
nativa.

7. Alle woorden die in Ich ofte Ig, epndigen daer af is de laetste silbe kort/ als Goedich.

8. Als op het epnde van een woort komt E ofte EN, zo is de laetste silbe kort/ als

— o o — o
Vrouwe, Verdragen.

9. Alle Naemstammige ofte Werkstammige woorden die in icheyt, ofte inge ende ik.

De nomi-
nativa &
Verbalia.

74. De Nederduytsche
heyt, epndigen/ daer af zijn de twee laetste

Silben kort/ als Goedicheyt, Zoeticheyt,
Gevinge, Lijdinge, Vriendelikheyt, Cie rlikheyt

10.

Participia. Alle Deelnemingen des tegenwoozdi-
gen tijts/ hebben op het epnde twee korte

Silbē/ als Minnende, Leerende, Koopende.

11.

Verbalia. Alle Werkstammige woorden die in IE
epndigē/ die hebbē op het epnde twee korte

Silben / als Blamatie, Executie. dit/ zijn
al vzeemde woorden.

12.

Alle woordē die in Ment epndigen/ daer
af is de laetste Silbe lang/ als

Testament, Clement, deze zijn mede al vzeēt

13.

Verbalia. Alle Werkstammige twee silbige woord-
den/ die met GE, BE, ofte Ver beginnen/ die
hebben op het epnde lange Silben / als

Het gevoel, Geloof, Gequel, Beloop, Het be-

lang, Het verdrag, Het verlosf.

14.

Alle twee Silbige woorden/ waer af de
laetste Silbe kort is/ daer af is de voozste
Silbe lang/ als in Tafel, is de laetste silbe
kort/ ende daerom is de voozste silbe lang/
het

het welck in deze verdobbelde woorden

u — u — u — u
 blykt / als Betafelt, Overtafelt, maer als
 van eenig twee-silbig woort de laetste sil-
 be lang is / so is de voozste silbe kort / als
 u — u — u — u

Latijn, Kaproen, Kasteel, Natuyr, zyn woorden /
 die op het eynde lange silben hebben /
 maer in deze gekoppelde woorden / be-
 gint men alle de voozste silben kort te zyn / als

oo — oo — oo — oo —
 Verlatijnt, Gekaproent, Bekasteelt, Genatuyr.

15.

Alle twee ofte meer silbige woorden /
 welke in het Weelboudig eene silbe verlen-
 gen / die hebben in het Weelboudig twee
 korte silben op het eynde / als Mantel, heeft

Quæ cres-
 cunt in plu-
 rali.

— oo — oo —
 in het Weelboudig Mantelen, VVortel, Wor-

oo — oo — oo — oo
 telen, VVaegen, VVaegenen, hier moogen
 uptgenoomen worden die woorden / welke
 eene lange silbe op het eynde hebben / als

oo — oo — oo — oo — oo — oo
 Metael, Metaelen, Tafereel, Tafercelen.

Merk.

Daer en zyn niet veel zelfstandige woorden
 die op het eynde lange silben hebben /
 maer daer komen veel Werkstammige
 woorden ende Deelnemingen / die op het
 eynde lange silben hebben / als Onver-

Verbalia &
 Participia.

oo — oo — oo — oo —
 staen, Ongezeyt, Gewrocht, Gevreeft, ende
 dezer woorden laetste silben zyn lang / om
 datter

De Nederduytsche
 datter de silben Ver, Ge, ende BE hoorstaē/
 want deze silben zijn in alle woorzden kort/
 — 0 — 0 — 0

Composita

behalben in Geven ende Gevel, ende Gever.
 Hoorstaē van de Dobbele ofte Gekoppel-
 de woorzde/ wort de langde der Silben on-
 derschepden/ gelijk in de Enkele/ als tot

— 0 — 0 — 0
 hoorbeelt Overwonnen, deze silben hebben
 de zelve langde / gelijk als de woorzden

— 0 — 0 —
 Over ende wonnen, elk op haer zelve heb-
 ben.

Behalven.

Als men een Dobbel woorz / van Een-
 silbige woorzden maekt so gebeurt het dik-
 mael/dat de de Eensilbige woorzden/ korte
 silben woorzden/ als Aldaer, Huyfman Riet-
 dak, Bysonder, merk / hier zijn / Al, Man
 Dak, ende By korte silben / om datse in de
 gestelde Dobbele woorzden komen.

16.

Verba in
 Infinitivo,

Alle Werkwoorzden die in de onbepaelde
 manier twee silbig zijn/ daer af is de eerste

— — —
 silbe althijt lang/als Loopen, Dragen, Lijden.

17.

Als in eene Silbe twee link letteren
 komen / so is die silbe althijt lang / als

— 0 0 — 0 — 0 0 — 0
 Buydel, Gebuydelt, Eyers, Be eyert, hier wor-
 den die silben uytgenomen/ die op het eynde

— 0 0 — 0
 der woorzden staen/als Beukelaer, Boogaers,
 Lichaem.

Lichaem.

18.

Als in de laetste silbe van eenig woort
twee Een komen zo is die silbe lang / als

Rondeel, Geheel, Kasteel.

Eenige Aenteykeningen van-
den Rijm.

Om dat in den Rijn ende in het Gezang
op den klank der silben byzonderlic diene
gelet te zyn / zo zullen wy daer van pet aen-
roeren.

Als de laetste silbe van eenen Regel in
den Rijn kort is / zo woort het Dloependen

dicht genaemt / als Krijten ende Smycen.

Maer als een Regels laetste silbe lang
is / zo woort het staenden dicht genaemt / als
Krijt ende Smijt.

De Rijn woort met voeten gedicht.

De Voeten daer hier afgesproken woort/
zyn twee silben / zo dat in den gemeynen
Rijn / die hebendaegs gemaekt woort / zo
veel Voeten zyn / als daer twee zilben zyn.

Daer is een Voet van twee lange silben / Spondeus.

als Ik doe, ende daer is oock een Voet / van
eene korte ende eens lange silbe / als Iambus.

Gevoel, Gezel.

Daer is noch een Voet die men Drie- Dactylus.
ling zoude mogen noemen / ende deze is van
eene

78 De Nederduytsche
eene lange Silbe/ met twee korte/ als

— 0 0 — 0 0 0 0 — 0 0
Werckinge, Goedicheyt, Loopinge, Glinsteren,
deze Doet wozt in Liedekens wel ge-
bruykt/ maer in geen gemeynen Rym.

Men zoude hier noch veel verscheyde
Doeten kunnen stellen/ den Latynen vol-
gende/maer omdat wy die andere wepnig
ofte niet en gebuyken/ zo is dat naetge-
laeten.

Van den Rym.

De gemeynste Rym / wozt nu van zest
Doeten gemaekt / indien het staende dicht
is / maer de vloepende dicht heeft op het
eynde eene korte silbe meer/ ende niet neemt
over al zulke Doetē als men begeert/maer
het moeten alstyt Doeten zyn / gelijck een
der twee boven verhaelde/ de Figur? is
dusdanig.

— —	— —	— —	— —	0 —	0 —	0
Men ziet,	ook alet	alleen	dat al-	der han-	de zae	ken,
0 —	0 —	— —	0 —	— —	— —	0
• Ge ne	gen, zijn	om haer	by son-	der eynt	re rac	ken.

Merk.

Alle silben mogen in den Rym wel lang
zijn/ behalven de laetste in den vloependen
Dicht / maer daer en mach in den Rym
geen Doet komen / van twee korte silben/
het zy doo? Rymverlof / nochts daer en
mach niet eē Doet in komē van eene lange
Silbe/ met eene korte silbe daer aē volgende.

Anderc Verklaringe.

In

In den gemeynen Rym/ moet de Twee-
de/ Vierde/ Zeste/ Achtste/ Tiende ende de
Twaelfste silbe lang zyn/ maer de Eerste/
Derde/ Vijfde/ Zevende/ Negende ende
Elfste silbe/ mogen lang ofse kort zyn/ na
gelegentheit. /c

Daer is noch eene gemeyne Rymmaet/
van vier der voozname Voeten/ de ge-
staltenis is upt het volgende Voorbeeld/
ende nae het vooz verhaelde/ licht af te ne-
men.

O Heer	mijn hert	en is	niet hoog.
Niet op	ge bla	zen is	mijn oog.

Van de Gezangen.

Het gebzet dat in den Gezag dicht valt
en is niet groot/ om dat de Rymers ge-
meynelic/ zulke Liedkens dichten/ daer
zy de wijzen van kennen/ want de wijzen
der Liedkens/ zyn een Siegel om nae te
Rymen/maer overmits in zulken gebzucht
wel eenige gebzeeken kunnen doozslibbe-
ren/ zo zullen wy hier eenige dingen tot
een wit aentepheuen.

Eenige Aenteykeningen om na Zangnoten te Rijmen.

Als de Rooten rijzen/ zo behooren onder
de rijzende Rooten lange silben te komen/
doch als het al lichte Rooten zyn/ als vier
ofte Achtendeel van maeten/ zo en zullen
de korte silben niet zeer uptstrecken/ behal-
ven de hoogste Root.

Als

2.

Als op eenes Regels epnde eene Witte noot staet / ende dat vooz de Witte noot swarte Nooten staen / zo moet onder de ieste Noot / eene lange silbe komen,

3.

Wat Nooten dat op het epnde eenes Regels komen het zo Witte ofte Swarte / zo mag de laetste silbe wel lang zijn / behalven als twee Regelen bepde swarte Nooten op het epnde hebben / ende als die regelen op malkander sijmen / zo moeten daer op het epnde van die regelen korte silben komen.

4.

Als op een Regels epnde twee swarte Nooten komen / daer van de laetste Noot leeger is als zijne voozgaende / zo mag onder de laetste Noot eene korte silbe komen.

Het wit / welk wy in het berijmen der Zang nooten gestelt hebben / en is niet om de rijmers aen zulken oorden te binden / maer wy hebben die dingen gepoocht aen te wijzen / welke in het Gezang eenen quaden klank maeken.

De Figuris
dictionum.

Van Rijm Verlof.

Prosthesis Als men vooz een woort eene Letter ofte silbe stelt / zo woort het Toezettinge genaemt als Egeen, vooz Geen.

Apharesis Als men van het voozste eenes woort iet afneemt / zo woort het Afslatinge genaemt / als Komen, vooz Gekomen.

Syncope. Als men in eenig woort / eene Letter ofte silbe uptlaet / dat woort uylatinge genaemt /

naemt/als Goetheyt, voo? Goedicheyt, Mens
 voo? Mensch, Zeeute, Hollanse voo? Zeeusche
 Hollansche, deze uytlatinge/wozt veeltijt
 gebzuykt/ om swaere silben/ lichter uyt te
 spzeeken/ziet Heynsius in Christus Loflang.

Merk.

In beele woorden konnen Letteren uyt-
 gelaten worden/ zonder dat de uytspzake
 der woorden verandert/ als in Hooren en-
 de Horen, Spreeken, ende Spreken, Eene en-
 de Ene Zulckx, ende Zulx, Koninckx, ende
 Koninx, Eerlickx ende Eerlix, Reyn ende
 Rein, Zyde ende Zide.

Deze verkortinge der Letteren / waer-
 nemende/ zouden wy veel silbe konnen ver-
 minderen/ ende dat te meer/ dewijle alle
 veellletterige silben / verwozpelik zyn.

Als men aen het eynde eenes/ woorts/ Paragoge.
 pet bystelt so wozt het Byzettinge genaemt
 als Hy heefter voo? Hy heeft, Rechterhant
 voo? Rechte hant, uyt der Stadt voo? uyt de
 Stadt, Ditte voo? Dit, Icke voo? Ic.

Merk.

Als de Bpbougliche woorden/voo? Zelf-
 standige woorden (van het Vrouwelik ges-
 lacht) komen/ soo hebben de Bpbouglike
 woorden dikwils een R op het eynde / als
 Tot der doot, voo? Tot de doot, Van der hant,
 voo? Van de hant.

Als men dan het eynde eenes woorts
 eene letter ofte silbe afneemt / so wozt het
 Nalatinge genaemt/als Vraeg voo? Vraege. Apocope.
 Dees man, voo? Deeze man.

Als in een woort eene Letter ofte silbe
 6 inge

Epenthesis. ingezet wozt / zo wozt het Inzettinge genaemt / als Gegeeten booz Geeten.

Synzrefis. Als men twee silben zo te zamen trekt dat mē die in eene silbe uytspreekt / zo wozt dat Krimpinge genaemt / als VVærlt, booz VVærelt.

Merk.

Booz deze manier stelt men dikwils T in de plaetse van Het, als Tkley, Tvolk, booz Het kleyn, Het volk, also wozt booz het wozt Ik, weleene K gestelt / als Kwil, Ksal, booz Ik wil, Ik zal, also ook / Svaders Swærels, booz Des Vaders, Des werels.

Diæresis. Als in de plaetse van eene silbe twee silben genomen worden / zo wozt dat Reckinge genaemt / als Ste-erven, booz Sterven, Kelank, booz Klank.

Anthithesis Als men in de plaetse van eene Letter eene andere stelt / zo wozt het VVisselinge genaemt / als Kinnen booz Kennen, Omhelzen, booz Omhalzen, Misschien, booz Machschie, Iffer, booz Is daer, Totter, booz Tot der, ook Ze ofte Se, booz Zy, ofte booz Haer ende de Heur, also zegt men ook Iffe, booz Is zy, ende Men heeftse geslegen, booz Men heeft hen geslegen.

Methathesis. Als men de plaetse van eene Letter verandert / zo wozt het Verschuyvinge genaemt als Eenre, booz Eener, dit wozt by de Grieken veel gebzucht.

Diaftele. Als eene korte silbe booz eene lange genomen wozt / zo wozt dat Langinge genaemt / als vyanden, booz vyanden.

Syftole.

Als eene lange silbe booz kort genomen wozt /

wozt/ zo wozt dat Korteling genaemt.

Om deze veranderingen/ nae gelegent-
hept te gebuyken/ hebben de Griekse ende
Latijnse Sjmers/ zeer groote byphept ge-
hat / maer in het Nederduyts/ en mogen
onze oozen/ byna geen byeemdichept/ noch
te Verlof lyden.

Van de byphept die voozts in den Sjim
gebuykt wozt / en hebben wy geen rege-
len dooven aentepkenen/ dooz dien alle ou-
de Sjmers/ dooz een genomen verlof/ hare
werken zeer onbesnoept gelaten hebben/
ende dewyl het getal van lof waerdige Sj-
mers / tegenwoozdig noch kleyn is/ ende
daerenboven haer oogmerk ons onbekent/
zo mogen wy verwachten/ wat de Acht-
baerhept/ der Lofwaerdigen / vooz rege-
len stellen zal.

Authoritas

Het vierde Deel der Spraeckonst. Syntaxis.

Van de tsamevouginge,

Ende eerst

Van de Ledckens.

Dearticulis

De woorden worden (in het gemeyn)
alstyt met Ledckens uptgespooken/
tot Exempel als men byaegt Wat is dat, zo
wozter geantwoozt Ee mensch, Een boom
Een beest, men en zegt niet / Het is mensch,
Het is boom, &c. Merk.

En Ledck word alstyt vooz dat woozt
gestelt/ daer het van spreekt / als De man,
Eene vrouwe, De boom.

De woozden konnen de Ledckens in het

Deelhoulich dikmael naelaten / als **Menschen** hebben dat gedaen, Gy hebt u als **Mannen** gedragen.

Adverbia
quantitatis.

Als de **Spwoorde** van menigbuldicheyt **voort** een **Zelfstandig woort** komen / so en mogen **voort** het **Zelfstandig woort** geene **Lebekens** komen / als **Veel** goede mensche, **Vveynich** dingen die nut waeren. Daer zijn meer vrome Helden.

Deze nabolgende **woorden** worden dikmael **zonder Lebekens** uptgespooken / als **God**, ook **VVijn**, **VVater**, **Zout**, **Loot**, **Tin**, **Gout**, **Zilver**, **Rijkdom**, **Armoede**, **Blootheyt**, **Stoutheyt**, **ende** **diergelijke**.

Ook worden de **namē** der **Landen**, **Steden** **ende** **Koningrijken**, **zonder Lebekens** uptgespooken / als **Het** is **Engelant**, **Vrankrijk**, **Schotlant**, **doch** **vint** men **Het** **Ierusalem**, **Het** **Syon**.

De **namen** der **Maenden** worden ook dikmael **zonder Lebekens** uptgespooken / als **In** **April**, **in** **Mey**, **Het** is nu **October**.

Als **voort** een **Zelfstandig woort** een **Spwoogelic woort** komt / so mach daer alcht een **Lebeken** voortstaen / als **De** goede **Ian**, **De** **reyne** **Sufanna**.

Het gebeurt ook dikmael **datter** geen **Lebeken** voort eens **Personns** **naem** en mach **gestelt** worden / want men zegt / **Ian** is een **Dronkaert**, men en zegt niet / **De** **Ian** is een **Dronkaert**, also zegt men ook **God** is **heylig**, **ende** niet **De** **God** is **heylig**.

De **oorzaeke** waerom **diergelijke** **naem** **zonder Lebekens** gebuypt worden / schijnt te **wezen** / om dat de **namē** der **Personnen** /

soonen/ de Personen ten vollen uytzueken/ maect indien men van eenen Persoon pet zepde / ende dat men in de Personen zoude kunnen twiſſelen/ om van den techten Persoon te onderschepden/ zo maect men een Ledeken daer by bougen/ als De Ian die dat dede, De rechte Poet, also segt men ook/ De God Abrahams, Isaaks, Jacobs, om dien God van andere Goden te onderschepden.

Maer zal ook wel vinden Een Ian is een Dronkaert, hier wort het Ledeken Een te gens den boozberhaerden siegel gestelt/ maer let hier op het onderschept/ die reden kan van een Ian gezeyt worden/dienmen niet en kent/ maer als men zegt Ian is een Dronkaert, dit en kan niet bequamelic gezeyt worden/zonder Ian te kennen/ maer in het veelvoudich maect men de Ledekens behouden/als Alde Ians zijn goet, De Goden waeren valsch.

Onderscheyt in het gebruyk der Discrimen
Ledekens. Articulus.

Als men zegt/ De mensch, De boom, Het beest, zo wort onder dat zeggen begrepen/ dat wy Den mensch, Boom, ofte Beest kennen ofte zien / ofte daer af reden hebben/ andersins zoudemen zeggen Een Mensch, Een boom, Een beest, onder deze manier van uytspreeken/ en schuyt geen boozgaend oogmerk/ nochte kennisse.

Van de Byvouglicke woorden. De Adje-
Als de Sphouglicke woorden booz zeyt. ctivis.

standige genomen worden / zo neemt men de **Byvouglicke** van het generley geslacht / als Het wit, vooz witticheyt, Het swart vooz swarticheyt, also ook Het goet, Het quaet, deze **Byvouglicke** woorden eyndigen ook dicmael in E, als Het booze, Het mijne, Het zijne, Het uwe, Het haere, Het geestelicke, Het wærelicke, Het quaetste, Het beste, Het verachte ende onedele, heeft God uytverkoren maer men zegt altyt Ik acht dat Best, Meest, Groot, Veracht, **Naer het voozgaende oogmerk** / zegt men ook Het Spaensh, Latijn, Francoys, Engels, vooz De Spaensche, Latijnsche, Fransche, ende de Engelsche Spraeke.

Ook zegt men Op het Frans, Engels, Turckx, vooz Op zijn Fransche, Engelsche, en Turcksche manier, men zegt ook / Op zijn Frans, Op zijn Engels, doch deze manier is plomper dan de voozgaende.

Tsamevouginge der Zelfstandige ende der Byvouglicke woorden.

De Byvouglicke woorden / worden altyt vooz de **Zelfstandige** (in een geslacht / ende in een getal / ende in een gebal) gestelt / als Een goet Man, De goede vrouwen, Den goeden Dieren.

Ook bint men deze manier van spreken / Daer is ontrent twintig ofte dertich Man, Het is twee laer geleeden. Merk,

Relativum
cum ante-
cedente sub
stantivo cõ-

Een betrechelijke **Vooznaem** / en moet altyt met het **Zelfstandige** woort in het gebal niet over een komē / als De Boode welx hulpe gy gebruykt hebt, is wedergekomen.

Als vooz een **Zelfstandig** woort een byvoug-

houglic woozt / ende oock mede een Ledek venire non
ken moet komen / zo moet het Ledek eerst est no cesse.
ende daer na de Bpouliche woozden / ende
op het epnde moet het Zelfstandig woozt
gestelt wozen / als De vroome godzalige
Man, De geheole VVer, De gantche Nacht.

Als verschepde Bpougliche woozden /
malkander volgen / zo wozt tusschen het
koppelende woozt Ende gestelt wozt de bp
ougliche woozden / zeer bequamelic / het
koppelwozden Ende gestelt / als De
vroomo ende godzalige Man.

Twee Bpougliche woozden / wozden
somtjts wel achter een Zelfstandig woozt
gestelt / als Het is eē Man goedadig, en geleert

Duplica-
 tum Adjec-
 tivum post
 Substanti-
 vum admi-
 titur.

Ook zo vintmen Beleyd door Spilbergen,
Veltoverste, Door Ian van Zanten, Rechtsge-
leerde, Door Philips den Tweeden, De Nacht
voorleden, Hier komen de Bpougliche
woozden achter de Zelfstandige.

Twee Zelfstandige.

Duo Sub-
 stantiva.

Als twee Zelfstandige woozden bp mal-
kander gestelt wozen / zo wozt het een
woozt in den Baerer geboogen / als Pieters
bouk, Gelts liefde.

Ingenitivo.

Ook blijft dat woozt altyt ongeboogen
het welk de zacke is daer men af spreekt /
als van Pieters bouk blijft Bouk ongebogen.

Subje&um
 Grammati-
 cum.

Ook wozt het woozt welk in den Baer-
rer geboogen wozt / booz het ongeboogen
woozt gestelt / als Pieters bouk, Davids Psal-
men, alhoewel men dikmael (booz quade
gewoonte Psalmen Davids zegt / want dat
is eben zo veel / als of men zepde Het bouk
Pieters ofte Het huys Ians.

In genitivo

Genitivus.

Als vooz twee Zelfstandige woorden een ongeboogen Ledekē gestelt woort/ zo moet de Baerer der twee Zelfstandige woorden achter het ongeboogen Zelfstandig woort komen/ als Het boek van Pieter, De Psalmen van David, De reynicheyt der handen.

Ingenitivo

Als twee Zelfstandige woorden by mak-
hander gestelt worden/ ende dat het een
Zelfstandig woort in den Baerer geboog-
gen woort/ ende den Ledeken by zich heeft/
zo mach de Baerer wel achter het onge-
boogen woort gestelt worden/ als Liefde
des Gelts, De Idelheyt des warelts.

Genitivus

Maer als de Baerer in het Veelvoudich
getal komt/ zo valt het Cierlic dat de Baer-
rer achter het ongeboogen woort komt/ als
De zonde der Menschen, Den inval der Vyand-
den.
Behalven.

Deze woorden Zommiger, Eeniger, Vee-
ler, Geenor, Zoodaniger, mogen wel vooz
den ongebooge woordē gestelt wordē/ als
Zomañiger mannen werk, Veeler menschen
hulp, Zoodaniger dingen eynde.

Genitivus

Ook zo valt de Baerer in het Vrouwlic
gestlacht bequaemst achter het ongeboog-
gen Zelfstandig woort / als De voorzich-
ticheyt der Vrouwe, Het dwāeze der warelts.

Merk:

Ingenitivo

Als twee Zelfstandige woorden by mak-
hander gestelt worden/ zoo moet het een
woort althijt in den Baerer geboogen wo-
den/ (gelĳk voozen verhaelt is) maer het
gebeurt dikmael dat de byvoegliche wo-
den die tot de gebooge woorden behooren
niet geboogen en worden/ als Zijn wijs
Zuster, vooz Zijnes wijs Zuster, also Dijn

volk Israels eer, **vooz** Dijnes volcx Israels eer, also **ook** De Stad Haerlems Privelegie, In zijn Vaders plaetse, Haer ooms Dochter, Zijn Moeders Zoone, Des voorleden Koning Heyndrik Grootvaders Moeder, Dat diers aert, Des Propheet Davids Psalmen, Hy heeft zijn eygen zelfs werk gedaen.

Ook bintmen deze manier van spreken Van mijn Kints wegen, **ende** Van wegen mijn Kint **vooz** Van mijnes Kints wegen, **ook** bintmen Van weegen die Mannen.

Als in eene Geden twee Baerers naer malkander komen / so **vougt** het zeer wel / dat een Baerer het **Woozdeken** Van **vooz** zich heeft / als De macht van den Vorst der vrede, dit valt **Eierlicher** dan datmen **zepde** / De macht des Vorsts der vrede.

Duo Genitivi.

Byvouglike woorden, met den Baerer.

Adjectiva cum Genitivo.

De **Bywoozden** der menigbuldicheyt / als **Veel**, **Weynig**, **Luttel**, **Niets**, **Wat**, **Meer**, **Min**, **Vol**, **wozden** **vooz** den Baerer **gestelt** / als **Veel** goets, **Weynig** moets, **Meer** verstants, **Minder** tijts, **Niet** geheels, **Vol** drucx.

Antegenitivum.

Merk.

Men **zegt** **ook** / **Veel** goet, **Luttel** hoop, **Weynig** voorraet.

Men **zegt** **ook** **Een** Vaendel volcx, **Een** hoop Koorens, **Een** laer pachts, **Eendeel** voorspoets, **deze** manieren van spreken schijnen haer na den boven verhaeldē Regel te **vougen**.

Merk.

Alle **deze** **woozden** in den Baerer / **zijn** in het

Genitivo
vel Dativo
gaudet.

het **Eenoudig** getal. **Gelijck** begeert tot
zich den **Baerer** ofte den **Gever**/ als **V**Vie
is mijns gelijk, **V**Vie is zijns gelijk? ofte **V**Vie
is hem gelijk, Zy zijn den Romeynen gelijk.

Genitivum

Genouch begeert den **Baerer** vooz zich in
het **Eenoudig**/ als **Moets** genouch, **Goets**
genouch.

Cum Geni-
tivo.

Men bint ook wærdich, **by**dē **Baerer**/ als
Hy en is mijns niet wærdig, ook zo bint mē **by**
den Gever/ als **Het** en is my niet wærdig.

Cum Dati-
vo.

De grootste **vergrootelicke** woorzen/
wordē bequaemelic **by** dē **Baerer** gestelt/
als **Hy** is de wijste aller menschē, ofte Van alle

Superlativa

menschē. Dat was wel de Geleerste der **Griekē**.

Genitivum

Het woorzeken **V**Ville bougt zeer wel
achter den **Baerer**/ als **Om** des woorts wille,
Om der beloften wille. **Men** bint ook/ **met**

Adiſcunt

den **Baerer**/ **deze** manier van **ſpreken**/ als
Droog voets, dat is **met** **Drooge** voeten, ook
bint men **by** tijts, en **int** tijts vooz ter rechter tijt.

Adiectiva

Byvouglicke woorzen met

cū Dativo.

den **Gever**.

De **By**vouglicke woorzen / welke eene
Gelegenheyt, **Nutticheyt**, **Naerheyt**, **Vrien-**
ſchap, **Eygendom**, **Gelijckheyt**, ofte **pet** **des**
gelijck/ ofte **het** tegendeel **betepkenen**/ die
begeeren tot hun den **Gever**/ als **Dat** is my
gelegen, **Dat** is den **Vrienden** aengenaem, **On-**
aengenaem, **Moeyelic**, **Hinderlic**, **Naby**, uyt
den weg, **Gy** zijt dy ende den uwen een vriend.
Het is den volke nut, **Dat** is hun swaer ende
onmogelic om doen, **Die** hont is zijnen **Heere**
getrouw, **De** **Licht** is allen menschen gemeyn.
Hy is zijnen **Vaderen** gelijk ofre ongelijk, **Hy**
is zijnen **Vrienden** ende **Vyanden** een afgrij-
zen,

Dativum.

zen,

zen,

zen,

zen,

zen,

zen,

zen, Die zaek is allen menschen een grouwel.

Als/ Als vooz Gelijk genomen wozt/ zo wozt het bp den Geber gestelt/ bp Exempel Als den Regen, Als den watervloet.

Cum Dativo.

De Tsamevouginge der Voornamen.

Syntaxis Pronominum.

Daer zyn in de vooznaemen eenige aenmerkingen die geheel van de andere voozden verschepden zyn / die verschepdenheyt zullen wy alleenlic aenroeren.

Van de Betreckelicke Voornamen.

De relativis

Achter Die geen ofte Die geene komt alstijt een betreckelicke vooznaem / als Die geen is geluckich welke Gods woort bewaert.

Vwelke dient so wel tot eene vzaage/ als tot eene Betreckinge/ als welke Man is dit? uyt welk Lant is hy? hier wozt met het welke gebzaegt / maer in deze volgende dient het tot eene betreckinge / als Ik en weet niet welken het is, Daer is Ian welken gy begeerde, Daer is de Man van welken gy sprackt.

Relationi & Interrogationi interservit.

Het Vvat vzaegtme zonder onderschept van geslacht ofte getal / als Vvat soukt gy? wat doet gy? want hier onder kan verstaen worden / Ik zouk dat goet, Dien Man, Die Vrouwe ofte Die dingen, also worden de voozname Dit ende Het mede gebzupht als Dit is het geene dat ik zocht, wozt wel gezept vooz / Het zyn deze dingen die ik zocht, ook Ik hebbe dat, Ik hebbe het, vooz Ik hebbe mijnen wille ofte mijne dingen.

Pronomina

Het geene, wozt alstijt in de plaetse van Quod der Latynen gebzupht.

Vat **wozt** somtijts **boo?** VVelke ende VVelken genomen / als VVat Man hebt gy gesproken, **boo?** VVelken Man hebt gy gesprookē, also ook VVat Vrouwe **boo?** VVelke vrouwe, VVat Tijt, **boo?** welke Tijt.

Wat **wozt** ook **boo?** Hoeveel genomen / als VVat heeft dat gekost? wat looft gy dat? **boo?** Hoeveel looft gy dat?

Wat **wozt** ook in de plaetse van VVaerom gebzukt / als VVat zijt gy bedrouft, VVat wilt gy u quellen, wat quelt gy my.

Interjectio. VVat is ook eene **Tusschenstellinge** ofte **Antwoz** / als wat is het mogelijk, wat dat gy zegt.

VVie dient tot eene **Wzage** / ende tot eene **Wzinge** / als VVie heeft dat gedaen, ende VVie dat doct die zal Leven.

De **ooz**zaeke dat het **woz**denken Zich zomwijlen **boo?** Hem gestelt **wozt** / is om deze volgende **twijfel**achtigheden te betmijden / als Hy heeft hem daer mede **gemoeyt**, **upt** deze **woz**den en kan men niet **verstaen** of **hp** eenen anderē ofte **zich** zelve **gemoeyt** / heeft / maer alle **twijfel** **wozt** **weg** **geno**men / als men zegt Hy heeft zich daer mede **gemoeyt**, also ook / Hy **begeert** dat gy by zich zout komen.

Men heeft ook in de **Woz**namen / eene manier van **spz**eeken / die geheel **hzeemt** in haer **zelve** is / als Tot **mij**nent, By **mij**nent, Tot **on**zent, Tot **haer**ens, Tot **u**went, By **on**zent, Over **on**zent, also ook / Om **zij**nent wil, Om **haer**ent wil, &c.

De ordine
verborum.

Vande **Tsamevouginge** der **Werk**
woorden

woorden, Eerst inde Verkondigende manier.

**De Vooznamen / als Ik, Gy, Hy, VVy, Prono-
Gylj, Zy, worden vooz de Werkwoorden mina.
(in de verkondigende manier) gestelt / als In indicati-
Ik doe, Gy doet, VVy doen, VVy zullen doen. vo.
Behalven.**

**Alster eenige Bpwoozdē vooz de Werk- Adverbia
woozden komen/als Doe deden wy dat Gif- ante verba.
ter waeren wy vrolic, Hier komen de Vooz-
namen achter het Werkwoozt.**

**Als vooz een Werkwoozt twee Vooz-
namen komen / zo moet Ik, Gy, Gylj ofte
Zy, altyt voozstaen / als VVy die dat gedaen
hebben, Gy die daer zyt. Hier in wozt dik-
maels gebwoolt.**

Merk.

**Hier naer zal dikwils van den gront des Verbi sub-
Werkwoozts gesprookē worden/ daerom jectum,
zullen wy beschrybē / wat dat by ons vooz
den gront van het Werkwoozt genomen
wozt.**

**De gront van het Werkwoozt/ is het
geene daer de Werkinge op spreekt/ als Ik
doe dat, hier is / Dat de gront van het Werk-
woozt / ende als men zegt Ik beminne alle
menschen, hier is Alle menschen de gront
van het Werkwoozt.**

**De gront van het Werkwoozt/ wozt
na het Werkwoozt gestelt/ in den tegen- In praesenti
woozdigen ende onvolmachten tyt/ als & Imper-
Ik hebbe werk, fecto.
Gy hebt wijsheyt,
VVy hebben alle dingen.**

**Maer in den voozleden / meer dan voozle- In perfectio
den**

plusquam
perfecto, &
futuro.

94.

De Nederduytsche

den ende toekomenden tijt / zo wozt de
gront van het Werkwoozt / tusschen het
Werkwoozt gestelt / als

Ik hebbe gelt gehad,

Ik hadde wijs heyt gehad,

VVy zullen alle dingen hebben.

Alffer eenige Persoon ofte eenig ding ge-
stelt wozt / aen welken het gegeven ofte
gebzocht wozt / zo wozt de Persoon vooz
den gront van het Werkwoozt gestelt / als

Hy gaf,	Hem		Dat werk?
Ik geve,	Allé mensché,		Die zaeke te kenné
Ik hebbe,	Een ygelic.		Het zijne gegeven.

Merk.

Casus vesti-
tus.

Somtijts worden deze plaetsen veran-
dert om de reden aen eene andere te bou-
gen / als Hy en zal niet ongestraft houden,
die zijnen naeme misbruykt, dit behoozde
andersins te zijn. Hy en zal die niet onge-
straff houden, welke zijnen name misbruykt.

Indien men by een Werkwoozt den per-
soon ofte eene zake stelt / daer de gront van
het Werkwoozt af komt / zo wozt de naem
van dien Persoon ofte van die zake / achter
den gront van het Werkwoozt gestelt / als

Ik hebbe het		werk		van hem
		goet		van mijne Ouders,
		quaet		van de vyanden.

Verbum.

Als by een Werkwoozt / de manier ge-
stelt wozt / waer dooz ofte waer mede het
werk gewozcht wozt / zo wozt die manier
ofte de werkende oozzake achter den gront
van het Werkwoozt gestelt / als

Causa In-
strumen-
tis.

Ik

Ik gaf	dat werk	met mijne handen,
Ik doe	die zake	door mijne vrienden,
Ik hebbe	alle dingé	voor mijn gelt.

Als men eenen **Perfoon** stelt aen welken men het geeft / so wort de manier / daer door ofte waer mede men het geeft achter den gront van het **Werkwoort** gestelt / als

Ik geve	hem	Datwerk	door my zelven		
	allen menschen			die zacke	door andere
	een ygelic			het zijne	door mijne vromicheyt.

Ende als men eenen **Perfoon** het neemt so wort de manier waer door ofte waer mede men het neemt / achter des **Persoons** naem gestelt / als

Ik neem het	werk	van hem door my zelven,
Ik neeme het	goet	van mijne Onders door andere,
Ik hebbe het	quaet	van mijnen Vyant voor mijne vromicheyt,

Als by een **Werkwoort** de tijt wanneer het gewoort is / gestelt wort / so mach de tijt boor ofte naer de gront van het **Werkwoort** gestelt worden / als

Ik doe,	nu	Dat
	altijd	
	in deze daegen in dit laer,	

Ofte

Ik doe	dat	nu,
		al tijt,
		in deze daegen, in dat laer.

De loochenende **Gedenen** volgen de **ge- Conjuncti-**
stelde manieren / behalven dat de Koppe- ones.
lingen

96 De Nederduytsche
lingen in haere plaetsen / tusschen gestelt
woorden/ als

Iken doe nu dit niet,
Ik en geef hem dat werk niet,
Ik en neem dat werk van hem niet.

Modus im-
peratiuus.

De gebiedende manier.

De plaetse van het Werkwoort gront
berandert in de Gebiedende manier ver-
terlep/ als

Hebbe gy gelt,
Dat hy gelt hebbe,
Dat wy gelt hebben,
Hebbet gylig gelt,
Dat zy gelt hebben.

Hier woxt de gront van het Werkwoort
altijt achter de vooznamen gestelt.

Modus op-
tatiuus, &
subjuncti-
uus.

De wenshende ende ondervoug-
licke manier.

De gront van het Werkwoort/ woxt in
de wenshende ende in de ondervouglicke
manier achter de vooznamen gestelt/ als

Pronomi-
na.

Och dat ik dat hadde,
Och dat gy gelt had,
Op dat ik gelt hebbe,
Als ik dat hebbe,
Als ik dat zoude hebben,
Als zy dat zouden gedaen hebben.

Propter Ca-
sum vesti-
sum.

Somtijts gebeurt het dat deze stellinge
berandert woxt / om de voozgaende reden
aen de volgende te koppelen/ als Och dat ik
hadde het gelt, te weten/ Dat hy my belooft
heeft.

Somi

**Somtijts gebeurt het ook datmen stil-
swijgende yet wil te kennen geven / als
Och dat ik hadde dat goet, als namelic / Dat
ik gehat hebbe.**

**De deelnemingen van den tegenwooz- Participiū.
digen tijt/woozden in verschepde plaetsen
berandelt/als**

Begeerende, dat werk door mijne vrienden,
Dat werk begeerende door mijne vrienden
Dat werk door mijne vrienden begeerende

**Maer het schijnt dat de plaetse der deelne-
mingen / haer wooz ofte achter de reden
schikt.**

**Het Werkwoozt van de onbepaelde ma- Informativū
nier in eene reden komende / zoo is dat
Werkwoozt het eynde van de reden/ als**

Begeerende u te spreken,
Ik sal dat met mijn quaet hoofd doen,
Ik quam om hem dat te vergelden.

Merk.

**Deze woozden Zal, Zoude, Zouden, Zullen,
wozden in de Onberbouglke ende Wen-
schende manier / achter alle Werkwooz-
den ghestelt/als**

Op dat ick gaen zoude,
Als gy dat doen zult,
Om dat wy wat geven zouden.

**Maer als de woogenaemde woozden Zal,
Zullen, Zoude, Zoudē, by twee Werkwooz-
den komen/ so wozden die woozden wooz
de Werkwoozden ghestelt/ als**

Op dat ik dat zoude gaen doen,
Als gy dat zult gaen doen,
Om dat wy zouden loopen jaegen.

Deze genaemde woordkens/ Zal, zoude, zonden, worden ook achter de Werkwoorden gestelt/ als in de reben/ een Betrekkelijke Woordnaem komt/ als

Die dat doen zal,

V Welke dat volbrengen zullen.

Pronomie.
Relatiyum

Merk.

Duo verba

Als twee Werkwoorden in de Onbe-
paelde manier by malkander staen/ zoo is
het laetste Werkwoort/ het meeste begrip
der reben/ als men zegt Ik zal dat laten mac-
ken, dat is by naer zo veel/ als Ik zal dat
macken, sommige zonden hier voor eene
riekheit zeggen/ Ik zal dat macken laten,
het welk eegentlik is te zeggen/ Ik zal dat
macken naer laten, ofte Ik en zal niet meer
macken.

De verbis
compositis.

Van dobbele Werkwoorden.

Prapositio.

Alle dobbele Werkwoorden/ die met
eene losse woortzettinge gekoppelt zijn/ die
schepden haer in veel tyden van malkan-
der/ als in het volgende exempel te zien is.

Van Opdoen zegtmen.

Ik doe op,

Ik dede op,

Ik hebbe opgedaen,

Ik zal opdoen.

Modus im-
perativus.

De gebiedende manier.

Doe gy op, Dat hy op doe, Dat wy op doen,
Dat gyly op doet, Dat zy op doen.

Inde wenschende ende inde onderboug-
like

licke manier/ blijven de dobbelē/ Werk-
woozden zonder scheapden/ als

Och of ik op dede,
Och of gy overdroegt.

De dobbelē Werkwoozden/ woozden al- Verba com-
tijt in het Loochenen geschepden/ als. posita.

En doe dat niet op,
En gae daer niet over.

Als men by een Werkwoozt pet bzaegt/
zo komt de vooznaem achter het Werk-
woozt/ als V Wat denck ik? V Wat deden zy?

Inde Onpersooneliche Werkwoozden/ Verba im-
balt de veranderinge der stellinge/ zeer personalia.
verschepden/ al behouden de woozden den
zelven zin / gelijkmen aen deze Exempelen
kan zien.

Het gebeurt hem nu, Nu gebeurt het hem,
Hem gebeurt het nu.

Merk.

Men zegt wel/ Ik hebbe dat gezien, maer
men en zage niet/ Ik hebbe dat gezien doen,
maer men zegt/ Ik hebbe dat zien doen, dit
gebeurt alijt/ als een Werkwoozt inde
Onbepaelde manier/ het Werkwoozt des
Voorleden tijts volght.

Infinitivū

Waerneminge op den Onvol-
kom m ende Voorleden tijt.

Observatio
in Imperfe-
cto.

Als men pet zegt gebeurt te zijn/ in eeni-
gen tijt/ maenden ofte dagen/ ofte als men
den tijt met Gister laet, Des avonts, Daerte
vooren, doen ofte dergelijke, Bpwoozden
bepaelt/ zo stelt men daer gemepnelick den
onvolkomen Voorleden tijt by/ als Ik ging
Gister wandelen, Daer te vooren wonnen zy,

Adverbia wy verhuysden in Mey, wy quamen te laet.

Waetnemingen op den Voorle- den tijt.

Als men pet zegt Strackx, Terstont, Huyden, van Daeg, ofte nu gebeurt te zyn/ zo stelt; men dat gemeynlic in den voozleden tijt/ als Het is strakx ofte Terstont gevallen, Ik ben huyden ofte van daeg gekomen, Nu zijn zy wech gevaren.

Verbum Somtijts en woizer geen en tijt uptge-
bzuikt/ dan alleenlic met het Werkwoort/
als Hy is gekomen, Hy is verslagen.

Merk.

Men bint dikwils een Werkwoort in den Tegenwoozdigen tijt / in plaetse van den Onvolkomen ofte Voozleden tijt/ als Ik spreke vooz Ik sprak, ofte Ik hebbe gesproken, also ook/ Hy en spreekt niet wat men hem vraegt, vooz Hy en sprak niet.

Ook woizt het woozdeken Ons, in plaetse van Ik, vooz eene cierlikheyt gebzuikt/ also ook V Lieden vooz Gy.

Van de onbepaelde manier.

Deinfini-
tivo.

Gracismus

Het Werkwoort in de onbepaelde manier woizt dikwils vooz een Zelfstandig woort genomen/ als Het sterven, vooz De door, Het slaepen vooz De slap.

Van de Gerundia.

Wpen hebben geen Gerundia, maer die woizen met andere woizen uptgebzuikt.
De Gerundiam Di, woizen dooz het onbepaelt

paelbe Werkwoort uptgedrukt/ als Het **Tempus**
 is tijt om te onbyten, Begeerig om te zien. **prandendi,**
 Merk. **Cupidus**

Hier worden de woordkens Om te, al- **videndi.**
tijt vooz het Werkwoort gestelt

De Gerundia in Do, ende de deelne- **Participiū**
gen des tegenwoordigen tijts/ worden op **præsens.**
eene manier gebuykt/ als 1. Hy spreekt sla- **1 Dormien**
 pende, ofte Hy spreekt al slapende. 2 Hy gaet **do loquitur**
 zingende, ofte Hy gaet al zingende. 3 De men **2 Eundo**
 schen leeren niets doende, quaet doen. **canit.**

De Gerundia in Dum, worden gelijk de **3 Homines**
Gerundia in Di, beschreven/ als Hy stont op **nihil agen-**
 om te spreken, *Surrexit ad dicendum*, Wy moe **do, male &**
 ten al sterven, *Moriendum est omnibus*, Dat zal **agere dis-**
 ons staet te doen, *Hoc nobis faciendum erit*, Men **cunt.**
 moet de jeucht gebuyken, *Vtendum est atate.*

Van de Supina.

Wp en hebben geen Supina, ende ge-
buyken in de plaetse van de *Supina in tum,* **Infinitivū**
zen onbepaelt Werkwoort/ als Laet ons **aetivum.**
 gaen speelen, *Eamus ambulatum*, gaen jaegen,
Venatum, gaen visschen, *Piscatum*, also ge-
 buyken de Latjnen somtijts ook haer
Infinitivum.

Vooz de Supina in tu, gebuyktmen althit **Infinitivū**
et onbepaelt werkwoort/ de woordkens **passivum.**
Om ofte Om te ofte Te, daer vaer vooz stel-
 lende/ als Ik en weet niet wat best is om te
 doen, *Nescio quid optimum sit factu*, Het is
 schande te zeggen *Turpe dictu*, Het is lichter te
 zeggen, dan te doen, *Dictu facilius est, quam*
factu, Het is wardig gelezen te worden, *Dig-*
nus lectu.

De verbis
passivis.

Van de Lijd woorden ofte lijdende V Verkwwoorden.

De lijdende Werkwoorden begeeren
Ablativum **hooz haer den Onemer/** Ofte
verba passiva **De lijdende Werkwoorden begeeren**
praepositione **hooz haer de hoozettinge Van met de perso-**
gaue **foon ofte de zake/ waer van de Lijdinge**
komt/ als De geene die van God bemint
wort, is dikwils van de wærelt gehaet.

Syntaxis
Participio-
rum.

Van de Tsamevouginge der deelnemingen.

De deelneminge des tegenwoordigen
tijts/ **komt met het Subjunctivum der Latijnen/ met een**
Adverbium **temporis, over een/ als In die plaetse wezende, In loco isto ou essent.**
Het **Futurum participium, der Latijnen in**
Perfuturu **Rus, dat wort hooz den toekomende tijt in**
Indicativi. **de berkhondigende manier uptgedrukt/ als**
Ik hoope dat hy komen zal, Spero eum venturum.
Ook wort het Futurum participium,
In subjun- **der Latijnen/ inde ondervougliche manier**
ctivo. **uptgesproken/ als Hy heeft beloofd dat hy**
dat doen zoude, Promissus est id facturum.
Infinitivū. **Ook zoo wort het met het onbepaelt**
Werkwoort uptgespookt/ met het woort
deken Te, als Hy heeft het beloofd te doen.

Het VVerkwoort met den Noemer.

Verbum cum nominativo.

Het Zelfstandig Werkwoort begeert den Noemer/ Als de toorn is een korte raserne, Hy wort Pieter genaemt, Die man is verslegen, Hy is zalich, Hy is wijs.

Verbum substantivum sum.

Merk.

In omnibus temporibus & modis.

Men zegt/ Hy is wijs, ende VVy zijn wijs, VVy waeren wijs, **In alle tijden ende manieren/ ende veranderen de Bpvougliche woorden niet/ het en sp datter een Lebedeken by komt/ als** VVy zijn de wijze, ofte beter wijzen, by waeren de wijzen, ende **Het waeren de wijzen uyt Oosten.**

Het VVerkwoort met den Baerer.

Verbum

Genadig zijn ende ontfermen, Begeeren tot haer den Baerer / als Ik ben uwer gedachtig, Ontfermt dij onzer, Hy heeft onzer ontfermt.

cum genitivo.

Vergeten, wort ook somtijts by de Baerer gestelt/ als Gy vergeet onzer, ook vintmen Gedenken ende Troosten, byden Baerer/ **als** Ik en Gedenke uwer niet, Die zich stelens troost, Trooit zich der galge.

Cum genitivo.

Als het Zelfstandig Werkwoort / booz Toebehooren genomen wort / zoo volgt de Baerer dik wils het werkwoort/ als VVy zijn des Heeren, dat is/ VVy behooren den Heere toe, also ook/ De aerde is des Heeren, Ik ben mijs ofte mijnes zelfs, Het is lans, ziet hier af vorder.

Verbum substantivum.

Ook zo worden de grootste berggrootelike woorden by den Baerer gestelt/ als Hy was haerer allen meester, Dat is de wijste der Geleerden, Dat was wel de stoutste der Romeynen.

Superlativa

Het V Verkwoort met den Gever.

Verbum
cum dativo

Alle Werkwoorden die eene gebinge ofte ontneming betepenen/ die begeeren tot haer den Gever/ als Ik geve hem brood, Hy heeft zijnen vyanden eenen roof ontnemen, Hy schenckt dat zijner Vriendinne.

Merk.

Men zegt Gode zy lof, maer men en zegt niet/ Den goeden Gode zy lof, maer de laetste E wort van het woort Gode afgenomen alffer een Bpouglic woort ofte een Leiden by komt.

Dativus.

Ook begeeren alle Werkwoorden den Gever by haer/ welke Booschappen, Gebieden, Gehoorzaemen, Helpen, Toestemen, ofte het tegendeel bedupden.

Verbum
cum voca-
tivo.

Het V Verkwoort met den Rouper.

De plaetse vanden Rouper valt zeer verschapden / gelijk by deze Exempelen blijkt / O Heere weest onzer ghenadigh, Vveest ô Heere onzer ofte ons genadig, ende Vveest onzer genadig ô Heere.

Verbum
cum Accu-
sativo.

Het Werkwoort met den Aenklager

Alle Werkwoorden begeeren tot hunden Aenklager/ te weten in een Bpouglic des Mannelicken geslachts/ als Ik beminne mijnen Vader, Ik volge mijnen Meester.

Verba.

Dier worden eenige Werkwoorden uptgenomē/ als Gelijkē, dat is Even zijn, welke den Gever tot haer begeeren/ ook zegtmen Betaelt de Deurwaerder ofte zijn rechts hebbende, dit woort hebbende, blijft hier tegens

tegens de woorden van den gestelden regel/
 zonder veranderen/also blyden eenige by-
 vonglicke woorden onverandert/ als men
 zegt Beleyt door Spilbergen Veltoverste, door
 Ian van Santen Rechtsgeleerde, hier blyden
 Veltoverste ende Rechtsgeleerde, zonder ver-
 anderen/ de oorzake schijnt te wezen/ om
 dat die woorden geen Leuken woort haer **Articulus.**
 en hebben/ ende om dat zy ook achter het
 zelfstandig woort staen. Men zegt ook Hy
 heeft enen Man geslegen, maer men en zegt
 niet/ Hy heeft enen ofte twee Mannen ge-
 slegen, want als by het woortleken Een,
 een ander getal volgt/zo en berandert Een
 in den Menklager niet/men behoort te zeg-
 gen/ Hy heeft een Man ofte twee geslegen,
 also ook/ Ik hebbe dat van een ofte twee ge-
 hoort.

• Daer zijn eenige woorden van het man-
 lik geslacht/ die geuoglic eene E in den **Accusati-**
 Menklager aennemen/ als Tot den monde, **vus.**
 Tot den Heere, Tot den strijden, Bloede, Van
 den mensche, In den menschen.

Hier is gezept dat alle Werkwoorden/
 den Menklager/ tot hun begeeren/ maer **Accusati-**
 hier worden Werkwoorde Zijn, ende wor- **vus.**
 den, uptgenomen/want alffer een van deze
 Werkwoorden/in eene reden komen/zo en
 is ook in die reden geen Menklager/het on-
 derschept/ mach men upt deze volgende
 Exempelen afnemen/ als Die goede Man is **Discrimen-**
 geslegen, om dat in deze reden het woortle- **casuum.**
 ken is staet/ daerom en is in die redt geen/
 Menklager/ also zegt men ook / Die goede
 Man wort geslegen, maer andersins zegt-
 men Hy heeft dien goeden Man geslegen, zo

106 De Nederduytsche
dat in plaetse daer te boozen/ Die goede
Man, stont/ Dien goeden Man, gestelt wort/
dit is na de manier der Latijnen.

Eenige redenen ofte oorzaken, waerom
dat het onderscheyt der ghevalen, behoort
waergenomen te worden.

Hier te boozen is verhaelt/ dat de By-
bouglike woorden in het Veelvoudig in N
epndigen/ te wett/ als die booz Goden, En-
gelen, Menschen, ofte Boose geesten, Zelf-
standiglic gestelt worden/ als De dooden,
de Edelen, De Sotten, ende in het gemeynste
gebruyk wort gestelt/ De Edele, De doo-
den, &c. de reden welke ons beweegt/ het
eerste aen te nemen/ is op dat het enkel ge-
tal van Veelvoudig onderscheyden wer-
de/ want als men zegt/ De Edele, ende
De doode, zo en kan men niet verstaen/ of
men van veelen ofte van eenen Persoon
spreekt/ deze dobbelzin/ wort booz onzen
gestelden regel getweert/ dit onderscheyt
wort byde Hoogduytschen neerstelic ge-
bruykt/ ziet ook hier van Ampsingius/ in
zijne Christen hoogtijden.

Merk.

Als men alleen van Vrouwen spreekt/
zo en zouden men niet mogen zeggen/ De
Edelen, De dooden, De wijfen.

De Dativo Het geene wy ook/ blat. 24. vanden Ge-
ber in het veelvoudig/ eene veranderinge/
bupten het gemeyn gebruyk aengeteykent
hebben/ namelic/ dat men beter zoude mo-
gen zeggen/ Het is den Edele gegeven, als
Het is den Edelen gegeven, want zonder de-
ze waerneminghe/ en wort niet upt gebruykt
of men van een ofte vele Persoonē spreekt
deze

Ziet blat
23.

Amphibo-
lia.

deze manier is ook by verschepte kloeks verstanden vooz goet aengenomen/ welke nochtans om de vzeemdichepts wille in hare schriften dat niet en hebben dozben gebzuphen.

De Tsamevouginge der Voorzettingen.

Syntaxis
præpositio-
num.

Deze voozsettingen / als Tot by, Voor, Tegens, Nevens, Boven, Binnen, Buyten, Om, Ontrent, Tusschen, Op, Onder, Door, Naer, Mer, In, Aen, begeeren naer haer dē aenklaager / als Tot den Man, By den Hemel, Voor den Mensch, Tegens den vyant, Aen den Boom, &c.

Accusati-
vus.

Merk.

Deze voozsettingen en hebben maer alleenlic / den Henklager in het Eenvoudig getal van de woorden des Mannelicken geslachts.

De voozsettingen Van, in uyt, begeeren somtijts den Osuemer naer haer / als Van den Man, ofte Van den Vaderen, In den dag.

Ablativus

Merk,

Daer zijn verschepte voozsettingen / die eenighe byzondere epgenschappen in het spzeeken hebben.

Præpositio-
nes.

Tot, betepkent eene beweginge na eene plaetse / als Tot het water, Tot Delft, Tot Leyden: Daer zijn eenige namen van steden die in de plaetse van Tot begeeren / Ter als Ter Goude, Ter Veer, oock zegtmen Tot der Goude, Tot der Veer.

Somtijts wozt Tot vooz In gebzupht / als Ik ben tot Parijs, Tot Antwerpen, vooz In Parijs, In Antwerpen, hier moeten de namen

men der Landen uytgenomen worden.

Tot betepkent ook Aen, als Van daer, tot daer, dat is Van daer, tot daer aen, mē neem t ook Tot vooz/ In zijn huys, als Tot Pieters, dat is In Pieters huys.

Tot wozt ook in de plaetse van het *ad vsq̄* der Latijnen gebzupkt/ als Tot het eynde, *ad finem usque*, Totter doot, *ad mortem usque*.

Naer voor **Onderscheyt tusschen Naer ende Na.**
post.

Gae gy naer hem, dat is achter hem/maer als men zegt/ Gae gy na hem, dat is na zijn doen/ ofte nae zijne werken/also zegt men ook/ Nae mijne meyninge, nae des Evangelists schrijven.

Cum in- **Men gebzupkt Met vooz Cum, als Gy**
strumentis. gaet met hem, ook wozt Met by de Werk-
tuppen gestelt/ waer mede men pet doet/ als Met stocken slaen, Met swarden vechten, Met de sinckerhant schrijven, Met sinme oogen aenzien.

1 Contra, **Onderscheyt tusschen 1. Tegens,**
2 Ad aut 2. jegens ende 3. Tegen.

Erga. 3 Ob- **Tegens wozt altijd in vpanschap ge-**
viam. bzupkt/ als Zy oorloogen tegens ons, Hy heeft zulke dingen tegens my gezezt, dat is/ met vpanschap/ als men zegt/ Hy zegt my, ofte jegens my zulke dingen, dat is/ Hy vertelt my dat, ziet hoornbert.

Obviam. **Tegen betepkent eene Ontmoetinge/als**
Hy quam my tegen, dat is / Hy quam my te gemoet, merk ook/ als Tegen vooz Ontmoeten genomen wozt/so wozt het achter de vooznamen gestelt / daer het andersins voozen gestelt wozt/ ook en is Tegen geen voozettinge/ ziet hier af voozder.

Prono-
mina.

Op, wozt vooz In gebzupkt/ als Op de

warelt **vooz** In de warelt, ook zegt men/ Op de Tafel, Op het Huys, Op de Zolder, Op het Part, men zegt ook Op het Spaens, Op het Frans, **vooz** Op de spaensche ende fransche manier. Dit is eene Grieksche manier.

In steltmen **vooz** de namen der **Steden/ Plaetsen / Landen ende Rijcken / als** Ik ben in Leyden, Hollant, Engellant, Christenrijk. In

Ook zegtmen Ik hebbe dat in het gedacht, In het hoofd, In het verstant, In mijne borze, ook wozt In, tot een ander oogmerk gebuyght/ als Het is in twee, drie, viere gedeylet, dat is in 300 veel stucken ofte Deplen.

Het uyt zegt men Hy is uyt der Stadt, Verstant, Eere, VVelvaeren, ook uyt Engellant, Vrankrijk. uyt

Over beduyt/ Aen de ander zijde, als Het is over den Rijn, Over de Maes, ook wozt Over **vooz** Boven gestelt/ als Hy is over my, dat is/ Boven my. Over

Het Door zegt men Het gaet door mijn hert, Het breekt door alle dingen, Door betepkent somtijts eene oorzake/ als Zy deden dat door vreeze, Daer wort veel door nijchicheyt gedaen, Door **vooz** Over al, als Door het Lant. Door

Om, beduyt eene oorzake/ als Om die dingen, dat is/ Om de oorzaeke dierdingen, ook Om den Man te helpen, Om zijnent wil, ook beduyt Om, somtijts Rontsom, als wy gingen om het Huys. Om

Van betepkent de beweginge van eene plaetse/ als Ik koome van Delft, Van de Kerke, Van het Gezelschap. Van

Aen-

**Adverbio-
rum anno-
tationes.**

Aenteykeninge der Bywoorden.

Geen is een *Bywoort*/ende heeft byna zo veel kracht als het *Non* der Latijnen/ als Ik en hebbe geen drie Letteren geschreven, dit *Bywoort* Geen, behoort van het *woort* Geene welk een *Wooznaem* is/onderschepden te worden/ want als men zegt/ Is daer geen mensche? dat is/ Is daer niet eē mensch? maer als men zegt/ Is daer geene mensch? dat is/ Is daer die mensch? dit *woort* bequamelic met het onderschept van Geen ende Geene uptgebzukt/ daer zonder dat/ veel dobbelzinnicheyt zoude konnē voozballen.

Alleen beduyt *Solum*, ende niet *Solus*, als Dijn Naeme wort alleen geert.

Noyt ende Nimmermeer, zijn zeer na by van eene betepkenisse/ maer Noyt wort bequamelik/ indē *Woozleden* tijt gebzukt als Het en gebeurde noyt, ende nimmermeer inden toecomenden/ als Het en zal nimmermeer gebeuren.

Niets ende Niet, zijn mede verschepden/ als Ik en zie niets, *Nihil video*, ende Ik en zie niet, *Non video*, dat is/ Ik ben blind. Of *Si*, ende ofte *Vel*, hebben mede verschil/ als Of ik dat dede, *Si hoc facerem*, ende Dit ofte dat, *Hoc vel illud*.

Daer is ook onderschept tusschen Noch *Etiam*, ende Nochte *neque*, als Daer is noch veel meer, ende Daer is geen gelt nochte geloof.

**De conjun-
ctionibus.**

Van de Koppelingen.

Het *woordeken* En, wort met een groot onder-

onderschept gebzupht als/ VVy zullen dat en dat doen, hier neemtmen En vooz Ende, ook wozt En in verbiedende redenen gebzupht/als En doet dat niet,men zal ook gemepnelik in eene verbiedende reden/daer En gestelt wozt/ het woozdeken Niet ofte gheen stellen/ als En laet dat niet te doen, Daer en is geen hoope.

Dit is eene
Grieksche
manier.

Vande VVoordekens *Te, Ten*

ende *Ter.*

Te wozt in deze redenen gebzupht/ als Te voet, Te part, Te scheep, ook Te Delft, vooz Tot Delft, Te kennen geven, Te gemoet, gaen, Te gronde, Te lande, Te rade, Te lang, *Nimis longum*, Te mael, Te zeer, Te nacht, Te niet doen, vooz Tot niets brengen, Te zamen, Te recht: met Ten schijnt men te willen/ Tot den zeggen, als Ten oosten, Ten hoogsten, Ten minsten, Ten eersten, Ten anderen: ook Ten eenen, Ten tween, &c. vooz *Hora, Prima, Secunda.* Ter gebzuphtmē in Ter tafel Tertijt; Terstont, Ter Veer, Ter contrarie.

Eenige aenmerkingen van verswegene woorden.

**Ik wensch u alles goets, dat is de volheyt,
Hy gaet zijns weegs, te weten Pat,
Door den brenger deses, te weten Bevels,
Het is des Heeren te weten Eygendom,
Tot Pieters, lans te weten Huys,
Des daegs des avonts voozde tijt des daegs
ende des Avonts, alsoo mede/ Des Zomers
Des Winters, Des nachts ende diergelijke.**

Van de vindinge der Nieuwe VVoordeken.

De Invention
dictionum.

Tot eene opmerkinge/ hoe de woorden malkander beſtaen / ende upt malkander ſpruyten/300 ſtellen wy hier eenige woorden/ die het Werkwozt Zien komen / als Aenzien Afzien, Bezien, Doorzien, Omzien, Ontzien, Ongezien, Naerzien, Verzien, Voorzien, Toezien, uytzien, Opzien, Inzien, boozt, Zienlic, Aenzienlic, Ziender, Opziender, Opzicht, Ontzicht, Bezichtigen, Doorzichtig, Voorzichtig, Omzichtigeyt, Voorzienicheyt, Toezicht, aldus zoudemen veel nodige ende tierlicke woorden kunnen binden: Dezer woordē veranderinge/ komt meeft dooz de Woozzettingen/ ofte dooz de Wolgers/ die men booz ofte achter de woorden voug/ die woozzettingen zijn wel meeft deze/ Aen, An, Af, Be, By, Ramp, Door, Her, Ge, In, Om, On, Op, Me, Mis, Naer, Toe, Ver, Voor, uyt, V Van, de Wolgers zijn Heyt, Baer, Inge, Schap, Achtig, Lic, Lijc, Lijkheyt, Zaem, Zaemheyt, Dom, Loos, Icheyt, Sel.

Composita
ex duobus
ſubſtanti-
vis.

Daer woorden dikwils van twee Zelfſtandige woorden/ een dobbel/ ofte Gehoppelt woort gemaecht/ als van Meulen ende Water, komt Waetermeulen, alzo zijn ook gekoppelt Putwaeter, Regenwaeter, Burgwal, Lantgraef, Slaepmuts, Hemtrok, Kouſebant, Boomgaert, Slaepkamer, Tafelaeken. In het tſamenſtellē van diergelijke woorden/ woorden dikwils eenige letteren van het boozte woort naegelaeten/ om de uytſpraeke te verzoeten/ gelijk men zien kan aen Burgemeesters, Ionkvrouw, Blyſchap, Vrienschap, deze woorden zijn geſtelt booz Burgenmeesters, longevrouw, Blydſchap, Vrient-

Vrientschap, also vintmen ook in de plaetse van Goedichlic, Goedelic ende Goelik, de veranderinge der Letteren is mede in in deze Koppelingen zeer gemeyn.

Get gebent ook in het verdobbelen der woorden/ dat het woort iuden Barer gebogen wert/ als Schaepevel.

In Gehil-
vo.

Ook worden de woorden des Vrouwelicken geslachts somtijts in het Veelvoudich genomen/ als Zonnen-schijn Hertensleet, Hoeren-loon, men zegt ook Zonnenschijn, Hoere-loon, Mane-schijn, sterre-licht, Manne-volk, deze manier van tzaemenkoppelen/ trekt na eenige Spvouglike woorden/ als Aerden, Linnen, Gulden, beziet de Spvouglike woorden.

Vande Kreeft woorden.

Dictiones
reciprocas.

Kreeftwoorden zijn/ welker Letteren van voozen ofte van achter gelezen zijnde/ zoo behouden zy het selve geluyt/ gelijk men mach zien in Pap, Mam, Men, Lepel, Pijp, Peep, ende Eene, Ecce, Tijd, Neen, Elle, Ebbe, Egge, ook zijnder veel onvolkome Kreeftwoorden/ die verkeert gelezen zijnde/ somtijts het voozige betepenen/ ende somtijts iet/ welk het voozige heel tegens is/ als Al, ende Ia, An, ende Na, Klok, ende Kolk, Zak, ende Kas, Room, ende Moor, Berg ende Greb, Regel ende Leger, Pak, ende Kap, Leed, ende Deel, deze woorden hebben wy om hare vzeemdicheyt aengewezen.

Eenige Aenmerckingen omde Vreemde woorden vande Nederlandische te onderscheyden.

Ziet de Amsterdamsche Letterkonst.

3

Geno.

Genomen datmen begeert te weten/ of deze woorzen/ als Kap, Zak, Bank, Plaetse Slaef, Haest, Ront, Blauw, Stof, Sluys, ~~De~~ derduytsch zyn / ofte of zy wel van deze Francosche/ als Cappe, Sacq, Bancq, Place, Esclave, Haste, Rond, Bleu, Estoffe, Ecluse, zouden mogen genomen ofte ontleent zyn nu zyn alle de voozberhaelde woorzen/ by de ~~Neder~~landers eensilbig / dit geeft ten eersten bedenken dat het epgene woorzen zyn / want als eene spzake een woorz van eene andere tale ontleent / zo veranderet de geleende woorzen gemepnelik op het epude/ nae den aert der spzake/ also maeken de Francoszen Ardent, Clement, Serpent, Obligation, Salvation, Professeur, Docteur, Humain, van deze Latynsche / Ardens, Clemens, Serpens, Obligatio, Salvatio, Professor, Doctor, Humanus, maer de eensilbige woorzen/ en komen in dit aenzien van ontleeninge by nae niet beschuldicht wozden.

Ende als men ook voozders bebint/ dat de woorzen van de welke geschil is/ op beelderlep manieren by ons gebzuykt wozden/ als tot voozbeelt/ men zegt/ De kap van het Huys, ende Zy verzet haer kap, Ik kap, Kaproen gekapt, dit gebzuyk betoont dat het woorz Kap ~~Neder~~duytsch is / also bebint men ook dat het gebzuyk van Zac, Plaetse, Haest, Slaef, Blacuw, in onze spzake gegront is / als men ziet in Zacken, ende Geef hem zynen zac, Draf-zac, ook Zitplaats, Schouwplaats, Speelplaats, Slaverny, Haesten, Haesticheyt, Blacuwen, &c.

Al waer het schoon dat de booznemende
 woorden in sulck een vast gebryck in eene
 andere Tale waren/ dat en beneemt ons
 euentwel het eygenendom niet/ het kan we-
 zen/ en men bevint het ook also te zyn/ dat
 verschepte spraken die heel vzermt van
 malkander zyn/ gelijke Bronnwoorden Primitiva
 hebben/ maer dat sommige Geleerden/
 onze Bronnwoorden door eygene behou-
 den/ ende achten dat eenige andere Tael-
 len die van ons zouden ontleent hebben/
 dat houden wy door een bezierfel.

Sommige woorden door hare natuure
 onderkent/ als Bastaert, dat is Een aert van
 den Bast, dat is/ het en is den rechten aert
 niet/ alsoo is Avontuyr, van Avont ende
 uyr, te zamen gekoppelt/ ende Ancker van
 Aen, Keeren, ende Pyloot van Peylen met
 het loot, Boerdeel, van Boers, ende deel, ofte
 van Boer ende deel, Natuyr, van Na het uyr,
 Gordijn van Goren, ende in Allemen, van Alle
 ende man.

Den Aert van eenige woorden.

met hare beduydinge overeencomende.

Veel Bronnwoorden drucken met den
 klank haerer uitspraak eenigzins haere
 beduydinge uit/ gelikmen ziet in Kaew,
 Swelg, Zucht, Zuyg, Slok, Gelp, Sluyp, Och,
 Hem, Fy, Foey, Qualster, en Ik Grim, Bleeu,
 Schreuw, Pruyt, Preutel, Knors, Knot, Mor,
 Rommel, ook is het getier der Beesten in
 deze woorden / Bes, Kef, Blat, Tijlp, Pieps
 Kormeuw, Quak ende diergelijke.

Om de duytere Redenen te ont-
 lossen. 1 2 Ont

Interjecti-
ones, & Ad
verbia Op-
tandi, Vo-
candi, de
Monstran-
di, Hortan-
di, Respon-
di.

Om eene Reden te verklaren/ zo moet men eerst de verwekkende ofte de Beweggende woorzen nemen/ gelijk daer zyn de Tusschenstellingen/ ende de Wenschende/ Koupende / Wyzende / Vermanende ende de Antwozdende Spwozden/ daer naer den Koper/ ende dan den Roemer/ die booz het Werkwozt staet.

De Vereenkomende ofte Tsamenstemmende woorzen/ en wozden niet geschepden/ als een Zelfstandich enē Spwozlik wozt de Roemer ende het Werkwozt.

Indien in eene reden een Onpersoonlic Werkwozt is/ zo moetmen daer mede de reden beginnen.

Van eenige Verscheydenheyt der sprake onder de Nederlanders.

De Nederlanders hebben (in het gemeyn) in haere schriften ende boucken/ by nae eenderley Tale/ gelijk men noch in de gemeyne bouken ziet / als Spbels/ Historien/ ook in veel schriften van Doven ofte Steden/ maer om dat het eygen gebuyk/ onder pder volk/ zomtijts veel verscheelt/ zo zullen wy van die verscheydenheyt het aenroeren.

In Hollant wozden de woorzen in het uptspreken zeer verhozt / zo dat bynae alle woorzen in het eenvoudigh zonder E op het eynde uptsprooken wozden/ zeggende Vraeg, Antwoort, Ik zeg, Ik heb, in de plaetse van Vraege, Antwoorde, Zegge hebbe. ook neemtmen veeltijts de laetste N in het Veelvoudig afzeggende Scheeps, Huyze,

Huyze, Stede, Lande, in de plaetse van Schepen, Huyzen, &c, ende Loope, Blijve, Valle, vooz Loopen, Blijven, Vallen, deze verkoztungen strydt tegens des sprackr natuyze.

De Vlaemsche sprake die verlangt de woorden dikwilt met eene E, zeggende Loopene, Draegene, Komene, Werkene, ook zeggen 3p Schuyte, VVagane, Steene, 3o ziet men hier dat de Hollantsche ende Vlaemsche sprake zeer strydig is/ de een de woorden te zeer verkoztende / ende de ander die bukten natuyz verlangende.

In het verklepnen der woorden valt ook groote verscheydenheyt / als tot Exempel/ men zegt in Hollant/ Het mannetje, Het wijfje, Het diertje, in Vlaender zou demen zeggen Het mannekjen, Het wijfkjen, Het dierkjen, de Brabanders hebben het beste gebuyck in het verklepnen der woorden / zeggende Het manneken, Het wijfken, Het dierken.

Deze verscheydenheyt der spraken hebben wy noodig geacht aen te roeren / om dat het tot Gozdeel van eenige sprackr verschillen/ kan dienen.

Op dat ook een ygelic zijn byzonder gebuyck/ in de sprake behoudende de Tale in 3o veel deelen niet gescheyden en werde/ gelijk als die / by een pder verscheydelic gebuyckt wort.

Volgen noch eenige

Aenteykeningen.

Zulcx, wort gestelt vooz Zulke dingen, als Hy heeft zulcx gedaen, dat is/ Hy heeft

Talia.
Similia.
Omnia.

zulke dingen gedaen, alzo stelt men ook Def-
gelijkx, vooz Zulke, ofte Diergelijke dingen,
deze manier van ſpreken wort gebruykt/
om in het verhael der Bedenen/ het vooz-
deken Dingen naer te laten/ de wyle het
zene byzondere ſierlikheyt int ſpreken is
een menichvuldig verhael der gezeyde
voozden te vermpden.

Ook zegt men / In veelx vooz In veele
dingen, ende In veelen vooz In veele Men-
ſchen, Van outs beduyt Van oude tijden, ook
zegt mē Door oorzaeke van dien, vooz Door
oorzaeke van die dingen, ook Dies aengaende
vooz Die zaeke ofte Zacken aengaende.

Zelvs.

Van het Woordeken *Zelvs.*

Het voozdeken *Zelvs*/ wort in veel ver-
ſchepde uytſpraken genomen/ als Hy heeft
zelve, ofte Zelfs ofte Zelf ofte Zelfer ge-
daen, alzo ook/ Zy heeft zelve ofte Zelfs ofte
Zelf ofte Zelfer gedaen, ende het vooz
zelve heeft in den Geber ende Menklager
Zelven, in het Genvoudig ende Weelvou-
dig getal/ ende Zelve, heeft ook in het Weel-
houdig getal/ Zelve, merk het gebruyk in
deze rebenen/ Hy heeft dat zich zelve ofte
zich Zelfs gedaen, Zy heeft dat heur zelve
ofte Heur Zelfs gedaen, ende Zy hebben dat
haer zelve ofte haer Zelfs gedaen.

In Dativo
& Accusa-
tivo.

Zulken.

Van het Wordeken *Zulken.*

Men zegt Zulken man, ende het ſchijnt
dat Zulken vrouw, Zulken manier aengena-
mer ſchijnt te bougen/ als dat men zeyde
zulke

Zulke vrouwe, Zulke manier, ook moeten
zeggen Zulken beest, het schijnt ook dat
men wel zoude mogen zeggen / Zulk een
Man, Zulk eene Vrouwe, Zulk een Beest.

Van het woordken Alle ende Al.

Het woordken Alle mach vooz alle
Aemstammige woorden / die in Heyt epn- Denomi-
nativa.
digen / gestelt worden / als alle Schoonheyt,
alle Goetheyt, alle Rechrvaerdicheyt, &c. Het
schijnt ook / dat men vooz alle Zelfstandi-
ge woorden het woordken Alle stellen
mach / als alle Man, alle Vrouwe, alle Beest,
&c. Doch by veele woordē / lupt het wooz-
deken Alle wat hart / maer wy achten / dat
dit ongewoonte beroozacht.

Voozts mach men vooz alle woorden in
het Veelvoudig getal / het woordken Alle
stellen / als alle Mannen, alle Vrouwen, alle
Beesten, alle Tijden, &c.

Als men zegt In allen, zo wort onder het
woort Allen zeer bequamelic Menschen of-
te Geesten verstaen / men zegt ook / Het is
alle menschen gegeven ofte Het is allen men-
schen gegeven, hier heeft men in den Geber In dativo.
Alle ofte Allen, maer in de volgende manie-
ren van spreken / gebzupht men allenelic /
het woordken Allen in den Geber / als Het
haer allen gegeven, ende Dit komt van haer
allen.

In alles dat beduyp / In alle dingen, *In om-
nia*, ook neemt men Alles vooz Alle dingen,
Omnia, ook neemt men Alles goets, vooz Alle
goede dingen, *Omnia bona*, ende vooz Aller
goede dingen *Omnium bonorum*, ende Alles

quaets, dat is/ Alle quade dingen, *Omnia mala*, ofte Aller quade dingen, *Omnium malorum*.

Adverbiū.

Al, is een Bpwoort / ende heeft veelerep betepkenisse/ wozt somtijts booz Allen *Ommes* genomen/ als Zy waren daer al, *Omnnes aderant*: Al wozt mede booz Alles gestelt/ als Hy heeft het al, *Omnia habet*: dat is/ Hy heeft alle dingen: Al wozt ook booz Gansch ofte Ganschelic, *Omnino* gestelt/ als Het is al te vergeefs, dat is/ Gansch te vergeefs.

Al wozt ook booz Alrede ofte Nu gestelt/ als Hy heeft het al, dat is/ Hy heeft het nu: Al beduyp somtijts Indien, *Si*, als Al dwaelde ik, *Si errarem*, dat is/ Indien ik dwaelde: Al wozt mede booz Al hoe wel gebzupht/ als Al dwale ik, *Quaquam erro*, dat is/ Alhoe wel ik dwale.

Als men zegt Van als dat is zo veel/ als Van alle dingen, ofte Soorten, hier schijnt Als booz Alles, genomen te worden.

Adverbiū.

Als is een Bpwoort / ende wozt booz Doe, *Cum* gestelt / want men zegt/ Als hy dat dede, *Cum hoc faceret*, dat is/ Doe hy dat dede, Als wozt ook booz Gelijk gebzupht/ want men zegt / Dat is zo als het behoort, dat is/ Dat is zo gelijk het behoort, &c.

In het Nederduyts mogen vele Bpwoorden ende Koppelingen in verschepde meyningen getrocken worden / het welk ook byzonderlik tot der spraek tierlikheyt kan dienen/ zo om het veranderen der woorden/ als ook om de groote bequaemheyt/ welk het den Gijmers geeft/ om lange ofte korte woorden na haer begeeren te verkiezen / hier van is yet by de Woordenamen

namen verhaelt/ de wijle daer veel Dooz-
namen zijn / welke vooz by voozden kon-
nen gebzupht wozen/ ende alhoewel wy
wel achten/ dat die aentepkeningen/dien-
ftich zouden geweest hebben/ zo is dat om
korthepts wille/ ende ook om des werks
f warichept naegelaten.

Diergelijke waernemingen hebben de
Latijnsche spzaeke zeer vertiert/ en wo-
den van de Latijnen overbloedelik ge-
bzupht / ende indien men hier in/ het ver-
mogen onzer Taelle beproufde / het zoude
zonder twijffel/ zeer groot bevonden wo-
den.

Hier volgt eene Tafel der Zelfstandige
wozden/ welker geflacht in de voozber-
haelde regelen niet aengeteykent en is.

Merk.

Als by een woozt eene M staet/ dat be-
duyt Mannelic, V Vrouwelic, ende G, dat is
Generley geflacht.

A.
A bberdaen, M
 Abe, G.
 Abeel, *Arbor*, M
 Acht, v.
 Acker, M.
 Adder, M. V.
 Adel, M.
 Adeler, *Aquilam*
 Adem, M.
 Ader, M. V.
 Acker, M.
 Ael, M.
 Aelmofte, V.

Aenhank, M.
 ook behooren.
 Alle woorden,
 die met *Hank*
 eyndigen, tot
 het Mannelic
 geflacht.
 Aenbeelt, G.
 Aenwas, M.
 Aert, M.
 Aere *spica*, V.
 Aerde, V.
 Aers, *Podex*, M.
 Acs, G.

Aeffem, M.
 Afaet, M.
 Afscheyt, G.
 Ajuyn, M.
 Alaem, G.
 Almagak, M.
 Aluijn, M.
 Amacht, V.
 Amandel, M.
 Ambacht, G.
 Ame, V.
 Ampt, G.
 Anker, M. G.
 Antwoorde, V.
 1 5 Angel,

Angel, M.
 Angft M.
 Aep m.
 Apoteek, M.
 Appel, M.
 —
 Ap pel, G.
 Arbeyt, M.
 Arke, V.
 Arent, M.
 Arm, M.
 Aſſche, V.
 Azijn. M.
 AS axis, M.
 Avont, M.
 Autaer. M.
 B.
 Bak, M.
 Bat, G.
 Back, V.
 Baey, G.
 Baele, V.
 Baen, V.
 Bær, M.
 Bare *Feretrum*, V
 Bare *Vnda*, V.
 Baert, M.
 Baers baes, M.
 Bate, V.
 Bagge, V.
 Bal, M.
 Balk, M.
 Balg, M.
 Ban, M.
 Banke, V.

De Nederduytsche

Banket, G.
 Bant, M:
 Banier. V.
 Barke, V:
 Bas *Lacratus*, M.
 Bas *Vox Infima*, m
 Baſt M. *Cortex*,
 Baſt M *Laqueus*,
 Bebede, V.
 bediet, G.
 begeerte, V.
 begin, G.
 begriip, G:
 behulp, G.
 behout, G.
 behoorte V.
 beklag, G.
 beleyt, G.
 belet, G.
 liefſte, V.
 belijt, G.
 beloſte, V.
 beloop, G.
 beſcheyt, G.
 beſtant, G.
 bevel, G.
 bewijs, G.
 alle tweefilbige
 woorden, die
 met BE, begin-
 nen, behooren
 meeft, tot het ge-
 nerley geſlacht.
 Bek, M.

becken, G.
 beekeneel, G.
 bedde, G:
 been, G.
 beelt, G.
 beeft, G.
 beete, V.
 beſſe, V.
 beytel, M.
 beke, V.
 beker, M.
 belle. V.
 beemt. G.
 bende. V.
 benne, V.
 bert, G.
 berg, M.
 bertie, V. *Fexen*
trum.
 bezie, V.
 bezem, M:
 bete, V.
 beugel, M.
 beuling, M.
 beurte, V.
 beuk *Concavi-*
tas. V.
 bever M. *Fiber*,
 bye, V.
 biechte, V.
 bier, G.
 bieze, V.
 bieſt g. *Colostrum*
 Byle, V.

bil, M.
 blat, G.
 blaker, V.
 blaere, v.
 blaetze, v.
 blazoen, g.
 blik, g.
 pleye, v.
 bleyne, v.
 blesse, v.
 blixem, m.
 blok, m.
 bloet, g.
 bloeme ofte
 blomme v.
 bobbel, m.
 bocht, m.
 bok, m.
 bodem, m.
 bouk, m. g.
 bochel, m. v.
 boeye, v.
 boel, m. v.
 boerde, v.
 boezem, m.
 boete, v.
 boetse, v. *Ca-*
villum,
 bogaert, m.
 booge, m.
 bogel, m.
 bol, m.
 bolwerk, *zrak*
 werk.
 holster, v.

pomme, v.
 bondel, g. m.
 bonnet, g.
 bont, g.
 boom, m.
 boone, v.
 boor, v. g.
 boort, m.
 boor, g.
 borat, g.
 bordgel ziet deel
 borgt, m.
 bornc, v.
 borze, v.
 borst, v.
 borstel, g.
 bosch, g.
 boter, v.
 bot, v. *Refultus.*
 bot visch, m.
 botte *Gemma,* v.
 bout, m. *Obox.*
 bouwé *Ciclus,* m.
 brak, v.
 brake, v.
 braessem, m.
 brant, m.
 bras, *Cōmixtio,* m.
 breyn, g.
 bresse, v. *Caprona*
 breuk, v.
 brief, m.
 bry, m.
 bril, m.
 brocke, v.

brouk, m.
 brom, g.
 broot, g.
 brugge, v.
 bruyloft, v.
 buyt, m.
 buffel, m.
 buffet, g.
 buyk, m.
 buydel, m.
 buyk, m.
 buys, v.
 buyze, v.
 bulle, v.
 bult, m.
 busse, v.
 butoor, m.

C.

Celle, v.
 Cieraet, g.
 Cijffer, g.
 Cijns, Cijs, m.
 Cijngel, v.
 Cirkel, m.
 Citroen, v.
 Civet, g.

D.

Dak, g.
 Dag, m.
 Dadel, m.
 Daet, v.
 Dagge, v.
 Dal, g.
 Daelder, m.
 Dam, m.

Damp,

Darop, m.
 Dank, m.
 Dans, m.
 Darik m, *Cespes*
 Das, m. een
 beest.
 Deeg, g.
 Deel, g.
 Deeffem, m.
 Deyl, g.
 Deken, m.
 Delve, v.
 demoet, ootmoet
 ziet moet.
 Deucht, v.
 Deure, v.
 Dikte, v.
 Dienst, m.
 Dier, g.
 Dijk, m.
 Dije, v. *Femur*.
 Ding, g.
 Disch, m.
 Distel, m.
 Doel, m. *Scopus*.
 Dogge, v.
 Dogger, m.
 Doyer, m.
 Dolfijn, m.
 Domp, m.
 Donder, m.
 Donst, g. *Lannga*
 Doot, v.
 Doom, m.
 Doop, m.

De Nederduytsche

Dooze, v.
 Dop, m.
 Doorn, m.
 Dorp, g.
 Dorpel, m.
 Dorst, m.
 Douw, m.
 Drabbe, v.
 Draek, m.
 Dract, m.
 Draey, m.
 Draf, g.
 Dragt, v.
 Drang, m.
 Drek, m.
 Dregge, v.
 Dreve, v.
 Drift, g. m.
 Droeffem, m.
 Drom, m. *Licium*
 Dronk, m.
 Droom, m.
 Drop, g.
 Droppel, m.
 Druk, m.
 Druyve, v.
 Duym, m.
 Duyn, m.
 Duyve, v.
 Duyvel, m.
 Dwale, v.
 Dwank, m.
 Dweyl m.
 Dwerg, m.

E.

Ebbe, v.
 Echt, m.
 Edeldom, g. m.
 Eckel, v.
 Eed, m.
 Eegel, m.
 Eelt, g. *Callus*.
 Eere, v.
 Eewe, v.
 Egdisse, v.
 Egge, v.
 Egelentier, m.
 Ey, g.
 Eyke, v.
 Eygendom, g.
 Eysch, m.
 Ellende, v.
 Elefant, m.
 Elft, m.
 Elle, v.
 Elsen, g.
 Emmer, m.
 Engde, v.
 Engel, m.
 Englot, m.
 Ente, v. *Insitum*.
 Erve, v.
 Ernst, m.
 Erwete, v.
 Esch, m. boom.
 Ezel, m.
 Etter, g.
 Evel, m.
 Excijs, m.

Exter

Exter, v.

F.

Fabel, v.

Fackel, m.

Faelje, v.

Feyl, v.

Fenijn, g.

Flabbe, v.

Fledercijn, g.

Fleffche, v.

Flouwijne, v.

Fluyme, v.

Fleuyte, v.

Fluweel, g.

Fok, v.

Fonteyn, v.

Forneys, g.

Fort, g. *Arx.*

Fortuyne, v.

Frontier, v.

Fruyt, g.

Fufteyn, g.

G.

Gade wort
zonder Ledeken
nytgefprooken.

Gaerde, v. *Hortus*

Gaeren, g.

Gave, v.

Gaffel, v.

Galey, v.

Galeoen, g.

Galeoije, v.

Galge, v.

Galle, v.

Galm, m.

Gank, m.

Gans, v.

Garnaet, v. *Visch*

Garreel, g.

Garft, v.

Gast, m.

Gat, g.

Geber, g.

Gebiet, g. hier

onder behooren

alleteweefilbige

Zelfftandige

woordé, die met

Ge beginnen.

Gehmelt, g.

Convexitas.

Gemeynſchap, v.

Gemeynte, v.

Genouchte, v.

Getij, g.

Gerou, g.

Gewis, g.

Geeffel, m.

Geeft, m.

Gevel, m.

Geyte, v.

Gelt, g.

Genade, v.

Geur, m. *Odor*

Gier, m.

Gifte, v.

Gijl, v. g.

Gilde, v. g.

Gingber, v.

Giole, v.

Giffe, *Cöjodura. v.*

Gift, v.

Gifpe, v.

Glas, g.

Glent, g.

Glinſter, m.

Gloet, m. *Pruna.*

God, m.

Golve, v.

Gomme, v.

Gonſte, v.

Gordel, m.

Gordijne, v.

Gorgel, m. *Gur-*

gulio.

Gorreel, g.

Gort, g. *Alica.*

Gote, v.

Gout, g.

Gracht, m.

Graet, m.

Graeffſchap, g.

Graen, g.

Granaet, m.

Graf, g.

Gras, g.

Gravel, g.

Greepe, v.

Greyn, g.

Grendel, m.

Griffoen, m.

Grille, v.

Groening, m.

Groete

Groete, v.
 Gront, m.
 Grouw, m.
 Gruys, g.
 Grutte, v.
 Gulde, Gilde, g.
 Gunte, v.
 H.
 Habijt, g.
 Hac, m.
 Haek, m.
 Hage, v.
 Hagel, m.
 Hamel, m.
 Hamer, m.
 Haer, g. *Comm.*
 Haert, m.
 Haze, m.
 Haring, m.
 Haeste, v.
 Haet, m.
 Halfter, m.
 Halle, v.
 Hallebaert, g. m.
 Halm, m.
 Hals, m.
 Hamel, m.
 Hamme, v.
 Hant, v.
 Hantvol, v.
 Handel, m.
 Hangel, m.
 Harnas, g.
 Harpe, v.
 Hars, g.

De Nederduytsche

Hazaert, g.
 Haspel, m.
 Have, v.
 Haven, v.
 Havik, m.
 Hecht, m.
 Hek, g.
 Hey, g.
 Heye, v. *Fistula.*
 Heyl, g.
 Hekel, m.
 Helle, v.
 Helm, m.
 Hemde, g.
 Hemel, m.
 Herberge, v.
 Herkracht, g.
 Hertdogdom, g.
 Herft, m.
 Herte, g. *Cor.*
 Hert, g. *Cervus.*
 Heve, v. *Fermen-*
ium.
 Heugel, m.
 Hengel, m.
 Hiele, v.
 Hinder, g. m.
 Houk, m.
 Hoet, m.
 Hoede, v.
 Hoen, g.
 Hoep, m.
 Hoerdom, g. m.
 Hoest, m.
 Hoeve, v. *Villa.*

Hof, g.
 Hoy, g.
 Hol, g.
 Hont, m.
 Honichraet zoutk
 Graet.
 Hoofst, g.
 Hoon, m.
 Hoop, m.
 Hope, v.
 Hoppe, v.
 Horen, m.
 Horzel, v.
 Hort, m. *Pulsis.*
 Hoze, v.
 Hout, g.
 Huyrling, m.
 Huych, m.
 Heuyk, v.
 Huyt, m.
 Huys, g.
 Huyve, v.
 Hutte, v.

I.

Iak, g. *Thorax.*
 Iaer, g.
 Iagt, v.
 Iammer, g.
 Ieugt, v.
 Yeke, v. *Ospium.*
 Ys, g.
 Yzer, g.
 Yvoor, g.
 Impost, m.
 Inbijt, m. g.

Inge

Ingewant, ziet want.	Karbonkel, m.	Kieken, g.
Inhour, g. m.	Karmezijn, g.	Kint, g.
Inkr, m. g.	Karote, v.	Kin, m. <i>Mentum</i>
lok, <i>locus</i> , wort zonder Ledeken uytgesproken.	Karper, m.	Kiste, v.
lok, g. <i>lugum</i> .	Karre, v.	Kladde, v.
Iuweel, g.	Kartouwe, v.	Klage, v.
K.	Kasse, v.	klagte, v.
Kabel, m.	Kastanie, v.	klamp, v.
Kabeljouw, m.	Kasteel, g.	klank, m.
Kaye, v.	Kater, v.	klap, m.
Kake v.	Kateyl, g.	klaver, v.
Kacorde, v.	Katte, v.	klauw, m. i
Kacarte, v.	Katoen, g.	klawier, v.
Kaes, v.	Kavel, v.	kleet, g.
Kactse, v.	Kauwe, v.	kley, g.
Kaf, g.	Kawoerde, v.	klepel, kleppel, m
Kalander, v.	Keede, v.	klier, v.
Kalk, v.	Keer, m.	klip, v.
Kalf, g.	Keerse, v.	klippel, m.
Kalkoen, m.	Keest, m.	kloeke, v.
Kam, m.	Kegel, m.	kloove, v.
Kamelot, g.	Keye, v.	klooster, g.
Kamp, m.	Kelk, m.	kloot, m.
Kanker, v.	Kelder, v.	klouwen, g.
Kandelaer, m.	Kemel, m.	klop, m.
Kanceel, v.	Kennip, v.	kluyze, v.
Kanse, v.	Keper, v.	kluyt, v.
Kant, m.	Kerke, v.	knevel, v.
Kap, v.	Kerf, m.	kneukel, m.
Kapelle, v.	Kerne, v. <i>Nucleus</i>	knic, v.
Kapitael, g.	Kerse, v.	knip, m.
Kapittel, g.	Kervel, v.	knic, m.
	Ketel, m. v.	knobbel, v.
	Keten, v.	knodse, v.
	Keur, v.	knol, v.

knoop.

knoop, m.	kraem, g.	Laeken, g.
knop, v.	kraem, kinder-	Lam, g.
kouk, v.	bedde, v.	Lancie, v.
koukouk, m.	kraey, v.	Lampe, v.
koetse, v.	kraege, v.	Lant, g.
koffer, v.	kraen, v.	Lantarn, v.
kogel, m.	kragt, v.	Lap, m.
kooker, m.	krackeel, g.	Last, m.
kolk, m.	kram, v.	Laster, m.
kool, v.	krans, m.	Lattoen, g.
koleur, g.	krat, g.	Lavuyt, g.
kolf, v.	krebbe, v.	Lebbe, v.
kom, v.	kreeft, v.	Ledekant, g.
komijn, g.	krekkel, m.	Leeder, Leer, g.
kommer, m.	krieke, v.	Leere, v.
komkommer, v.	kristael, g.	Leed, g.
konst, v.	krijt, g.	Leem, g.
kool, v.	krijg, m.	Leen, g.
koop, m.	kroes, v.	Leest, v.
koor, v.	kroon, v.	Leeuw, m.
koorde, v.	kruk, v.	Leger, g.
koortse, v.	kruyn, v.	Legioen, g.
koper, g.	kruys, g.	Lelie, v.
kopie, v.	krop, m.	Lelle, v.
korf, m.	kruyk, v.	Lemmer, g.
kork, g.	kruymel, v.	Lement, g.
koren, g.	kruyd, g.	Lengde, v.
koriander, v.	kudde, v.	Lepel, v.
korst, v.	kus, m.	Lesse, v.
kost, v.	kuyt, m.	Letter, v.
kostuyme, v.	kuyp, v.	Lever, v.
koot, v.	L.	Leugen, v.
kooye, v.	Lae, v.	Leur, v.
krakbe, v.	Laege, v.	Leye, v.
krabbel, v.	Lak, g.	Libel, g.

Lichaem.

Lichaem, G.	Maegdom, g.	Mijne, v.
Licht, G.	Maegſchap, g.	Mijte, v.
Lid, G.	Maegt, v.	Mijter, m.
Lied, G.	Mael, g.	Milte, v.
Lief, G.	Maelje, v.	Minne, v.
Lijk, g.	Maen, v.	Minuyt, v.
Lijf, g.	Maent, v.	Mirakel, g.
Lijm, v.	Maer, v.	Mirre, v.
Lijft, m.	Maet, v.	Misbaer, g.
Linde, v.	Mars, v.	Miſpel, v.
Linie, v.	Male, v.	Miſſe, v.
Lind, g.	Mamme, v.	Miſt, m.
Lip, v.	Manſchap, g.	Modder, v.
Liſch, g.	Mande, v.	Moes, g.
Liſt, m.	Manier, v.	Moet, m.
Locht, v.	Mantel, m.	Mol, m.
Locke, v.	Marasch, g.	Molen, v.
Loſ, m.	Marmer, g.	Moffel, v.
Looge, v.	Maze, v.	Mont, m.
Logen, v.	Mate, v.	Monſter, g.
Lombaert, v.	Medecijne, v.	Moort, v.
Longer, v.	Mee, g.	Morgen, m.
Lont, v.	Meel, g.	Mos, v.
Look, v.	Meer, g.	Mos, g.
Loof, g.	Mecuwe, v.	Mosket, g.
Loon, m.	Melk, v.	Moſt, m.
Loop, m.	Menſch, m.	Motte, v.
Lood, g.	Merkt, v.	Mouwe, v.
Looze, v.	Merric, v.	Mugge, v.
Lot, g.	Mes, g.	Muys, v.
Luft, m.	Mef, g.	Muyr, v.
Luys, v.	Metael, g.	Munte, v.
Luyſter, m.	Middel, g.	Muskeljaet, v.
Luyt, v.	Midden, g.	Mutſe, v.
M.	Miere, v.	Muyl, m.

K

Naem.

Naem, m.
 Naelde, v.
 Nacht, m.
 Nagel, m.
 Nap, m.
 Nature, v.
 Navel, m.
 Neep, v.
 Nest, g.
 Net, g.
 Neete, v.
 Netel, m.
 Nevel, m.
 Neuze, v.
 Niere, v.
 Nijd, m.
 Nood, m.
 Noodruft, m.
 Noote, v.
 Nut, g.
 Oefter, v.
 Offerhande, v.
 Okfel, m.
 Olyc, v.
 Olm, m.
 Once, v.
 Onbijt, g.
 Ontfang, m.
 Oog, v. g.
 Oogft, m.
 Ooyc, v.
 Oore, v. g.
 Oorlof, g.
 Oorloge, v.
 Oort, g.

De Nederduytsche

Opficht, Opftel, Pauze, v.
 ziet Gezicht, Pacuw, m.
 Geftel. Paey, m.
 Oorboor, m. pek, g.
 Oordeel, g. peekel, v.
 Oorden, v. peere, v.
 Orgel, m. penne, v.
 Os, m. penning, m.
 Otter, m. peper, v.
 Ouderdom, m. penfe, v.
 Ouver, m. peule, v.
 Oven, m. perk, g.
 Outaer, m. perijkel, g.
 Pacht, v. perfoon, m.
 Padde, v. peze, v.
 Pad, g. m. pefte, v.
 Pak, g. pik, m.
 Pael, v. prik, v.
 Paer, g. pijs, v.
 Parle, v. pijl, m.
 Part, g. pijn, v.
 Paling, v. pinceel, g.
 Paleys, g. pint, v.
 Palm, v. pip, v.
 Pampiër, g. pis, v.
 Pant, g. piftolet, g.
 Pan, v. plak, v.
 Panfier, g. plaet, v.
 Pap, v. plaefter, g.
 Papegaey, v. plaetfe, v.
 Paradijs, g. plank, v.
 Parceel, g. plant, v.
 Partijschap, g. ploug, m.
 Pas, m. plicht, m.
 Pafpoort, g.

plove,

ploye, v.
 pluyme, v.
 pok, v.
 poel, m.
 ponjaert, m.
 pbeyer, g.
 polder, m.
 pols, m.
 pompe, v.
 pont, g.
 pompoen, v.
 poorte, v.
 portael, g.
 poort, v.
 pop, v.
 pot, m.
 prael, m.
 praet, v.
 pracht, m.
 prickel, m.
 prieel, g.
 priem, m.
 prijje, v.
 prijs, m.
 principael, g.
 privaet, g.
 proces, g.
 prouwe, v.
 proffijt, g.
 propooft, g.
 pruym, v.
 psalm, m.
 pulver, g.
 print, v.
 purper, g.

put, m.
 Quabbe, v.
 Quackel,
 Quael, v.
 Quartier, g.
 Quærne, v.
 Quispel, m.
 Rabat, g.
 Radijs, v.
 Rad, g.
 Rat, v.
 Raed, m.
 Raep, v.
 Ram, m.
 Ramp, m.
 Ranke, v.
 Rantsoen, g.
 Rant, m.
 Rappier, g.
 Reden, v.
 Ree, v. beest.
 Ree, v. haven.
 Reep, v.
 Regael, g.
 Regel, m.
 Regen, m.
 Register, g.
 Rel, m.
 Rent, v.
 Request, v.
 Respijt, g.
 Reste, v.
 Reuk, m.
 Rey, m.
 Reyze, v.

Ribbe, v.
 Riem, m.
 Riet, g.
 Rijk, g.
 Rijkdom, m.
 Rije, v.
 Rijn, m.
 Rijs, g.
 Rimpel, v.
 Ring, m.
 Rivier, Revier, v.
 Robijn, m.
 Rock, m.
 Roede, v.
 Roem, Rom, m.
 Roest, v.
 Roer, g.
 Roet, g.
 Rogge, v.
 Rolle, v.
 Romer, m.
 Rompel, v.
 Rondeel, g.
 Ront, g.
 Roock, m.
 Roof, m.
 Roove, v.
 Room, m.
 Rooze, v.
 Rooster, m.
 Ros, m.
 Rotse, v.
 Rot, v.
 Rugge, m.
 Rumoer, g.

Kunsel, g.
 Rupfen, v.
 Ruske, v.
 Rije, v.
   Saey, G.
 Satijn, g.
 Sauce, v.
 Simme, v.
 Solfer, v.
 Suyker, v.
 Silbe, v.
 Saffraen, g.
 Salamander, m.
 Schabel, v.
 Schaere, v.
 Schacht, v.
 Schade, v.
 Schaduwe, v.
 Schakel, m.
 Schaele, v.
 Schaemte, v.
 Schaep, g.
 Schaerde, v.
 Schalmeye, v.
 Schamp, m.
 Schande, v.
 Schanse, v.
 Schare, v.
 Scharre, v.
 Schat, m.
 Scheel, g.
 Schepter, m.
 Schelle, v.
 Schelling, m.
 Schelpe, v.

De Nederduytsche

Schenkel, m.	Sekreet, g.
Schepel, g.	Servet, Serviet, v
Scherf, g.	Slabbe, v.
Scherm, m.	Slag, M.
Scheure, v.	Slaep, m.
Schicht, m.	Slange, v.
Schijn, m.	Slêcke, v.
Schijve, v.	Slede, v.
Schilt, m.	Sleutel, m.
Schimp, m.	Slijk, g.
Schim, v.	Slijm, g.
Schinkel, m.	Slinger, m.
Schip, g.	Slippe, v.
Schobbe, v.	Sloop, v.
Schoe, v.	Sloep, v.
Schole, v.	Sloot, v.
Schof, g.	Slot, g.
Schoot, m.	Sluyer, v.
Schop, v.	Sluys, v.
Schotel, v.	Smaek, v.
Schouder, m.	Smeer, g.
Schouwe, v.	Smerre, v.
Schraeg, v.	Smette, v.
Schram, v.	Smout, g.
Schreede, v.	Snap, m.
Schreuw, m.	Snaer, v.
Schreve, v.	Sne, v.
Schrift, G.	Sneeuw, v. g.
Schrik, M.	Snep, v.
Schroem, M.	Snoek, m.
Scheure, v.	Snoer, g.
Schult, v.	Snof, v.
Schuym, G.	Snot, g.
Schuyt, v.	Snof, v.
	Snuyt, m.

Slok, m.
 Somme, v.
 Spa, v.
 Spaen, g.
 Specht, m.
 Spek; g.
 Speekfel, g.
 Spel, g.
 Spelle, v.
 Spelonk, v.
 Sperre, v.
 Spene, v.
 Spie, v.
 Spiegel, m.
 Spiering, m.
 Spiese; v.
 Spijze; v.
 Spijt, v. m.
 Spit, g.
 Spille, v.
 Spin, v.
 Spits; v.
 Spleet, v.
 Splinter, m.
 Spoet, m.
 Spöncij, v.
 spoor, g.
 spot, m.
 spot, v.
 sprake, v.
 spreeuw, v.
 spruuke, v.
 sprict, v.
 sproet, v.
 sprong, m.

sprou, v.
 spruyt, v.
 stad, v.
 start, v.
 staek, m.
 stael, g.
 staet, m.
 staf, v.
 stof, v. g.
 stal, g.
 stamme, v.
 stank, m.
 stant, m.
 stapel, v.
 stap, m.
 stede, v.
 steen, m.
 steel, v.
 steke, v.
 stem, v.
 sterre, v.
 steur, m.
 stier, m.
 stijl, m.
 stip, v.
 stoc, m.
 stoel, v.
 stont, v.
 stoop, m.
 stoot, m.
 stoppel, v.
 storm, m.
 stoof, v.
 strael, g.
 fract, v.

strame, v.
 strant, g.
 strik, m.
 streck, v.
 streep, v.
 stroop, v.
 stroom, m.
 stroo, g.
 strop, m.
 struys, v.
 struyk, m.
 struyf, v.
 strijt, m.
 stuk, g.
 stuyver, v.
 suyvel, g.
 swart, g.
 swaen, v.
 swalm, v.
 swavel, v.
 swiep, v.
 sweer, v.
 sweet, g.
 swerm, m.
 swijn, g.
 Tabbaert, m.
 Tabernakel, m.
 Tak, v.
 Tale, v.
 Taerling, m.
 Taert, v.
 Tafel, v.
 Tafereel, g.
 Tant, v.
 Tange, v.

Tap, m.
 Tapijt, g.
 Tas, v.
 Tavarn, v.
 Teyken, g.
 Teems, m.
 Tee, v.
 Tel, v.
 Tempeest, g.
 Tempel, m.
 Tente, v.
 Tepel, v.
 Termijn, g.
 Terwe, v.
 Tefche, v.
 Teuge, v.
 Text, m.
 Teyle, v.
 Tichel, m.
 Tiger, m.
 Tin, g.
 Tijd, m. v.
 Tittel, m.
 Tocht, m.
 Tol, m.
 Tonge, v.
 Ton, v.
 Toom, m.
 Toon, m.
 Top, m.
 Toren, m.
 Torf, v.
 Torfe, v.
 Touwe, v.
 Tralie, v.

De Nederduytsche

Traen, m.
 Trek, m.
 Trezor, g.
 Treyn, m.
 Tribuyt, g.
 Trijp, v.
 Trog, m.
 Trommel, m.
 Trompet, g.
 Troonje, v.
 Troon, m.
 Trooft, m.
 Trop, m.
 Trouw, v.
 Truffel, m.
 Tuyg, g.
 Tucht, v.
 Tuyn, m.
 Twift, m. ure, v.
 Vaendel, G.
 Vadem, v.
 Vaek, v.
 Værze, v.
 Vaerd, m. Værsg
 Valk, m.
 Val, m.
 Valleye, v.
 Vang, m.
 Vat, g.
 Veder, v.
 Vee, g.
 Veer, g.
 Velt, g.
 Vel, g.
 Venijn, g.
 Venfter, v.
 Verbont, g.
 Verken, g.
 Verdrag, g.
 Verdriet, g.
 Verlof, g.
 Vernuft, g.
 Verfen, v.
 Verftant, g.
 Verwe, v.
 Veste, v.
 Veulen, g.
 Vyant, m.
 Vierkant, g.
 Vier, g.
 Vijge, v.
 Vink, v.
 Vize, m.
 Viver, m.
 Vilt, v.
 Vont, m.
 Vinger, v.
 Vinne, v.
 Vifch, m.
 Vlak, g.
 Vlade, v.
 Vlage, v.
 Vlagge, v.
 Vlamme, v.
 Vlas, g.
 Vlecht, v.
 Vlecke, v.
 Vleefch, g.
 Vleugel, m.
 Vliege, v.

Vliem,

Vliem, g.
 Vlier, g.
 Vlies, g.
 Vlijt, m.
 Vlocke, v.
 Vloer, m.
 Vloet, m.
 Vloye, v.
 Vloot, v.
 Vlouk, m.
 Vlucht, v.
 Vocht, v.
 Vodde, v.
 Voeder, g.
 Voet, m.
 Vogel, m.
 Volk, g.
 Vonk, m.
 Vond, m.
 Voorstel als
 gestel.
 Vorke, v.
 Vore, v.
 Vorm, v.
 Vorsch, m.
 Vorst, m.
 Vos, m.
 Voys, v.
 Vouwe, v.
 Vracht, v.
 Vrage, v.
 Vrede, v.
 Vreeze, v.
 Vreugt, v.

Vrienschap, v.
 vrouwe, v.
 vrucht, v.
 veulen, g.
 vuyft, v.
 Waen, M.
 werelt, v.
 wacht, v.
 warde, v.
 ware, v.
 wage, v.
 wagen, m. v.
 wake, v.
 wal, m.
 walge, v.
 walm, m.
 wan, m.
 wange, v.
 want, m.
 wapen, g.
 was, g.
 waermoes, g.
 water, g.
 webbe, v.
 weg, m.
 weder, g.
 wee, g.
 weedom, m. g.
 weeke, v.
 weelde, v.
 wellekom, g.
 wenk, m.
 wensch, m.
 werk, g.
 werf, v.

wet, v.
 weyde, v.
 weyte, v.
 wick, v.
 wiege, v.
 wiel, g.
 wierook, v. g.
 Wijk, m.
 Wijn, v.
 wijnbracuw, v.
 wijn, m.
 wijngaert, m.
 wijze, v.
 wil, m.
 wimpel, v.
 winkel, m.
 windel, m.
 wint, m.
 winter, m.
 wip, v.
 wissel, m.
 wouker, m.
 wonde, v.
 wonder, g.
 vvoort, g.
 vvorm, m.
 vvorp, m.
 vvorst, v.
 vvortel, m.
 vvoud, g.
 vvraeke, v.
 vvrak, v.
 vvrong, m.
 Zac, m.
 Zadel, m. v.

Zaele.

Zacle, v.
 Zaet, g.
 Zage, v.
 Zake, v.
 Zalve, v.
 Zalm, m.
 Zang, m.
 Zant, m.
 Zap, g.
 Zark, v.
 Zavel, g.
 Zee, v.
 Zeel, g.

De Nederduytsche

Zeem, g.	Zijde, v.
Zeer, g.	Zilver, g.
Zeepe, v.	Zin, m.
Zever, g.	Zog, v.
Zegel, m.	Zolt, g.
Zegen, m.	Zoole, v.
Zenuwe, v.	Zomer, m.
Zetel, m.	Zonde, v.
Zeve, v.	Zoom, m.
Zeuge, v.	Zop, g.
Zeyl, g.	Zorge, v.
Ziele, v.	Zout, g.
Ziere, v.	Zonne, v.

Merk.

De woorzen des Vrouwelicken geslachts/ epudigen byna al in E, ende de woorde van het Mannelik/ ende Generlep geslacht/ epudigen zeer zelden in E.

Als men ook het geslacht van een Dobbelwoort begeert/ so moetmen zoeken na het geslacht van het leste woort/ als tot boozbeelt/ men begeret te weten/ van wat geslacht dat Avontuyr is/ so moetmen bezien van wat geslacht dat uyr is/ so heeftmen ook het geslacht van Avontuyr, maet de woorzen die met GE, BE, ofte Ver begunen/ die en behooze alijt onder het laetste woorts geslacht niet / want Val, ende Geval, Stant, ende Verstant, hebben een verschepden geslacht/ om dat de eerste selbe GE, ofte Ver is/ ziet hier af bozder.

FINIS,

